

JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 19.02.2022
Published/Yayınlanma 30.04.2022
Article Type/Makale Türü Research Article

Citation/Alıntı: Gülüş, İ. (2022). Erzincan basın tarihinden bir kesit: Demokrat Parti dönemi Erzincan basını, yayın politikası ve yerel basın-siyaset ilişkileri üzerine (1950-1960). *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 9(82), 817-850.

<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.3076>

Öğr. Gör. Dr. İhsan GÜLÜŞ

<https://orcid.org/0000-0001-8440-2477>

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Meslek Yüksekokulu, Gazetecilik ve Habercilik Bölümü, Erzincan / TÜRKİYE

ERZİNCAN BASIN TARİHİNDEN BİR KESİT: DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİ ERZİNCAN BASINI, YAYIN POLİTİKASI VE YEREL BASIN-SİYASET İLİŞKİLERİ ÜZERİNE (1950-1960)

A SECTION FROM THE HISTORY OF ERZİNCAN PRESS: ERZİNCAN PRESS, PUBLISHING POLICY, AND LOCAL PRESS-POLITICS RELATIONS DURING THE PERIOD OF THE DEMOCRATIC PARTY (1950-1960)

ÖZET

II. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte dünyada egemen olan değişim rüzgârları ve oluşan yeni dengeler, Türkiye'yi de etkilemiştir. Oluşan yeni sürece entegrasyon bağlamında siyasî, ekonomik ve kültürel anlamda bir paradigma değişimi yaşayan ülkede, 1946'da geçilen çok partili siyasî ortamda; muhalefet kurumu resmi olarak yerleşirken siyasî, ekonomik ve toplumsal yapıda değişim ve dönüşümleri de beraberinde getirmiştir. Çok partili siyasî ortama geçilmesi, Demokrat Parti'nin (DP) süreçte yerini alması, siyasî ortamı çeşitlendirdiği gibi basın üzerinde de olumlu bir hava yaratmıştır. Bu çalışmanın konusu, 14 Mayıs 1950 seçimlerinde yurt genelinde ezici bir çoğunlukla iktidara gelen DP'nin, 27 Mayıs 1960'a kadar olan iktidarlığı süresince basın-siyaset ilişkilerini, Erzincan yerel basını özelinde ortaya koymaktadır. DP kuruluş aşaması ile muhalefet yılları ve iktidarının ilk yıllarında basın ile olumlu, iyi ilişkiler kurarak basına özgürlükler vaat ettiğinden, basının büyük bölümünce desteklenmiştir. Ancak iktidarının ilerleyen yıllarında basın politikalarında değişimler görülmüş ve gerek bunun sonucunda, gerekse yönetsel bazı icraatlarına ilişkin, basında eleştiriler yükselmiştir. Bu durum dönemin gazetelerinin yayın politikalarına da yansımıştır. Bu çalışmanın temel amacı, DP'nin basın politikalarının Erzincan basınına yansımalarını, bu ilin o dönemde yayınlanan yerel gazetelerinin yayın politikaları bağlamında anlamaya çalışarak, DP döneminin Erzincan basını hakkında durum tespiti/tespitleri yapmaktır. Literatür tarama ve gazete nüsha (belge) incelemesine dayanan bu nitel betimleyici araştırma tasarımında, dönemin Erzincan yerel gazeteleri içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre DP döneminde Erzincan'da yayınlanan 9 gazeteden -biri bir süreliğine- sadece 2'sinin muhalif çizgide, 7'sinin iktidarı destekleyici bir yayın politikası izlediği sonucuna varılmıştır. Yine aynı bulgulara göre bu ilin yerel gazetelerinin yayın politikalarının belirlenmesi ve seyrinde, dönemin siyasî iktidarı ile ekonomik ve politik ortamının yanı sıra, sahiplik ve ekonomi politik yapılarının önemli rol oynadığı değerlendirilmektedir. Çalışma, DP dönemini inceleyen birçok çalışma olmasına karşın, yerel basın ve yayın politikaları açısından ele alan çalışmaların sayıca az olması ve bundan kaynaklanan boşluğu doldurmaya katkı sağlamayı hedeflemesi bakımından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Demokrat Parti, siyaset, basın, yerel basın, gazete, yayın politikası, Erzincan.

ABSTRACT

With the end of World War II, the prevailing winds of change and new balances in the world also affected Turkey. In the context of integration into the new process, the country has experienced a paradigm shift in a political, economic, and cultural sense, and with the multi-party system adopted in 1946, the opposition institution was officially settled which brought changes and transformations in the political, economic, and social structures. The transition to a multi-party political environment and the participation of the Democratic Party (DP) in the process not only diversified the political environment but also created a positive atmosphere for the press. The focus of this study is to reveal the press-politics relations of the DP, which came to power with an overwhelming majority throughout the country in the elections held on May 14, 1950, and stayed in power until May 27, 1960, in the local press of Erzincan. Since the DP established positive and good relations with

Issue/Sayı: 82

Volume/Cilt: 9

jshsr.org

ISSN: 2459-1149

the press during its establishment phase, opposition years, and the first years of its rule, and promised freedom of the press, it was supported by most of the press. However, in the following years of its rule, changes were seen in the press policies, and as a result, criticisms increased in the press regarding some of its administrative actions. This was also reflected in the publishing policies of the newspapers of the period. The main purpose of this study is to assess and determine the situation of the Erzincan press of the DP period by trying to understand the reflections of the DP's press policies on the Erzincan press in the context of the publishing policies of the local newspapers of this city at that time. In this qualitative study with a descriptive research design based on literature review and newspaper copy (document) analysis, the local newspapers of Erzincan during that period were analyzed by using a content analysis method. According to the findings, it is concluded that only two of the nine newspapers -one for a while- published in Erzincan during the DP period followed an oppositional policy and seven of them followed a publishing policy that was supportive of the government. Additionally, according to the same findings, it is evaluated that the political power and economic and political environment of the period, as well as the ownership and political economy structures, played an important role in the determination and course of the publishing policies of the local newspapers of this city. Although there are many studies examining the DP period, the number of studies focusing on local press and publishing policies is very limited which constitutes a gap. This study is significant as it aims to contribute to the body of knowledge by addressing this gap.

Keywords: Democratic Party, politics, press, local press, newspaper, publishing policy, Erzincan.

1. GİRİŞ

Haberleşmenin en eski, en etkili ve yaygın aracı, yazının icadından günümüze çeşitli aşamalar geçiren ve kısaca *haberleri toplama ve yayma aracı* olarak tanımlanan basındır. Toplumun ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik ortaya çıkan, belirli bir bütçesi, mülkiyeti ve zihniyeti olan basın, belirli zamanlarda basılan ve her türlü haber ve fikirleri topluma ulaştıran yayın ürünleridir. Bunlardan günlük olanlara gazete; haftalık, aylık vb. olanlara ise dergi denilmektedir (Görgülü, 2020: 80; İnuğur, 2005: 19-26).

Gazetecilikte olaylara haber değeri atfedilirken hedef kitleye coğrafi yakınlık, önemli bir unsurdur. Yerel gazeteler, haber değeri atfedilen olayların bir şehir veya yakın şehirlerde yaşayan insanları ilgilendiren bölümünü haber olarak yansıtan kuruluşlardır. Yerel basın daha "*dar*" anlamda belirli bir bölgenin gündemini belirleyen ve yansıtan basındır. Yayımlandığı bölgede özgün bir dünya oluşturmaktadır. Yerel basın ortaya çıkış ve ilerleme yönünden ulusal basına benzer bir seyir izlemiştir (Dinçer, 2017: 259; Şeker, 2007: 11).

Osmanlı Devleti'nde günümüz Türkiye toprakları üzerinde yayınlanan Türkçe ilk gazete *Takvim-i Vekayi*'dir. Çıkış tarihi 1 Kasım 1831 olan gazete devlet tarafından çıkarılmış, II. Mahmut ıslahatlarını anlatmak, propaganda gücünü artırmak için gazetenin yayını ile bizzat ilgilenmiştir (Işık, 2019: 425; Özkaya Duman, 2013: 1036). 19. yüzyıl başlarında basının gücünü fark eden Osmanlı, gerek çıkardığı çeşitli kanunlarla yönetimi koruma güdüsüyle hareket ederek, gerekse çeşitli vilayetlerde valilikler aracılığıyla gazeteler yayınlamak suretiyle bu gücü kullanmak istemiştir. Vilayet gazeteleri bu isteğin sonucudur (Yıldırım ve Değirmenci, 2019: 5). Türk Basın Tarihinde 19. yüzyıldan itibaren *vilayet gazeteleri* ve *yerel basın* önemli yer tutmaktadır. Yerel gazeteciliğin atası kabul edilen bu gazetelerin ortaya çıkışı Osmanlı topraklarında gerçekleştirilmeye çalışılan Tanzimat Dönemi reform hareketleriyle yakından ilgilidir (Çığ, 2007: 46; Şahin, 2018: 1923).

Türkiye'de gazeteler ilk ortaya çıkışlarında resmi, yarı resmi ve çoğunlukla devletten mali destek alan özel teşebbüs şeklinde örgütlenmiştir. Cumhuriyet döneminde de resmi ve gayri resmi olarak devletin basına desteği sürmüştür. Basının örgütsel yapısındaki değişim devlet eliyle veya desteğiyle kurulan gazetelerin bir süre sonra ortadan kalkması ve özel teşebbüs örgütlenmelerinin yaygınlaşması yönünde gerçekleşmiştir. Ancak hangi tip örgütlenme olursa olsun, *özellikle yerel gazeteler* kuruluşlarından bu yana, ayakta kalma sorunuyla da uğraşmışlardır. Bu uğraş siyasi iktidarların içeriğe yönelik sansür ve baskı politikalarıyla daha da zorlaşmış; bu da kaçınılmaz şekilde, devlet düzeni ve hükümetin egemen pazar çıkarlarını desteklemenin; gazetenin varlığı, durumu ve geleceği açısından daha sağlıklı ve verimli olacağı kanısını güçlendirmiş ve *buna göre bir yayın politikası belirlemeyi önemli kılmıştır*. Bu duruma yeni liberal ekonomi politikalarıyla birlikte basın dışı sermayenin reklam faktöründen geçen yoğun baskı da eklenmiş, böylece basında; siyasi iktidara yaklaşmaktan ve endüstriyel yapıların çıkarlarını gerçekleştirmekten geçerek kendi varlığını sürdürme ve çıkarını gerçekleştirme politikası egemen olmuştur (*vurgu: y.n*) (Erdoğan, 2007: 27).

Basının geniş kitleleri etkileme gücü, para kazandırma işlevi, iktidarın politikalarını meşrulaştırma ve rıza üretimi rolü, önemli sorunlarda güç odaklarının isteklerine göre zemin hazırlama işlevi, onu öteden beri her dönemde iktidarlara, gerek uyum ve gerekse çatışmacı bir iklimin içine çekmiştir. Yaklaşık son 150 yıllık zaman dilimine bakıldığında, yerel basının en azından niceliksel gelişiminde, iktidar ve muhalefette kimlerin olduğundan bağımsız olarak bir iktidar-muhalefet çekişmesinin önemli rol oynadığı görülmektedir. Dolayısıyla basın sadece ticari bir faaliyet olmadığı

gibi içerik yönünden de tamamen tarafsız değildir. İçerikleri yapılandırılmış olabilir ve ideolojik mesajlar taşıyabilir. Bu yönleriyle kapitalist sistemin endüstriyel bir parçası ve sermaye birikiminin bir alanı olarak faaliyet gösteren ticari, egemen ya da ana akım medya; gerek haberleri ve gerekse diğer metinleri aracılığıyla mevcut egemen sistemin değer ve normlarını meşrulaştırıcı rol üstlenir (Fırat, 1995: 161; Yıldırım, 2020: 250-252).

Anadolu gazeteleri siyasal örgütlenmelerde, zaman zaman siyasi partilerin temel alt yapılarını oluşturmaktadırlar. Sahip ve yöneticileri genel olarak yörelerinin toplum liderleri, toplumsal, siyasi ve ekonomik yönden önemli güç ve nüfuz odaklarıdır. Bu gerçeğin belirgin kanıtlarından birisi, siyasi tansiyonun yükseldiği, siyasallaşma sürecinin hızlandığı, seçim dönemlerinde çıkarılan yerel gazete sayısının artmasıdır. Yerel basının *siyasi bir özelliğini* ortaya koyan bu durum; Türk toplumunun siyasallaşma süreciyle yerel basının sayıca artışı arasında doğrudan bir bağlantı olduğunun göstergesidir (Büyükbaykal Ilgaz, t.y.-b: 285; Girgin, 2009: s.y). Hıfzı Topuz'a göre (2016: 384) yerel gazeteleri çıkaranlar bu yayınlardan genelde büyük bir prestij sağlar. Bunların birçoğunun siyasi partilerle yakın ilişkileri vardır, onlardan da destek görürler. Şeker'in (2007: 79) belirttiğine göre ekonomik gücün siyasi gücü elinde bulundurmaya gibi bir gayesi olduğu, iki gücün birbirinden kaynaklanan, birbirini doğuran ve geliştiren özelliklere sahip olduğu belirtilmektedir. Yerel gazete sahipleri ve dolaylı destekçileri arasında politikacı, milletvekili, siyasi parti il/ilçe temsilcileri, işadamları ya da yereldeki sermaye grupları, çeşitli dernek, sivil toplum kuruluşu, dini gruplar vs. görmek mümkündür. Söz konusu güçlerin siyasi alanda olduğu gibi yerel ekonomide de güç sahibi olmaları/olmak istemeleri, gazetelerin içeriklerine yansımaktadır

Osmanlı'da resmi yerel basın şeklinde ortaya çıkan yerel nitelikli ilk gazeteleri, II. Meşrutiyet'in (1908) ilanından sonraki özgürlük ikliminde yeşeren özel girişim yerel gazeteler takip etmiştir. Gerek I. Dünya Savaşı ve işgal yılları, gerekse Milli Mücadele yılları, yerel gazetelerin halkı bağımsızlık hakkında bilinçlendirerek onların mücadeleye katılımlarını sağlamada önemli rol üstlendiği yıllar olarak öne çıkmaktadır. Yerel gazeteler, Cumhuriyetin ilanı ve akabinde yeni rejimin yerleştirilmesi sürecinde, harf inkılabından sonra ve tek parti döneminde inişli-çıkışlı bir gelişim süreci izlemiştir. Çok partili dönemin başlamasıyla birlikte siyasal düzlemde yaşanan canlanmanın da etkisiyle hareketlenen basın ortamında, sayıca artan yerel gazetelerin, DP hükümeti döneminde, iktidara yakın yayın politikası izleyenlerin çeşitli desteklerle güçlendirildiği belirtilmektedir (Şeker, 2007: 27).

II. Dünya Savaşı'nın yarattığı tedirginlik ortamında CHP'nin iktidarını sürdürebilmek ve ülkeyi savaş ortamından uzak tutabilmek için kontrolü öne çıkarması, ülkedeki demokratik açılımları zorlaştırmış ve basın normal gelişimini sürdürememiştir. Basın kanunu değiştirilmiş, milli duyguları inciten ve tarihi doğru yansıtmayan yayınlar yasaklanmıştır. Kâğıt sıkıntısı ve savaş gerekçesiyle gazete sayfa sayıları (*Ulus hariç*) altı ile sınırlandırılmıştır. Gazeteler arasındaki tartışmaların kamuoyuna zarar vereceğini düşünen hükümet kapatmalara başvurmuş, Matbuat Umum Müdürlüğünü de Başbakanlık bünyesine alıp basın üzerindeki etkinliğini daha fazla artırarak Müdürlük üzerinden gazeteleri her an kapatma ve susturma yetkisine sahip olmuştur (Duman ve Pekman, 2014: 146-147). Böyle bir ortamda İnönü, Mayıs 1945'te demokratikleşme adımları atılıp sistemin liberalleştirileceğini açıklamış, Kasım 1945'te Meclis açılış konuşmasında muhalefet partisi eksikliğini vurgulamış ve bir süre sonra da çok partili demokratik rejime geçilmiştir (Atılgan ve diğerleri, 2015: 353-357; Koloğlu, 2015: 121). 1945'ten itibaren siyasi arenadaki canlanma, basın alanında çeşitlenmeyi beraberinde getirmiştir. Gelinen süreçte (Arabacı, t.y.) kurulan her yeni parti aynı zamanda yeni gazete ve dergi anlamına geldiğinden, böyle bir ortam farklı düşüncelerin basın yayın yoluyla kendi sesini kamuoyuna duyurabilmesini de kolaylaştırmıştır. 1946'dan itibaren yayın sayısında artış yaşanması çok partili yaşamın doğal bir sonucudur.

Türkiye'de çok partili siyasi yaşama geçiş süreciyle birlikte 1946'da yapılan seçimler, ilk çok partili seçim olması bakımından önemlidir. Çok partili siyasi ortam yurt genelinde politik arenayı hareketlendirirken basın alanında gazete ve dergi sayılarında önemli bir artış ve canlanma sağlamıştır. İktidar ve muhalefet partileri siyasi hedeflerine ulaşmak için gazetelerden alabildiğince yararlanırken, kuruluşunun ilk ve muhalefet yıllarında özgür basının destekçisi olan, iktidara geldiğinde hayata geçirmek üzere ona özgürlükler vaat eden DP, basınla ilişkilerindeki bu olumlu hava sayesinde, basının büyük bölümünce desteklenmiştir.

14 Mayıs 1950 genel seçimlerinde DP, yurt genelinde ezici bir çoğunlukla tek başına iktidar olma başarısı gösterirken, Erzincan'da tersi bir durum oluşmuş ve seçimi Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)

milletvekili adayları kazanmıştır. Bu çalışmada 1950’de DP’nin yurt genelinde estirdiği tek başına iktidar rüzgârlarıyla birlikte oluşan yeni siyasi ortamda basın-siyaset ilişkileri ve Erzincan yerel basındaki yansımalarından söz edilmektedir.

Gerek iktidara gelmeden önce, gerekse iktidarının ilk yıllarında basınla ilişkilerinde bahar havası esen DP’nin, iktidarının ilerleyen yıllarında, dönemin çeşitli toplumsal, ekonomik ve siyasi gelişmelerinin de etkisiyle, basına yönelik politikalarında değişimler görülmüş ve bu değişim havası, basında eleştirilerin dozajı arttıkça, sertleşen bir iklime dönüşmüştür. Bazı gazeteler arasında hoşnutsuzluğa ve muhalif seslerin yükselmesine yol açan bu durum, gazetelerin yayın politikalarına da yansımış ve iktidar/muhalefet yanlısı şeklinde yorumlanmalarına yol açmıştır. Bu çalışma ile DP dönemi Erzincan Basını ve iktidarın basın politikalarının Erzincan basınına yansımaları ve yerel gazete yayın politikaları hakkında durum tespiti yapılması amaçlanmaktadır.

Yapılan bu nitel betimleyici çalışma, ayrıca; DP dönemini farklı açılardan inceleyen birçok çalışma olmasına rağmen, yerel basın, yayın politikası ve ekonomi politiği bağlamında ele alan çalışmaların sayıca az olması ve bundan kaynaklanan boşluğu doldurmaya katkı sağlamayı hedeflemesi bakımından önem arz etmektedir. Literatür tarama ve belge (gazete) incelemesine dayanan bu betimsel çalışmada, DP iktidarı döneminde Erzincan’da yayınlanan yerel gazeteler, içerik analizi yöntemiyle incelenerek yayın politikalarının belirlenmesine çalışılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, Erzincan’da DP döneminde yayınlanan gazetelerinin yayın politikalarında, dönemin siyasi iktidarı, politik ortamı ve genel konjonktürü ile gazetelerin sahiplik ve ekonomi politik bağlantılarının önemli rol oynadığı değerlendirilmektedir.

2. DP DÖNEMİ ÖNCESİ ERZİNCAN’DA BASIN VE SİYASİ HAYAT

Erzincan 19. yüzyıl başlarında Erzurum’a bağlı bir sancak iken, aynı yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyıl başlarında bağımsız bir mutasarrıflık konumundadır. Bu tarihlerde Erzincan’a en yakın şehirden yayın yapan gazete, Erzurum’da haftada iki kez çıkartılan *Albayrak* gazetesidir. 1863’ten itibaren Erzurum’a bağlı bir sancak konumundaki Erzincan, Cumhuriyet’in ilanından sonra devletin yeni idari yapılanmasında vilayet merkezi statüsü kazandırılmasıyla (1924) bir merkez olarak yeni bir idari bölge haline gelmiştir (Işık, 2019: 427; Yavuz, 2018: 29’dan aktaran, Keskin ve Şengül, 2020: 309).

Cumhuriyet döneminde gerek tek parti, gerekse çok partili siyasi ortamda, ulusal ve yerel anlamda çeşitli badireler atlatarak modernleşme sürecine giren Türk basınının, bu modernleşmesinde ulusal basınla birlikte yerel basının da önemi son derece büyüktür (Yavuz, 2020a: 191). Tarihsel gelişimine bakıldığında basının önce yerel olarak doğduğu, bazılarının ekonomik ve teknolojik gelişmelerden yararlanınca yerellik özelliklerini aşarak, ulusal ve ardından uluslararası olma yönünde gelişim süreci izlediği görülmektedir. Küreselleşmeyle birlikte gittikçe küçülen dünyada ulusal ve uluslararası boyut kazanan basın, yerel haberlerin/sorunların geneli daha fazla ilgilendirmesi, yerel gelişmelere ilginin artmasıyla yerel haberciliğe de yönelmiş ve bu anlamda yerel basına daha fazla dayanmak zorunda kalmıştır (Erdoğan, 2007: 71; Girgin, 2009: s.y; Öztürk, 1992: 149). Böylelikle, küresel olup aynı zamanda etki yaratabilmek için yerel değerlerden beslenmek gerektiği fark edilmiş ve gittikçe önem kazanmış (...) ve karşılıklı etkileşimin daha çok öne çıktığı küreselleşen bir dünyada yerel basının/medyanın önemi daha çok artmıştır (Aran, 2013: 43). Yaygın basın artık küresel bir dünyada yerel sorunların daha fazla ilgi çekmesiyle birlikte yerel haberciliğe de yönelmiş ve yerel basından daha çok beslenmek durumunda kalmış, böylece dünyada ve Türkiye’de yaygın basın sütunlarında daha çok yerel haberlere yer vermeye başlamıştır (Öztürk, 1992, s.149’dan aktaran: Yavuz, 2016: 110). Yaygın basının tüm kitlelere erişimde *tam anlamıyla* yeterli olamaması ve kitlelerin birçok farklı (yerel) özellikleri dolayısıyla tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de yerel haberlere ve basın araçlarına daima ihtiyaç duyulmuş ve bu bağlamda ülkemizin birçok il ve ilçesiyle birlikte Erzincan’da da yerel basın faaliyet göstermiştir (Yavuz, 2016: 110). Ancak Erzincan’da yerel basın yayın faaliyetlerinin, muhtemelen şehrin idari konumu, geçmişte yaşadığı şiddetli depremler ve çeşitli işgallerin de etkisiyle başlangıcından 1942 yılına kadar istikrarlı bir görünüm arz ettiğini söylemek zordur.

İngiliz seyyah Barkley, *Asia Minor and Armenia* (1891) adlı çalışmasında, Erzincan’da konakladıkları sırada oradaki general komutandan bir Avrupa gazetesi istediklerini, ancak şehirde o dönemde hiçbir türden gazetenin bulunmadığı haberini aldıklarını aktarmaktadır (Barkley, 1980: 43). 1939 Erzincan Depreminden yaklaşık 15 gün önce şehri gezen dönemin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü de günlüğüne aldığı notlarında şehre ajans-gazete gitmediğini yazmıştır (Küçük ve Kazan, 2016: 333-334). Yine Erzincan basınının duayenlerinden Şefik Aras da şehirde 1937’de kurulduğunu belirttiği ilk özel

matbaada (Kadri matbaası) matbu evrak basılırken, gazete ve dergi gibi süreli yayınların basılmadığını aktarmıştır (Kaya, 2012a: 419).

Erzincan basın tarihinin başlangıcı olarak Rumi 1842 yılında asıl adı *Leblebici Baba* olarak bilinen Süleyman Bey tarafından çıkarılan *Tuhfetü'l Uşşak* adlı çocuklara yönelik el yazması dergi gösterilmektedir. Özellikle çocuklar için hazırlanan sayfaları büyük ilgi gören dergi Türkçe ve aylık (süreli) olarak çıkarılmıştır, ancak yayın süresi tespit edilememiştir. Erzincan'da bundan sonra yayın faaliyetlerine işgaller ve depremler nedeniyle uzunca bir süre ara verilmek zorunda kalınmış ve nihayet 1942'de *Yeni Erzincan* vilayet gazetesi ile tekrar başlanmıştır (Şengül, 2020: 41; Yavuz, 2016: 110, 2020a: 190). Erzincan'da ilk matbaa 1937 yılında kurulmuş ve matbaanın kuruluş haberi, 23 Ağustos 1937 tarihli Cumhuriyet Gazetesinde, "*Erzincan'ın İlk Matbaası Açıldı*" başlığıyla yer almıştır (1937, gastearsivi.com). Kadri Savaş tarafından *Kadri Matbaası* adıyla kurulan şehirdeki bu ilk matbaa gazete, dergi, kitap vb. basamadan 1939 Erzincan depreminde toprak altında kalmıştır. Depremden sonra zor da olsa yeniden faaliyete geçen matbaada, teknik donanımı yetersiz kaldığından herhangi bir matbu evrak vb. basımı dışında herhangi bir yayına girişilememiştir (*Erzincan'90*, 1990: 55). 1939 depreminin ardından bir yandan depremin yaraları sarılırken, diğer yandan *muvakkat*¹ şehir alanında şehrin yeniden imar çalışmalarına hız verilmiştir. Çalışmalar kapsamında yapılan yatırımlar arasına, şehrin yeniden imarına katkı amacıyla bir vilayet matbaası kurulması ve gazete çıkarılması da eklenmiş ve dönemin Erzincan Valisi ve Belediye Başkanı Sükuti Tükel'in talimatıyla, 1942 yılında *Yeni Erzincan* adlı vilayet gazetesi yayın hayatına başlamıştır (Tükel, 1949: 25; Yavuz, 2020a: 192-193).

Vilayet matbaaları ve burada basılan vilayet gazetelerinin bulunduğu şehir ve bölgede devlet ile halk arasında önemli bir iletişim köprüsü rolü üstlendiği ve yerel basınının temellerinin atılması ve gelişimine altyapı oluşturduğu bilinmektedir (Zorlu ve Temel, 2016: 454). Erzincan vilayet matbaası ve burada basılan vilayet gazetesinin ise diğer şehirlerdeki emsallerinin gördüğü işlev ve misyona ek olarak, özellikle depremlerle yıkılan şehrin yeniden imarı sürecinde, devlet ve yurttaş arasında iletişim köprüsü olmak bakımından önemli işlevler üstlendiği, ayrıca kentte yerel basının gelişimine alt yapı oluşturduğu söylenebilir. Nitekim (Yavuz, 2016: 111) *Yeni Erzincan* vilayet gazetesinin de adı 1939 Erzincan depreminin ardından yeniden kurulan Erzincan'a izafen *Yeni Erzincan* olarak belirlenmiştir. Vilayet gazetelerinin, birkaç istisna dışında tek parti yönetiminin sona ermesi ile birlikte fiilen yayın hayatından çekildiğini söylemek de yanlış olmaz. 1950'lerden sonra yayınına devam eden gazeteler *sembolik* düzeyde kalmıştır (Varlık, 2015: 457). *Yeni Erzincan* vilayet gazetesi de bunlardan biridir. Ancak genel olarak bakıldığında, CHP'nin tek parti olarak yönettiği dönemden, çok partili döneme geçiş süreci ve DP iktidarının ilk bir buçuk iki yılına kadar, yayında kaldığı yaklaşık 10 yıllık sürede boyunca şehrin tek gazetesidir.

1946-1950 yılları arasında ülke genelinde yaşanan genel siyasi hareketlilik çeşitli seçimler dolayısıyla Erzincan'da da siyasi mücadelelere sahne olmuş, siyasi parti ve adaylarının bu çabalarında basın önemli bir propaganda mecrası olarak işlev görmüştür. Ancak şehrin yerel basınında o yıllarda sadece *Yeni Erzincan* gazetesi faaliyet göstermektedir ve yayınlarında devletçi yaklaşımla, mevcut siyasi iktidarın politikalarını yerelde yansıtıcı bir yayın politikasıyla öne çıkarmaktadır.

1946 seçimleri, ilk çok partili seçim denemesi yönünden ülkenin demokrasi serüveninde önemli bir kavşaktır. Yavuz'un tespitlerine göre (2012: 190-193) Seçimler için Erzincan'da da hummalı bir hazırlık sürecinin ardından adaylarını belirleyen siyasi partiler ve adayları arasında 21 Temmuz 1946'da yapılacak seçimlere doğru çeşitli miting, kampanya, toplantı vb. faaliyetler ortaya çıkmaya başladı. Ancak basına yansıyan haberler ise genelde CHP eksenslidir. Çünkü 1946 yılında şehirde yayınlanan tek gazete *Yeni Erzincan*'dır ve daha çok CHP'yle ilgili seçim haberlerine yer vermektedir. Aynı yıl DP'nin ise henüz herhangi bir yayın organı bulunmamaktadır. Basında CHP haberlerinin müspet, rakip partilerin haberlerininse (çekilme, istifa vb.) menfi olarak yer aldığı gözlenmektedir. 21 Temmuz Pazar günü yapılan seçimleri CHP'nin adayları ezici çoğunlukla kazanırken, DP'nin adayları pek varlık gösterememiş (...) ve bazı isimleri de basın yoluyla istifa ettiklerini duyurmuşlardır.

1950 seçimlerinin öncesiyle-sonrasıyla Erzincan panoramasına bakıldığında (Yavuz, 2012: 201-203), partiler adaylarını, Yoklama Kurullarınca yapılan seçimler sonucunda belirlemişlerdir². 14 Mayıs 1950

¹ *Muvakkat*: Geçici. ("muvakkat" TDK Sözlük Anlamı", t.y., sozluk.gov.tr).

² CHP Yoklama Kurulu tarafından 9 Nisan 1950 Pazar günü yapılan seçimde, Mehmet Şemsettin Günaltay, Sabit Sağıroğlu, Ahmet Ziya Soylu, Osman Nahit Pekcan, Yusuf Cemal Gönenç CHP'nin Erzincan milletvekili adayı olarak belirlendi. DP Yoklama Kurulu ise, 16 Nisan 1950 Pazar günü yapılan seçim sonunda Turgut Nalçioğlu, Sait Balioğlu, Sadık Perinçek, Mehmet Yavuz ve Hamdi Arpağ'ı DP Erzincan milletvekili adayları olarak göstermiştir (Yavuz, 2012: 201-203).

Pazar günü yapılan seçimlere, tüm yurttaki olduğu gibi Erzincan'da katılım yüksek olmuştur. Seçimler sonunda ülke genelinde DP kazanırken, Erzincan'da CHP'nin adayları kazanmıştır. 1946'da çok partili siyasi yaşama geçilmesiyle birlikte, DP'nin muhalefet yılları, iktidara gelişi süreci ve iktidardaki ilk yıllarında basın ile arasındaki olumlu havanın etkisiyle yerel basın açısından yurt geneline yayılan hareketlilik Erzincan'a da yansımıştır. Ancak Erzincan'ın dönemin siyasi konjonktürü yönünden farklı bir konumu vardır. Çünkü her ne kadar (Yavuz, 2020b: 252) yurt genelinde 14 Mayıs 1950 seçimlerini DP ezici bir çoğunlukla kazanmasına rağmen Erzincan'da başarılı olamamış, seçimi CHP'nin adayları kazanmıştır. Erdem Yavuz'a (2020b: 252-253) göre bu sonucun alınmasında en önemli faktör CHP'nin aday profillerinin güçlü olması, 1939 Depremi sonrası yeni kurulan şehirdeki (yeni kurulan evler, iplik fabrikası, hidroelektrik santrali, su işleri vb. gibi) iş potansiyelini genişleten çalışmaların devam etmesi ve şehirde öteden beri var olan CHP geleneğinin sürüyor olmasıdır.

Yavuz'un yukarıdaki tespitlerine, seçimlerin yapıldığı dönemde şehirde sadece *Yeni Erzincan* gazetesinin yayınlanıyor olması ve bu gazetenin de, CHP ve iktidarını destekleyici bir söylemle yaptığı yayınların da şüphesiz etkileri olduğunu eklemek mümkündür. Yavuz'a (2012: 77) göre "üstelik bu dönemde, Erzincan'da DP'nin gazete, dergi vb. gibi siyasi faaliyetlerinin anlatıldığı propaganda amaçlı herhangi bir yayın aracı mevcut değildir. 26 Mart 1942 tarihinden itibaren çıkarılmaya başlanan ve Erzincan'ın ilk ve tek gazetesi *Yeni Erzincan*, bir vilayet gazetesi olmasına rağmen CHP taraftarı yayınlarını sürdürmekte ve DP ile ilgili tek bir habere dahi sütunlarında yer vermemektedir. Bu durumun DP'nin iktidara geldiği 1950 yılına kadar sürdüğü görülmektedir. Ancak bu tarihten sonra gazetenin sütunlarında DP ile ilgili haberlere rastlanmaktadır. DP iktidarının başlamasıyla birlikte Erzincan'da basın-yayın alanında önemli bir döneme girilmiş, 1952'den itibaren yerel gazete sayısı ciddi ölçüde artmıştır."

3. DP DÖNEMİ ERZİNCAN BASINI ve YAYIN POLİTİKALARI

DP Dönemi Erzincan Basını ve bu ilde yayınlanan yerel gazetelere geçmeden önce yayın politikasının ne olduğu, belirlenmesinde etkili bileşenler, yönünün tayini ve seyrinde etkili olabilecek unsurlara genel hatlarıyla değinmek yerinde olacaktır.

3.1. Yayın Politikası

Yayın politikası, yayın kuruluşunun kimliği ya da kişiliği, habere bakış açısı anlamına gelmektedir. Yayın politikasında, yayın kuruluşunun (radyo, TV, gazete, dergi, haber ajansı, internet haber sitesi vb.) habere bakış açısı, siyasi duruşu, haber yazım kural ve tarzlarından dikkat edilmesi gereken kelimeler, dünya görüşü, ulusal ve uluslararası politikası ortaya konularak bir yayın çizgisi belirlenir. Örneğin bir gazetenin yayın politikası, okuyucularına sunacağı haberlerin genel hatlarıyla belirlenmesidir. Genel yayın politikası gazete sahibi tarafından ya da görevlendirildiğinde genel yayın yönetmeni tarafından belirlenerek onun gözetiminde uygulanır. Genel yayın yönetmeninin yönlendirmelerine göre içinde bulunulan dönemin sosyal, siyasi, ekonomik ve gazetenin çıkarları doğrultusunda değişen şartlara göre yayın politikası uygulanabilir (Yüksel ve Gürçan, 2005: 52-53).

Siyasal İletişim adlı kitabında sahiplik biçimi ile izlenen yayın politikası arasındaki bağlantıya Aysel Aziz de işaret eder. Aziz'e göre (2017: 126), "kitle iletişim araçlarının özel mülkiyette olması, hükümet ve devletin egemenliği dışında bir yayın politikası izlendiği görüntüsü verse de, özel mülkiyetin kendi ekonomi politikası de, kendi çıkarları çerçevesinde, özellikle iktidar yanlısı bir yayın politikası ve tutum izlendiği tüm ülkelerde gözlemlenen bir husustur. Özellikle günümüzde medya patronlarının aynı zamanda büyük holdinglerin de sahibi olmaları nedeniyle toplumda, patronların ellerinde bulunan medyanın, kamu hizmeti anlayışı ile yayın yapmaktan çok, asıl uğraş alanlarındaki işlerinin yürütülmesi, desteklenmesi, başka bir deyişle kendi çıkarları için kullanıldığı izlenimi uyandırmaktadır. Bunun için de medyanın yayınlarında, toplum adına siyasal yaşamı; yönetenleri (yönetilenler adına) gözlemlemesi ve toplumda yer alan olayları tarafsız, olduğu gibi kamuoyuna yansıtması beklenirken; çoğu kez iktidara karşı eleştirel değil, iktidar yanlısı yayınlar yaptıkları ya da en azından iktidara yönelik eleştirileri çok yumuşatarak verdikleri gözlemlenmektedir."

3.2. DP Döneminde Erzincan'da Yayınlanan Yerel Gazeteler

DP her ne kadar 1950 seçimlerinde Erzincan'da milletvekili çıkaramasa da, yurt genelinde ezici çoğunlukla seçimi kazanmasının rüzgârları, kentte basın alanında etkisini, hemen olmasa da yaklaşık

bir buçuk iki yıl sonra ilk özel yerel gazete *Demokrat Erzincan*'ın yayına girmesi ve ardından *DP*'yi destekleyici³ başka gazetelerin de açılmasıyla görülmeye başlamıştır.

DP dönemi (1950-1960) Erzincan yerel basınına yakından bakıldığında, “*Demokrat Erzincan* (1951), *Yeşil Eğin* (1952), *Öz Erzincan* (1953), *Halkın Sesi* (1953), *Demokrat Iliç* (1954), *Öz Demokrat* (1955), *Kazankaya* (1955) ve *Fırat* (1958)” adlı gazetelerin yayın hayatına başladığı görülmektedir. Bu gazetelerin dışında, yukarıda incelediğimiz *Yeni Erzincan* (1942) vilayet gazetesi de 1951 sonlarına kadar yayınlarını sürdürmüştür.

3.2.1. Yeni Erzincan Vilayet Gazetesi

DP iktidara geldiğinde 1950 yılında Erzincan'da sadece *Yeni Erzincan* adlı vilayet gazetesi yayınlanmaktadır. 1939 Depremiyle yıkılan şehrin, yeniden kurulması sürecinde atılması gereken adımlar arasına alınan *Yeni Erzincan* gazetesi, dönemin valisi ve belediye başkanı Sükuti Tükel'in direktif ve girişimleriyle 1942 yılında yayın hayatına başlamıştır (“İdare Amirleri”, 1942: sy 30, Yeni Erzincan; Kurşuncuoğlu, 1942: sy 2, Yeni Erzincan).

Vilayet matbaasında basılan, şehrin bu ilk yerel gazetesinin ilk sayısı 26 Mart 1942 Perşembe günü okuyucuyla buluşmuştur. Devam sayıları da Perşembe günleri haftada bir yayınlanan gazetenin ilk ve izleyen sayıları yakından incelendiğinde “*nüshası 100 para, senelik aboneliği 130 kuruş, günü geçmiş nüshalar 10 kuruş*” olarak belirlendiği, klişesindeki “haftalık vilayet gazetesi” ibaresiyle resmî niteliği ve periyodik özelliği görülmektedir [(“Yeni Erzincan”, 1942: sy 1); (*Yeni Erzincan*, (YordamBT s.18.6), t.y., aDemirbas=1220-G)]. Kuruluşundan itibaren Hâl yakınındaki bir binada yayınlarına devam eden gazete Eylül 1951'de Özel İdareye devredilen Halkevi binasına taşınarak buradan yayınlarını sürdürmüştür (“Matbaamız Yeni Binasına Taşındı”, 1951: sy 468, Yeni Erzincan).

Yeni Erzincan'ın bir vilayet gazetesi olması, vilayet matbaasında basılması, yönetim ve yazar kadrosunun ağırlıklı olarak Milli Eğitim Müdürlüğünde görevli yönetici, öğretmen ve diğer kamu görevlilerinden oluşması, içeriğinde önemli belirleyici etkenlerdir. İlk sayısının ön sayfasında “*Niçin çıkıyoruz?*” başlıklı yazıda *Vazife*⁴ ve *Hedefimiz* ara başlıkları altında, gazetenin yayınlanma gerekçesi, temel görevi ve hedefleri anlatılırken, ana hatlarıyla yayın politikası ortaya konmaktadır. Arka sayfasında ise basıldığı matbaa ve idare yerinin “Erzincan Vilayet Matbaası” olduğu ifade edilmektedir (1942: sy 1, Yeni Erzincan). Gazetenin yayın anlayışı, içerik üretimi ve sayfa kalıplarında zaman zaman değişikliklere gidildiği görülmektedir. Özellikle kuruluş yıldönümlerine rastlayan nüshalarında, vilayet gazetelerinin işlevlerine atıfta bulunularak, yerel haberlere ağırlık verilmesi, ilçe haberlerinin de gazetede yer alması gerektiğine ilişkin talepler, yönetici veya yazarlarınca dile getirilmekte, bunun etkileri ise ileriki sayılarına yansımaktadır (“Gazetemiz”, 1946: sy 198, Yeni Erzincan; “Gazetemiz altı yaşında”, 1947: sy 245, Yeni Erzincan). Gazetenin yayınlandığı 10 yıllık süredeki nüshaları detaylıca incelendiğinde, (Zorlu ve Temel, 2016: 457) içerik ve sayfa yapısı yönünden düzenli seyir izlediğini söylemek zordur. Valilerin ve gazeteyle ilgilenen yönetici, öğretmen ve diğer kamu görevlilerinin değişimi, içeriğinde ve sayfa yapısında değişimlere neden olmuştur.

Gazetenin sahibinin devlete ait (vilayet gazetesi) olmasının yanı sıra, yönetici ve yazar kadrosunun devlet (öğretmen, kamu) görevlilerinden oluşması, içeriğinde de devletçi ve dönemin iktidar politikalarını yereldekilerle bütünleştirerek tantıncı, destekleyici, pekiştirici, övücü ve yüceltici bir içerik üretimini de beraberinde getirmektedir. *Yeni Erzincan*'ın bu niteliği Herman ve Chomsky'nin *propaganda modelinde* öne sürdüğü haber süzgeçlerinden *sahiplik (mülkiyet)* ve *kaynak görüşleri* filtrelerine ait yaklaşımıyla örtüşür niteliktedir. Modele göre (Şeker, 2017: 110) *sahiplik yapısı*,

³*DP*'yi destekleyici yönlerine dair işaretler, söz konusu gazetelerin sahibi, yazı işleri müdürü veya diğer yönetici ya da çalışanlarının Parti ile idare kurulunda çeşitli kademelerde görev aldıkları, sütunlarında yer verdikleri çeşitli haberlerden açıkça anlaşılmaktadır. Örneğin şehirde özel, günlük ve yerel formatta ilk yayına giren *Demokrat Erzincan*'ın sahibi Eyüp Bezirci ile Yazı İşleri Müdürü Sadullah Erim; yine *Öz Erzincan*'ın ilk sahibi Suphi Özdemir ile bu gazetenin el değiştirdikten sonraki sahibi Hüseyin Tiryaki ve Yazı İşleri Müdürü Refik Kurdoğlu, 21 Haziran 1953'te yapılan kongrede Partinin il idare kuruluna; yapılan görev dağılımında Eyüp Bezirci il başkanlığına, Hüseyin Tiryaki ikinci başkanlığa, Sadullah Erim katip üyeliğine seçilmişlerdir (“DP İl İdare Kurulu Vazife Taksimi Yaptı”, 1953: sy 486, Demokrat Erzincan; “İl Kongremiz Bugün Yapılıyor”, 1953: sy 484, Demokrat Erzincan; “İl Kongremiz Çok Heyecanlı Geçti”, 1953: sy 485, Demokrat Erzincan).

⁴*Vazife*: Bu çıkışla şarkta mamureler kurmak düsturunu fikirlere ve vicdanlara bir refah tohumu gibi serpererek çalışma direktifleri veren Sayın Milli Şefimiz İnönü'nün idarelerinin arkasından koştüğümüzü göstermiş olacağız. (...) *Hedefimiz*: (...) Kızılay, Halkevi, Hava ve Çocuk Esirgeme Kurumları ve sevgili Yardım Sevenler Cemiyeti büyük afetten sonra Yeni Erzincan'da çalışmalarına yeniden hız veren milli teşkillerdendir. Biz sahifelerimizi bu teşkillerin emirlerine amade bulundurmakla bu milli teşkillerin gayelerinin yapılmasına en bucaktaki köylere kadar girmesine hizmet edeceğiz. Bu teşkillerin gayeleri bütün Vilayet halkının yüreklerinde ve fikirlerinde yer buldu mu, artık içtimai bünye sağlamlığını kazandı demektir. Bu gibi kazançlar yurdu çelikleştirir. Allah'tan muvaffakiyet, Cumhuriyet'ten yardım! *Yeni Erzincan*”(1942: sy 1, Yeni Erzincan).

haberlerin seçiminde ve yansıtılma biçiminde temel belirleyici faktörlerden biridir ve iletilecek haberler bu yapının temel ekonomi politik ilke ve amaçlarına göre seçilmekte ve şekillenmektedir. Modelin öne sürdüğü diğer haber filtresi ise *haber kaynakları*dır ve bunlar arasında hükümet ve sermaye sahibi çevreler ilk sırada yer alır. Bu yaklaşıma göre haber üreten güçlü kaynaklar, medyada yer alarak kendi ilke, amaç ve ekonomi politik bağlantılarının çıkarlarına göre filtreledikleri haber ve tanımladıkları olayları halka ulaştırma (böylece rıza üretme) şansı elde ederken; medya da haber ihtiyacını karşılamaktadır. *Yeni Erzincan*'ın sahiplik yapısı, yönetim ve yazı işleri kadrosu göz önüne alındığında, yayın politikasının iktidar lehine olacağı açıktır. Nitekim gazetenin bu yayın politikasının ilk sayısının yayınlandığı 1942'den, iktidar değişiminin yaşandığı Mayıs 1950, hatta 1950'nin Ekim ayına kadar sürdüğünü söylemek mümkündür. Çünkü *Yeni Erzincan* (Yavuz, 2016: 110, 2020a: 192) yayınlarında CHP'yi destekleyici yönde bir yayın çizgi izlemiş, bir vilayet gazetesi olmasına karşın 1950'ye kadar DP ile ilgili haberlere sayfalarında yer vermemiştir. Hatta 14 Mayıs 1950'de yapılan seçimleri DP'nin ülke çapında ezici çoğunlukla kazanmasına rağmen, seçimden sonraki ("Seçimler Vilayetimizde Vakar Sükûnetle Sona Erdi", 1950: sy 399, *Yeni Erzincan*) nüshasının manşet haberinde bile ağırlığı *Erzincan*'a ve burada CHP'nin kazanmasına vermiştir. Gazetede seçimi DP'nin kazandığına ilişkin habere ise ancak 25 Mayıs 1950'de yayınlanan 400. sayısında yer verilerek yeni hükümet üyeleri açıklanmıştır ("Demokrat Parti Çoğunluğunun Teşkil Ettiği 9 BMM 22 Mayıs 950 Pazartesi Toplandı", 1950: sy 400, *Yeni Erzincan*).

Yeni Erzincan, ilk sayısındaki "Niçin çıkıyoruz" başlıklı yazısında ifade edilen görev tanımlaması doğrultusunda, yazılarında "Milli Şef" olarak takdim ettiği İnönü'nün idare ve yönetim politikalarını destekleyici, yüceltici ve iktidar partisi yanlısı bir yayın politikası izlemiştir ("Niçin Çıkıyoruz?", 1942: sy 1, *Yeni Erzincan*). Gazetenin vilayet gazetesi niteliğine sahip olması, görev tanımında vurguladığı yayın politikası doğrultusunda, (Yavuz, 2016: 111, 2020a: 193; Zorlu ve Temel, 2016: 459) iktidar ve iktidar partisinin ilke ve politikalarının yansıtıldığı, *haberlerin bu perspektiften aktarıldığı* (y.n) bir mecraya dönüşmesine neden olmuştur. İlk sayısından itibaren gazetenin içeriği etraflıca incelendiğinde, yayın politikasının siyasi irade adına toplumsal hedeflere odaklı hizmet eder bir nitelik taşıdığı görülmektedir. Gazete ilk sayısında da görüldüğü üzere "Milli Şef İnönü", CHP ve ilgili kuruluşları hakkında destekleyici yayınlarıyla tek parti döneminin isteklerini sayfalarından yansıtan bir yayın organı olarak öne çıkmaktadır.

Yeni Erzincan'ın yerel gazetelerden beklenen, yakın çevresinin aynası olma işlevinden farklı olarak aynı zamanda, hatta daha çok iktidar ve icraatları ile yurt ve dünya gündeminden haberlere de sıklıkla yer verdiği dikkat çekici bir diğer yönüdür. Bu durum gazetede ("Gazetemiz", 1946: sy 198, *Yeni Erzincan*) zaman zaman eleştirilmiş ve yerel haberlere ağırlık verilmesi istenmiş, bunun için yapılması gerekenler dile getirilmiştir. Ancak bu eleştirilere rağmen yine de gazete yereldeki vatandaşın gören gözü, işiten kulağı ve ayna işleviyle, aynı zamanda (Zorlu ve Temel, 2016: 460) yerelden genele ileti aktaran köprü işlevinden ziyade, genelden yerele mesaj aktaran köprü konumunun ötesine geçememiştir.

II. Dünya Savaşı ile başlayan Soğuk Savaş Dönemi, ardından patlak veren Kore Savaşı ve böylesine çok boyutlu bir konjonktürde; gerek dünya devletlerinin, gerekse Türkiye'nin izlediği dış politikalar, gerek ulusal gerekse yerel gazete sayfalarında geniş yer tutmuştur. Aynı dönemlerde Amerika Sefareti Basın Ateşesi Darrel Manning Price'in 1951'de Türk gazeteleriyle verimli işbirliği sağlamak amacıyla çıktığı yurt gezisinde il gazetelerini de ele alması ve bu kapsamda *Yeni Erzincan* gazetesini de ziyaret etmesi (29 Eylül 1951), yukarıda zikredilen *haber kaynakları* süzgeci ve içerik etkisi yönünden dikkat çekici bir gelişmedir. Ziyaretinde *Yeni Erzincan*'ı beğendiğini belirten Price, "bundan böyle *Yeni Erzincan*'ın okuyucularına dünya gündemini daha yakından takip edebilmeleri için gazeteye fotoğraf ve haber temin edeceğini vaat etmiştir." ("Amerika Sefareti basın ateşesi şehrimizde", 1951: sy 469, *Yeni Erzincan*). Gazetenin, Ateşe'nin ziyaretinden sonraki nüshaları yakından incelendiğinde dünya gündemine ilişkin ve de özellikle Amerika ve *Marshall Planı* (y.n) ile ilgili haberlerin öne çıktığı (Yavuz, 2016: 111, 2020a: 194) görülmektedir. Özellikle birinci sayfanın sağ alt köşesinde -dizi haber paketi şeklinde- Marshall Planı kapsamında ülkeye gelen çeşitli alet ve makinelerle bunların kullanımıyla ilgili haberler, fotoğraflı ve fotoğraf altı yazılarıyla birlikte yer almıştır ("Bulgaristan'dan gelen Türkler için 30 Milyon Türk lirası", 1951: sy 473, *Yeni Erzincan*; "İlk sayfa fotoğrafı", 1951: sy 470, *Yeni Erzincan*; "Makinelik ziraat ve Türk köylüsü", 1951: sy 469, *Yeni Erzincan*; "Türk balığı yakında ihraç edilecek", 1951: sy 474, *Yeni Erzincan*; "Türkiye'de petrol araştırmaları için Marshall planı yardımı", 1951: sy 478, *Yeni Erzincan*).

Mevcut düzenin ideolojik hegemonyayı tesis ederken başvurduğu en önemli aygıtlardan biri medyadır (Adaklı, 2014: 82). 1950'lerin önemli medya araçlarından birinin gazeteler olduğu düşünüldüğünde yukarıda zikredilen Ateşe ziyaretinin sürpriz olmadığı ileri sürülebilir. Çünkü söz konusu ziyaret, bir yönüyle de *araçsalci* ekonomi-politik yaklaşım ve önde gelen temsilcilerinden Herbert Schiller'in *kültür emperyalizmi* yaklaşımı ile yine Herman ve Chomsky'nin *propaganda modelinde* öne sürdüğü haber süzgeçlerinden "*haber kaynakları*" filtresine atıf gibidir. *Kitle İletişim ve Amerikan İmparatorluğu* (1969) adlı kitabında, ABD'nin II. Dünya Savaşı'ndan sonra iletişim ve enformasyon politikasını, kendi toplumsal ve ideolojik değerlerini dünyanın diğer ülkelerine yaymak üzerine kurduğunu savunan Schiller'e göre iletişim, küresel, siyasal, ekonomik ve kültürel/ideolojik bağlamlar içerisinde zararsız ve yansız bir güç değildir. Amerikan politikası, uluslararası iletişim sistemlerinin gelişimini, kendi değerlerini yaymak için teşvik etmektedir. Bu kültür emperyalizmi çabasıdır (Erdoğan ve Alemdar, 2005: 396-397; Şeker, 2017: 104). Herman ve Chomsky'nin *propaganda modelinde* ise öne sürdüğü haber eleme filtrelerinden biri de yukarıda *haber kaynakları* ve onların *görüşleri* olarak ifade edilen süzgeçtir. Bunlar arasında hükümetler ve sermaye sahibi çevreler en başta gelmektedir. Buna göre ekonomik ve politik seçkinler haberleri belirleyebilirler. Bunu yaparken de haberleri kendi ekonomi politik çıkar ve amaçları doğrultusunda önce kendi haber süzgecinden geçirdikten sonra medyada yer almasını sağlayarak rıza üretimini gerçekleştirebilirler (Şeker, 2017: 11-112). Amerikan Sefareti Basın Ateşesi'nin aralarında *Yeni Erzincan*'ın da bulunduğu Türk gazeteleriyle işbirliği ziyareti ve onlara fotoğraf ve haber desteği, Schiller'in *kültür emperyalizmi* ve Herman ve Chomsky'nin *propaganda* yaklaşımı ekseninde değerlendirildiğinde, Yavuz'un da (2016: 111, 2020a: 194) belirttiği gibi Amerika'nın yerel gazeteler aracılığıyla tek kuruluş harcamadan propaganda yaptığı söylenebilir.

Yeni Erzincan gazetesinin DP iktidarına rastlayan yaklaşık bir buçuk yıllık sürede de önceki yayın politikasını, gerek iktidar haberlerini daha az öne çıkarmak, birkaç sayı sonradan vermek veya gerekse bu haberleri fotoğrfsız yayınlamak gibi bir tutumla, sürdürmeye çalıştığı gözlenmiştir. Ancak gazetenin 19 Ekim 1950 Perşembe günü yayınlanan nüshasında ("Yeni Erzincan Gazetesi", 1950: sy 420, Yeni Erzincan; Zorlu ve Temel, 2016: 461) bunun pek de uzun sürmeyeceği yapılan duyuruyla anlaşılmıştır. Klişenin solundaki kutuda yer alan duyuruda, gazetenin bundan sonra daha zengin içerikli ve halkı daha yakından ilgilendiren konulara yer verilerek halk gazetesi haline getirileceği bildirilmektedir. Gazetenin alınan bu karar gereği, takip eden sayılarında, halkın sorunlarına daha geniş yer veren haber ve konularıyla yayın politikasında bir değişim ve dönüşüm çabasına girdiği, yapılan içerik nüsha taramalarından anlaşılmaktadır.

Kasım 1950'den itibaren gazetenin ilk sayfasında birkaç yazarın imzası görünmektedir. Bu durum gazete yayına girdiğinden beri memur ve kamu görevlisi ağırlıklı ve CHP politikaları doğrultusunda içerik üreten yazar kadrosunun, DP iktidarının politikalarına olumsuz bakmaları (Zorlu ve Temel, 2016: 457) veya iktidar değişimiyle olası eksen/görüş farklılıklarını alışıl gelmiş yayın yaklaşımı ve içeriğine bir anda yansıtılmanın zorluğundan kaynaklanmış olabileceğini akla getirmektedir.

Çok partili siyasi ortama geçiş ile birlikte yurt çapında yerel basında bir çeşitlilik ve sayıca bir canlanma yaşanırken, bunun Erzincan'daki yansımaları ise DP'nin iktidara geldiği 1950 yılından itibaren görülmeye başlamış, 1951 sonlarından itibaren Erzincan'da da yerel gazete sayısında patlama yaşanmıştır. Siyasi iktidarın DP lehine dönmesiyle yerel basın daha çok DP'ye yakın bir yayın politikası izlemiştir. "*Devletçi*" bir tavır ekseninde CHP'ye yakın bir yayın politikası izleyen *Yeni Erzincan* ise bu şartlar altında, *bazı değişim ve dönüşüm çabalarına girişmişse de (y.n)* oluşan yeni siyasi gücün karşısında daha fazla tutunamamış ve 1952'de kapanmıştır (Şengül, 2020: 42; Yavuz, 2016: 111, 2020a: 194). Vilayet matbaası ise Erzincan basınının duayenlerinden Şefik Aras ve Kazım Özsoy'un aktardığı bilgilere göre özel girişime kiralanmıştır.

3.2.2. Demokrat Erzincan Gazetesi

Demokrat Erzincan gazetesinin Milli Kütüphane'deki sayı-cilt kayıtlarında ilk cildinin (1951 ARA. C.1, S.1-18) olarak kaydedilen verilerine göre, gazetenin 1951 yılı sonlarında yayına başladığı sanılmaktadır. Ayrıca gazetenin yine Milli Kütüphane kayıtlarının "*Açık Gösterim*" tablosunda *ilk sayı belirteci* olarak "*1. cilt, 1. sayı, (Aralık 1951)*" ibaresinin yer alması gazetenin 1951 Aralık ayında yayına başladığı tezini güçlendirmektedir⁵ (*Demokrat Erzincan*, 1951, kasif.mkutup.gov.tr).

⁵ Bu tezi güçlendiren bir diğer kaynak da Beyazıt Devlet Kütüphanesi kayıtlarında gazetenin 1951 yılı Aralık ayından itibaren, 1959 yılı Aralık (dahil) ayına kadar listelenildiğidir (*Demokrat Erzincan*, (YordamBT s.18.6), t.y., aDemirbas=373-G). Bazı kaynaklarda ise gazetenin 1952'de yayına başladığı belirtilmektedir (Işık, 2019; Yavuz, 2020a).

Gazete, vilayet matbaasını kiralayan Sadullah Erim⁶ ve Eyüp Bezirci ortaklığında yayın hayatına girmiştir.

Erzincan basınının duayenlerinden Şefik Aras'ın (1980: 7) aktardığına göre “1950’de yaşanan iktidar değişikliğinden sonra Özel İdareye ait olan Vilayet Matbaası, alınan kararla kiraya verilmiştir⁷. Matbaayı kiralayan Sadullah Erim, Manisalı bir gazeteci, kendisine ortak yaptığı Eyüp Bezirci ile birlikte *Demokrat Erzincan* adlı ilk günlük gazeteyi çıkarmaya başlamıştır.” Şehirde basınının bir diğer duayeni Kazım Özsoy da Vilayet (İl Özel İdare) Matbaasını Sadullah Erim’in işlettiğini, Erim’in o zamanlar DP’li olduğunu, daha sonra o matbaanın onlardan alınıp kiraya verildiğini ve nihayetinde satıldığını aktarmaktadır (Özsoy’dan aktaran: Kaya, 2012a: 585-586).

Gazetenin künyesine yakından bakıldığında sahibinin Eyüp Bezirci-Sadullah Erim, Neşriyatı Fiilen İdare eden Neşriyat Müdürünün (Yazı İşleri Müdürü) ise Eyüp Bezirci olduğu ve “*Günlük siyasi gazete*” niteliği taşıdığı görülmektedir. 5 kuruştan satılan gazete, vilayetten kiralanmış ve “*Demokrat Erzincan*” adı verilen matbaada basılmıştır (Işık, 2019: 428; “Künye-Demokrat Erzincan”, 1953a: sy 334, Demokrat Erzincan; Yavuz, 2020a: 194). *Yeni Erzincan* vilayet gazetesi kapandıktan sonra, yayına hayatına başlayan *Demokrat Erzincan* aynı zamanda şehrin ilk günlük gazetesidir. Nitekim gazete bu özelliğini 24 Aralık 1953 tarihli, 661. sayısının ilk sayfasında kullandığı bir başlıkta yer verdiği “*Kahraman Erzincanlıların İlk Günlük Gazetesi*” ibaresiyle pekiştirmektedir (“Gazetemizin Yeni Hamlesi”, 1953: sy 661 Demokrat Erzincan).

Sahiplik ve ekonomi politik yapısına yakından bakıldığında, gazetenin kurucu, sahip ve yöneticilerinin DP’nin il idare kurulunun çeşitli kademelerinde görev yaptıkları, sütunlarında yer verdiği çeşitli haberlerinden anlaşılmaktadır. Bu yönüyle DP’nin bir yayın organı gibi faaliyet gösteren *Demokrat Erzincan* gazetesinde, partinin il, ilçe, kongre haberleri gazete klişesinde DP logosu ile birlikte verilmektedir. 454. ve 456. nüshasında verilen “*Kaza kongresi*” haberleri yakından incelendiğinde klişesi DP logosuyla basılan gazetenin Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Eyüp Bezirci’nin kongre başkanlığına; bazen Sahibi, bazen Yazı İşleri Müdürü gözükürken Sadullah Erim’in de kongre ikinci başkanlığına seçildiği belirtilmekte ve haber ilgili kişilerin fotoğraflarıyla desteklenmektedir. 484. nüshasında ise bu kez “*DP il kongresi*” haberi gazetenin klişe grubunda DP logosu ile basılarak duyurulurken, devam eden (485, 486 ve 495.) nüshaları yakından incelendiğinde, İl İdare Kuruluna seçilenler arasında *Demokrat Erzincan* gazetesi ve *Öz Erzincan*⁸ gazetesi sahip ve yöneticilerinin yer aldığı görülmektedir. *Demokrat Erzincan*’ın 486. ve 495. nüshalarında verilen *DP İl İdare Kurulunun vazife taksimine dair haber* yakından incelendiğinde, Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Eyüp Bezirci’nin İl Başkanlığına, basıldığı matbaanın sahibi Sadullah Erim’in kâtip üyeliğine seçildiği, ayrıca haberin ilgili kişilerin vesikalik fotoğrafları ve fotoğraf altı yazılarla desteklendiği görülmektedir (“DP Genel Kurulu, Şehrimiz İl İdare Kurulunun vazife taksimini tasvip etti”, 1953: sy 495, Demokrat Erzincan; “DP İl İdare Kurulu Vazife Taksimi Yaptı”, 1953: sy 486, Demokrat Erzincan; “İl Kongremiz Bugün Yapılıyor”, 1953: sy 484, Demokrat Erzincan; “İl Kongremiz Çok Heyecanlı Geçti”, 1953: sy 485, Demokrat Erzincan; “Kaza Kongremiz Bugün Yapılıyor”, 1953: sy 454, Demokrat Erzincan; “Merkez ve itibari Kaza kongrelerimiz”, 1953: sy 456, Demokrat Erzincan).

Gazetenin 8 Ekim 1953 tarihli ve 586 sayılı nüshasında “*S. Erim*” imzalı yazıda, vilayet matbaasının valilikçe satışa çıkarılma kararı alındığı belirtilip, alınan bu karar eleştirilirken kullanılan ve “*Erzincan’da iki seneden beri ‘şerefli partimizin’ organlığını yapan gazetemizi kapatmak için bu işe....*” şeklinde devam eden tanımlamadan, gazetenin 1951 yılından bu yana DP’nin yayın organlığını yaptığı açıkça beyan edilmektedir (“Vali İsmail Hakkı Baykaldan soruyor ve bu sütunlarda Cevap Bekliyoruz”, 1953: sy 586, Demokrat Erzincan).

⁶Ortaklardan Sadullah Erim’in Manisa’da *Suhulet* adlı bir matbaa kurduğu ve bu ilde yayınlanan *Yeni Doğu* dergisinin (1935, sy 14) bu matbaada basıldığı (Bilgi, 2001: 150), sonraki yıllarda Erzurum’da *İnkılâp* gazetesini çıkardığı belirtilmektedir (“Erzurum İnkılâp, Sadullah Erim (Gazete İlk Sayfa İmajı)”, 1956, gittigidiyor.com). İmtiyaz sahibinin Sadullah Erim olduğu sanılan bu gazete, Duman’a göre (2000: 42, 45-45) DP’ye muhalif bir yayın izlemiştir. 1954’te yayına başlayan ve Erzurum basınında önemli yere sahip olan *İnkılâp*, Hürriyet Partisini desteklemiştir (aktaran: Işık ve Eşitti, 2014: 57). Sadullah Erim’in yine Erzurum’da yayınlanan *Demokrat Erzurum* adlı gazetenin de bir dönem Mesul Müdürlüğünü yaptığı görülmektedir (1955: sy 594, Demokrat Erzurum). Görünüşe göre, Erim’in o dönemlerde Manisa, Erzincan ve Erzurum’da, çeşitli gazete veya matbaaya ortaklık ya da idarecilik vb. yoluyla, bölge basınında öne çıktığı söylenebilir.

⁷Vilayet matbaasının akıbeti ve *Demokrat Erzincan*’ın yayın hayatına başlamasıyla ilgili olarak Aras (1935-2018) ayrıca, şu bilgileri aktarmaktadır: “...Ondan sonra elli birde (1951) Vilayet matbaası da vardı. Perşembe günleri haftalık *Yeni Erzincan* adlı vilayet gazetesi çıkardı. (...) Hülâsa Vilayet matbaasını Demokrat Parti (DP) iktidara gelince orayı kiraya verdi, yani bıraktı, (...) Manisalı Sadullah Erim diye bir adam geldi burayı aldı. (...) DP de faal, iktidarda o zaman. DP il başkanını da ortak etti kendisine ‘Eyüp Bezirci’ diye. (...) *Erzincan’da ilk günlük gazete ‘Demokrat Erzincan’ işte o zaman çıktı.*” (aktaran: Kaya, 2012a: 419).

⁸*Öz Erzincan* gazetesinin ilk sahibi ve kurucusu Suphi Özdemir’dir. Ancak daha sonra, gazeteyi dönemin DP İl ikinci Başkanı Hüseyin Tiryaki’nin satın aldığı, Yazı İşleri Müdürlüğünü de dönemin DP’li Belediye Reisi Refik Kurdoğlu’nun üstlendiği görülmektedir (“Künye-Öz Erzincan”, 1953: sy 67, Öz Erzincan; “Refik KURDOĞLU - Görev Yılları”, t.y., erzincan.bel.tr).

Demokrat Erzincan, DP'nin yayın mecrası olmakla birlikte zaman zaman parti içi hizipleşmelerden dolayı Vali, Belediye Başkanı ve DP il yönetimini eleştiren, şahsi hırs ve hesaplaşmaları sayfalarına taşıyan bir yayın anlayışı ortaya koymuştur (Yavuz, 2016: 112, 2020a: 194). Yayın organı olduğu siyasi yelpaze, gazetenin haberlerini aktarma biçimine de yansımaktadır. Örneğin DP iktidarının icraatlarına ilişkin haberleri ve haber aktörlerini aktarırken (*Sayın Reisi Cumhurbaşumuz, Başvekilimiz, Dışişleri Vekilimiz, Genel başkanımız, vb. gibi*) olumsuzlayıcı, sahiplenici, yüceltici bir dil kullanmaktadır. CHP haberlerinde de ise daha çok olumsuzlayıcı (örneğin istifâ haberini "*CHP'de çöküntü*" vb. gibi) bir dil kullandığı görülmektedir ("Adana'da CHP teşkilatı tamamen çöktü", 1953: sy 349, *Demokrat Erzincan*; "CH Partisinde Çöküntü Başladı", 1953: sy 346, *Demokrat Erzincan*; "Sayın Reisi Cumhurbaşumuz İstanbul'a gittiler", 1953: sy 373, *Demokrat Erzincan*). Sayfalarında yerel ve ulusal haberlerin yanı sıra, dış haberlere de yer veren gazete, arka sayfasında ise kendi matbaasının reklamı başta olmak üzere çeşitli ilan ve reklamlara yer vermektedir.

1950 yılı ve seçimleri Türkiye için, 27 yıllık tek parti iktidarının yerini DP iktidarına bırakmış olması açısından bir dönüm noktasıdır. Ancak ülke genelinde DP seçimleri kazanmasına karşın Erzincan'da milletvekili çıkaramamış, mevcut beş milletvekilliğini de CHP kazanmıştır. Yurt genelinde anlamlı bir oy desteğine karşın Erzincan ilinde DP çizgisinde bir gazetenin yayına girmesi seçimlerden ancak iki yıl sonra gerçekleşmiştir (Işık, 2019: 427). Çünkü aynı zamanda basın alanında da *Yeni Erzincan* vilayet gazetesinin habercilikte tekel ya da tek kanal misali CHP ve iktidar yanlısı yayınlarıyla yaklaşık on yıl boyunca yayın hayatını sürdürdüğüne değinmiştik. Ancak DP'nin yurt genelinde seçimi kazanması ve iktidara gelişiyle birlikte basın alanında da Erzincan'da rüzgârın bu parti lehine dönmesi, Işık'ın (2019) da vurguladığı gibi, seçimlerden yaklaşık iki yıl sonra mümkün olabilmiş ve *Demokrat Erzincan* ile bunun somut adımı atılmıştır. Yukarıda da söz edildiği üzere adı *Demokrat Erzincan* olan Erzincan'ın ilk günlük gazetesinin, DP'nin il teşkilatında çeşitli kademelerde görev aldığı anlaşılan Eyüp Bezirci ile Sadullah Erim tarafından, yine DP'nin yayın organı olarak çıkarıldığı; gerek yansıttığı haberlerinden, gerekse yöneticilerinin DP'li il idare kurullarında yer almalarından anlaşılmaktadır.

Demokrat Erzincan'ın künyesinde bazen Eyüp Bezirci ile birlikte sahibi, bazen yazı işleri müdürü, bazen de kurucu olarak görünen; bazen ise künyede görünmeyip gazetede ilgili bazı haberlerde, gazeteyi basan matbaanın sahibi olarak tanıtılan Sadullah Erim'in Manisalı, matbaa ve yayın sahibi olduğunu aktarmıştık. Gazetenin diğer sahibi ve yazı işleri müdürü olarak künyede yer alan Eyüp Bezirci'nin ise ("İller ve Belediyeler Dergisi", 1947: 858; Süleyman Eğinlioğlu ve Muammer Ekti'den aktaran: Kaya, 2012a: 96-399, 2012a: 624; Özdemir, 1953d: sy 40, Öz Erzincan; Yavuz, 2020b: 259) çiftçi, sinemacı, taksi ve kamyon sahibi olduğu, aynı zamanda gerek DP il idare kurullarında, gerekse il genel ve belediye meclisinde yer aldığı belirtilmektedir ("DP İl merkezinde önemli toplantı", 1950: sy 417, *Yeni Erzincan*; "Erzincan Valiliğinden", 1950: sy 416, *Yeni Erzincan*). Eyüp Bezirci ayrıca 1954 seçimlerinde Erzincan'da DP'nin milletvekili adaylık yoklamasına katılan 27 kişiden biri olarak görünmektedir (Yavuz, 2012: 210).

Demokrat Erzincan'ın, DP'ye yakın olmakla birlikte, yayın politikasının zaman zaman birebir örtüştüğü söylenemez. Zira gazetenin DP iktidarına yönelik eleştirileri, özellikle vali, belediye başkanı ve parti il yönetimini eleştirdiği görülmekte (Işık, 2019: 428), hatta 2 Nisan 1953 Perşembe günü yayın hayatına başlayan ve sahipliğini ve yazı işleri müdürlüğünü *Suphi Özdemir'in*⁹ üstlendiği *Öz Erzincan* gazetesi ile birlikte DP çizgisinde görünmesine rağmen ("İbret levhası", 1953: sy 34, Öz Erzincan; Özdemir, 1953d: sy 40, Öz Erzincan), bu gazete ile sütunlarında çeşitli (parti içi hizip, vilayet matbaası kira şartları vb.) konularda polemige girdiği görülmektedir. Erzincan'da DP içinde yaşanan soğuk savaş, *Öz Erzincan* ve *Demokrat Erzincan* gazetelerinde net bir şekilde anlaşılmaktadır. Aynı zamanda sahip ve yöneticilerinin, parti yönetim kademelerinde adı geçen (y.n) her iki gazetenin de DP yanlısı olmasına karşın, manşetlerinde sürekli karşılıklı ithamlara ve bu ithamlara yönelik verilen yanıtlara yer verildiği görülmektedir (Erim, 1953: sy 421, *Demokrat Erzincan*; Yavuz, 2012: 83-84). *Demokrat Erzincan*'ın sahiplik yapısı ve yazı işleri müdürlüğü süreçleri yakından incelendiğinde istikrarsızlık dikkat çekicidir. Işık'a göre (2019: 428) istikrarsızlığın nedenlerinden biri de belki de iktidara hem yakın hem de uzak duran çizgisinden kaynaklanan çelişkilerle ilgilidir. Çünkü

⁹*Suphi Özdemir*, Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü olarak yayınladığı *Öz Erzincan* gazetesi sütunlarından bir süre *Demokrat Erzincan* gazetesi ve başyazarları ile (parti içi hizipçilik vb.) çeşitli konularda polemik ve eleştirel yazılar kaleme almıştır. Ancak aynı *Suphi Özdemir*'in bir süre sonra, *Demokrat Erzincan* gazetesi ailesine katıldığı ve bu gazetenin Neşriyat Müdürlüğünü üstlendiği görülmektedir ("Künye-Neşriyat Müdürü *Suphi Özdemir*", 1953: sy 582, *Demokrat Erzincan*; "Suphi Özdemir arkadaşımız, gazetemiz yazı ailesine katıldı", 1953: sy 581, *Demokrat Erzincan*).

DP'nin ulusal çaptaki icraatlarından övgüyle söz eden haberlere yer veren gazete, Erzincan'da ise zaman zaman eleştirel bir tutum sergilemiştir.

Gazetenin künyesinde sahibi, kurucusu, yazı işleri müdürü, gazetede bazı haberlerinde ise basıldığı matbaanın sahibi olarak tanıtılan Sadullah Erim'in, birkaç kez ayrıldığı (bu süre zarfında görevi Eyüp Bezirci'nin üstlendiği), bir süre sonra ise döndüğü gazete künyesinden anlaşılmaktadır. Muhtemelen söz konusu değişim ve bu gelgitlerden dolayıdır ki (Işık, 2019: 428), Gazetenin 1 Nisan 1953 tarihli, 410. nüshasının künyesinde, eski kurucusu ve sahiplerinden Sadullah Erim'in yer almadığı ve ortaklıktan ayrıldığı anlaşılmaktadır (1953b: sy 410, Demokrat Erzincan). Erim'in ayrılmasının ardından, gazetenin diğer sahibi Eyüp Bezirci sahibi ve yazı işleri müdürü olarak gazetede görevine devam etmiştir (Yavuz, 2016: 112). *Demokrat Erzincan*'ın 3 Ekim 1953 tarihli 581. sayısında, daha önce çeşitli konularda karşılıklı sert ve eleştirel yazılarla polemige girdikleri *Öz Erzincan* gazetesi eski sahibi ve başyazarı Suphi Özdemir'in *Demokrat Erzincan*'a katıldığı duyurulmuş, bir gün sonra da Özdemir yazı işleri müdürlüğüne getirilmiştir. Ancak Suphi Özdemir yaklaşık iki hafta sonra gazeteden ayrılmış ("Künye-Neşriyat Müdürü Suphi Özdemir", 1953: sy 582, Demokrat Erzincan; Yavuz, 2016: 112) ve yazı işleri müdürlüğünü yeniden gazetenin sahibi olan Eyüp Bezirci üstlenmiştir ("Künye-Neşriyat Müdürü Eyüp Bezirci", 1953: sy 599, Demokrat Erzincan). 1953 yılı Aralık ayı sonlarında Bezirci-Erim ortaklığının noter ibranamesi ile karşılıklı feshedildiği, 1954'te gazetenin eski sahip ve kurucularından Sadullah Erim'in gazeteyi yeniden devralıp yazı işleri müdürlüğünü de üstlendiği görülmektedir ("Erzincan Noterliğinden İbraname", 1953: sy 662, Demokrat Erzincan; Yavuz, 2016: 112, 2020a: 195). Ancak 1955'ten itibaren Eyüp Bezirci'nin yazı işleri müdürü, Sadullah Erim'in ise baş muhabir olarak gazetede görevlerini sürdürdüğü anlaşılmaktadır. 1957'de gazetenin yazı işleri müdürlüğüne Sıtkı Ertaş getirilmiştir (Yavuz, 2016: 112, 2020a: 195). 1960'lı yıllara Sadullah Erim'in sahipliği ve Recai Eraslan'ın yazı işleri müdürlüğü yönetiminde giren gazete, görüldüğü üzere gerek sahiplik, gerekse yazı işleri yönetimi yönünden sürekli el değiştirmiştir ("Künye-Yazı İşleri Müdürü Recai Eraslan", 1960: sy 2597, Demokrat Erzincan). 1960'lı yılların başında 4 sayfa (A3 ebadında tek yaprak) olarak, yine *Demokrat Erzincan matbaasında* basılan gazete, 10 kuruştan satılmaktadır. Gazetenin sayfalarında fazla özel reklam alamadığı, hatta son sayfasının "*Erzincan Telefon Rehberi*" ve "*Resimle Amerika Gezileri*" olarak düzenlediği görülmektedir. Gazeteye 6 Ocak 1960'tan itibaren Hüseyin Ercan ortak olmuş, sahipliğini Hüseyin Ercan-Sadullah Erim ortaklığı adına Sadullah Erim'in üstlenmiştir ("Künye-Sadullah Erim-Hüseyin Ercan Ortaklığı", 1960: sy 2601, Demokrat Erzincan). Ancak yaklaşık üç ay sonra Sadullah Erim'in ayrıldığı, gazetenin Hüseyin Ercan (Sahibi) ve Recai Eraslan (Yazı İşleri Müdürü) yönetiminde, Demokrat Erzincan matbaasında basılmak suretiyle yayınlarını sürdürdüğü anlaşılmaktadır ("Künye-Sahibi Hüseyin Ercan", 1960: sy 2680, Demokrat Erzincan).

Gerek sahibi gerekse yazı işleri müdürü sürekli değişen *Demokrat Erzincan* 1960 darbesinden sonra da yayınlarına, aynı adla yaklaşık bir ay daha devam etmiştir. Hatta gazetenin darbeden sonra bir hafta boyunca çıkan nüshalarının son sayfasında, zaman dururcasına tarih "*27 Mayıs 1960*" olarak aynı kalmıştır. Başlangıçta DP yayın organı olarak ortaya çıkan ve yayınlarını bu çizgide sürdüren gazetenin, gelinen süreçte bir paradigma değişimi yaşadığı, artık eski iktidarla ilgili bazı haberleri verirken "*sabık*" sözcüğünü kullandığı dikkat çekmekte ve ona muhalif bir yayın politikası yaklaşımı sergilediği anlaşılmaktadır ("Sabık İktidarın Yarıda Kalan Tertibi", 1960: sy 2726, Demokrat Erzincan). 9 Haziran 1960 (Sayı 2729) tarihli nüshasının ilk sayfasında "*Pek yakında Gazetemizde büyük yenilikler yapılacak*" anonsunu yapan gazetenin *Demokrat Erzincan* adıyla son sayısı, 25 Haziran 1960 Cumartesi günü, 2743 sayılı nüsha olarak yayınlanmış ve kapanmıştır. Ertesi gün gazete, 27 Haziran 1960 Pazartesi itibarıyla basıldığı matbaa ve kendi adını "*Hür Erzincan*" olarak değiştirerek çıkmıştır ("Demokrat Erzincan", 1960: sy 2743). Bu değişiklikte gazetenin genel olarak sayfa kalıplarında gözle görülür bir değişiklik yapılmamış, klişesine yeni adı *Hür Erzincan*, sahibi ve idare yeri ve matbaa adresi ile bir meşale görseli eklenmiş, künyesinde de basıldığı matbaa adı "*Hür Erzincan*" olarak değiştirilerek yayınlanmıştır ("Hür Erzincan", 1960: sy 2747).

3.2.3. Yeşil Eğin Gazetesi

DP'nin iktidara gelmesiyle birlikte, ilk merkezinin yanı sıra bazı ilçelerde de gazeteler çıkarılmıştır. Bunlardan biri Kemaliye'de yayınlanan *Yeşil Eğin*'dir. Gazete yayın hayatına 8 Eylül 1952 Pazartesi günü "müstakil siyasi gazete" olarak başlamış ve haftada bir pazartesi günleri çıkarılmıştır. Kemaliye'de matbaa olmadığı için Erzincan'da, Demokrat Erzincan Matbaasında basılan ve 10 kuruştan satılan gazetenin idare yeri, Kemaliye'de Cumhuriyet Caddesi'ndedir. Beyazıt Devlet Kütüphanesi kayıtlarına göre sahibi Mustafa Güven olarak kaydedilen gazetenin, aynı Kütüphanedeki

mevcut sayılarının 1952'nin 9. ayından, 1966'nın 12. ayına kadar listelenebildiği görülmektedir (Işık, 2019: 431; Yavuz, 2016: 112, 2020a: 195; *Yeşil Eğin*, (YordamBT s.18.6), t.y., aDemirbas=1238-G).

*Gazetenin çıkarılış gayesi*¹⁰ ve amacı Kemaliye'nin ihtiyaçlarını dile getirerek ilçede ve ilde kamuoyu oluşturup siyasilere dikkatini çekmek ve bu ilçe dışındaki hemşerilerin memleket özlemine bir katkı sağlamaktır. Ayrıca yerel basının bir diğer işlevi olarak sosyo-kültürel açıdan yöre halkının bilgilendirilmesinde ve bilinçlenmesinde rol oynamaktadır (Yavuz, 2016: 112). Bu işlevini yerine getirmesi yanında gazete Erzincan'da *Yeşil Eğin* adıyla yayınlandığı süre boyunca yörenin sosyal ve kültürel tarihi açısından önemli bilgiler içermektedir (Arıkan, 2001: 1).

Gazetenin sahiplik yapısı dört kişiden oluşan ortaklık statüsündedir. Gazetenin sahipleri *Dr. Necati Öztan* ve *Mustafa Kemal Güven*'in¹¹ yanı sıra Celalettin Karaosman ve Ahmet Temiz; Yazı İşleri Müdürü ise Mustafa Kemal Güven'dir (Işık, 2019: 431; Yavuz, 2016: 112, 2020a: 195). Erzincan'daki Demokrat Erzincan Matbaasında basılan gazetenin sahiplik yapısının DP ilçe yönetimiyle bağlantısı içeriğini de etkilemiş ve *Yeşil Eğin* (Işık, 2019: 431; Yavuz, 2016: 112) DP iktidarını destekleyen bir gazete olmuştur. Ortaklardan Necati Öztan ve Mustafa Güven (aynı zamanda Yazı İşleri Müdürü) DP ilçe başkanlığı ve aynı partiden İlçe Belediye Başkanlığı da yapmışlardır. Aralık 1952'den itibaren gazetenin imtiyaz sahipliği ve Yazı İşleri Müdürlüğünü üstlenmiştir. Yayına başladıktan yaklaşık üç ay sonra, 22 Aralık 1952'den itibaren, gazetenin basım işlerini kendi matbaası olarak açılan Kemaliye Yeşil Eğin Matbaası yapmaya başlamıştır. 1960'a kadar gazete yayınlarını bu şekilde sürdürmüştür. 1960'ta gazeteye Çetin Bitlis'in ortak olduğu ve matbaa ve yönetim yerinin Erzincan'a taşındığı görülmektedir. *Yeşil Eğin*, 27 Mayıs 1960 ihtilâlinden iki gün önce 25 Mayıs 1960'tan itibaren günlük olarak yayınlanmaya başlamıştır.

Yeşil Eğin aynı zamanda Kemaliye'nin ilk gazetesidir. Sonradan *Gurbet* adını almıştır (Karakaş, 2004: 33). Gazetenin (*Yeşil Eğin*, 1952, kasif.mkutup.gov.tr) ciltlenen Milli Kütüphane kayıtları 1952'den 1967 yılı Şubat ayına kadar listelenebilmektedir.

3.2.4. Öz Erzincan Gazetesi

İlk sayısı 2 Nisan 1953 Perşembe günü okuyucuyla buluşan *Öz Erzincan*, siyasi bir gazete olup 5 kuruştan satışa sunulmuştur. Bu yönüyle diğerlerine göre daha ucuz olan gazetenin, *üç aylık aboneliği 4, altı aylık aboneliği 8, yıllık aboneliği ise 16 lira* olarak belirlenmiştir (Işık, 2019: 428; Yavuz, 2016: 113, 2020a: 196). Kendisiyle aynı adı taşıyan Öz Erzincan Matbaasında basılan gazete Resmi ilanın santimini 150 kuruş olarak belirlerken hususi ilanın fazla neşrinde indirim sunmaktadır.

Yayınlarına günlük olarak başlayan *Öz Erzincan*'ın Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Kemahlı *Suphi Özdemir*'dir¹² (Aras, 1980: 7; Işık, 2019: 428). Yerel haberlerin yanı sıra ulusal haberlere de yer

¹⁰ Gazetenin çıkarılış gayesi ilk nüshasında Dr. Necati Öztan imzasıyla yayınlanan yazıda şöyle belirtilmektedir (Yeşil Eğin, 8 Eylül 1952): "Bugün ilk sayısını muhterem okuyucularımıza arz etmiş olduğumuz *Yeşil Eğin Gazetesi*'nin hemşeri ve okurlarımız için faydalı bir neşir vasıtası olmasına bütün kuvvetimizle çalışmayı en mukaddes bir emel addetmekteyiz. Gazetenin asıl hedefi, bilhassa memleket ihtiyaçlarını ve arada hariçte bulunan ve her an sıla hasretleriyle yanık kıymetli hemşerimize memleket havasını, vereceği aktüalite haberleriyle teneffüs ettirmektir. ...Bundan başka muhtelif hatıralar, mahalli örf ve adetlerimize ait yazılar, bilhassa zengin folklorümüzden örnekler, memleket derterleri, siyasi ve ilmi yazılar ve röportajlar ile münderacatının zenginleştirilmesine ve okuyucunun alakasının çekilmesine gayret edilecektir." (aktaran: Yavuz, 2016: 112, 2020a: 195).

¹¹ *Dr. Necati Öztan* ve *Mustafa Kemal Güven* Kemaliye DP ilçe yönetiminde çeşitli görevler üstlenirken, aynı zamanda, farklı dönemlerde aynı partiden İlçe Belediye başkanı olarak da görev yapmışlardır. Örneğin, ilki 23 Kasım 1952'de yapılan İlçe Kongresinde kongre başkanlığına, görev dağılımında ise ikinci başkanlığa Kemaliye Belediye Başkanı Necati Öztan seçilmiştir. Daha önce Ankara'da DP Genel Kongresinde (1951) İlçeyi temsil eden Öztan, 1954 seçimlerinde DP'den Erzincan milletvekilliği için adaylık yoklamasına katılmıştır (Yavuz, 2012: 95, 2020b: 259). Gazetenin diğer sahiplerinden *Mustafa Kemal Güven* de DP'nin 17 Nisan 1955'te yapılan ilçe kongresinde Başkanlığa, 1958'deki yönetim değişikliğinde ise idare heyeti üyeliğine seçilmiştir (Yavuz, 2012: 96). Mustafa Güven ayrıca, Kemaliye Belediye Başkanı Sabri Nakkaş'ın sağlık sorunları nedeniyle istifa etmesi ardından 14 Eylül 1956'da Belediye Meclisi azalarından mevcut 15 üyenin kullandığı oylarla (14'e 1 oy çokluğu) Belediye Başkanlığına seçilmiştir. Güven, Başkanlığa seçildiğinde kardeşi Necdet Güven ile Erzincan'da *Kazankaya* gazetesini yayınlamışlardır. DP'nin 1958'de yapılan çeşitli köy ve ocak kongrelerine Mustafa Kemal Güven, İlçe Belediye Başkanı olarak katılmıştır ("Kemaliye Belediye Reisliğine gazetemiz Mes'ul Md seçildi", 1956: sy 301; Yavuz, 2012: sy 95).

¹² *Suphi Özdemir* sahibi olduğu ve yazı işleri yönetimini fiilen üstlendiği *Öz Erzincan*'ın yayımlanma amacı ve gerekçesini ilk sayıdaki yazısında şöyle ifade etmektedir: "Bugün ve devamı olacak günler, memleketimize ve hemşerilerimize hizmet maksadı ile intişar eden gazetemizde iyiyi tasvip, kötüyü tenkit şiarımız olacaktır. (...) Devlet eşine ender tesadüf edilecek kadar vatanın her köşesinde olduğu gibi *Erzincan*'da da cömert ve dâvayı benimsemiş olarak ele almış bulunmaktadırlar. Ancak sarfesinde olursa! Bu maksatlardır ki, şahsi iğbirarların tesirinden uzak kalan ve memleketimize hizmet maksadı ile yazmasını bilenler için gazetenin sütunları açıktır. Bu hizmeti külfet kabul etmeyecekleri müteşekkirdiğimizi peşinen arz etmeyi bir borç biliriz." (Özdemir, 1953a: sy 1, *Öz Erzincan*). Gazetenin politik yönüyle de dikkat çeken ilk sahibi Suphi Özdemir, 21 Haziran 1953'te yapılan DP il kongresinde idare heyeti üyeliğine seçilenler arasındadır. Özdemir yönetimindeki *Öz Erzincan* yayına başladıktan yaklaşık beş ay sonra (24 Ağustos 1953'te) el değiştirmiş, bir diğer DP il yöneticisi Hüseyin Tiryaki gazetenin yeni sahibi olmuştur. 1955'te DP'nin Büyük Kongresine Erzincan'dan gitmek üzere seçilen (Necati Öztan, Mustafa Güven, Sabri Odabaşı, Sadullah Erim gibi aynı zamanda matbaa ya da gazete sahibi veya ortağı olan) delegeler arasında yer alan Suphi Özdemir ayrıca (1953-1957 arasında) DP Kemahlı İlçe Başkanlığı yapmıştır (Işık, 2019: 428; "Künye-Öz Erzincan", 1953: sy 67; Yavuz, 2012: 82-86-118). *Öz Erzincan*'ın ilk sahibi Suphi Özdemir'in daha sonra Kayseri İplik Fabrikasında şef olarak çalışma hayatına

verilen gazetenin arka sayfasında, *Öz Erzincan Matbaası*'nın kendi reklamı ile özel reklam ve ilanlara rastlanılmaktadır (Yavuz, 2016: 112). İlk sayıda Türkiye'ye ve Erzincan'a hizmet etmeyi amaçladıklarını ve bu maksatla yazmayı bilenler için gazetenin sütunlarının açık olduğunu açıklamışlardır. Gazetenin kuruluşundan itibaren sahiplik ve yönetim yapısında özellikle 1960'a kadar olan süreçte yaşanan değişiklikler dikkat çekicidir (Özdemir, 1953a: sy 1, Öz Erzincan; Şengül, 2020: 44; Yavuz, 2020a: 196).

Öz Erzincan yayın hayatına başladıktan yaklaşık beş ay sonra 25 Ağustos 1953'te el değiştirmiş ve yeni sahibi Hüseyin Tiryaki olmuştur. Yazı İşleri Müdürlüğünü de Refik Kurdoğlu üstlenmiştir. Hem gazeteyi devreden Suphi Özdemir, hem de devralan, aynı zamanda çiftçi Hüseyin Tiryaki ve Yazı İşleri Müdürlüğünü üstlenen Refik Kurdoğlu, farklı dönemlerde DP İl Teşkilatının çeşitli kademelerinde görev almışlardır. Bu isimlerden Refik Kurdoğlu, iki dönem (1953-1954/1957-1960) DP'den Erzincan Belediye Başkanı olarak görev yapmıştır. Kurdoğlu ilk dönem Belediye Başkanlığı yanında gazetenin Yazı İşleri Müdürlüğü görevini de sürdürmüş görünmektedir ("Erzincan'da kurulacak olan şeker fabrikası dolayısıyla Sayın büyüklerimize yazılan minnet ve tazim telgrafları", 1953: sy 89, Öz Erzincan; "Refik KURDOĞLU - Görev Yılları", t.y., erzincan.bel.tr; Işık, 2019: 428; Yavuz, 2012: 89, 2016: 113).

Gazetenin sahiplik yapısı ve ekonomi politikası bakımından bir diğer dikkat çekici yönü ise yeni sahibi ve aynı zamanda DP il yöneticisi Hüseyin Tiryaki'nin siyasi arenada yaptığı kulvar değişimidir. Tiryaki'nin ileriki yıllarda CHP Erzincan İl Başkanı olarak siyaset sahnesindeki konumunu sürdürdüğü anlaşılmaktadır ("Bir AP'linin Yönettiği CHP İl Kongresi Yapıldı", 1974: sy 238, Erzincan'ın Sesi ; "CHP Yönetim Kurulu görev taksimi yaptı", 1968: sy 4754, Öz Erzincan; Karsu, 2012, nurettinkarsu.com; Şefik Aras'tan aktaran, Kaya, 2012b: sy 426). Refik Kurdoğlu'nun dört yıl sürdürdüğü Yazı İşleri Müdürlüğü görevine 23 Mayıs 1957 tarihinde, 1. Dönem Erzincan Milletvekili Hüseyin Aksu'nun oğlu olan Avukat Ahmet Cemal Aksu getirilmiştir. Aksu'nun yaklaşık bir buçuk yıl sürdürdüğü bu görevi 1958 yılı Ekim ayında emekli Binbaşı Yusuf Evliyaoğlu üstlenmiş, ancak üç ay sonra yine değişiklik olmuş ve Ocak 1959'da bu kez de Mecit Aslan bu göreve gelmiştir (Işık, 2019: 428-429; Yavuz, 2016: 113, 2020a: 196). Ülkede yaşanan genel ekonomik ve politik gelişmeler, genel olarak yerel basına ve haliyle Erzincan yerel basınına da yansımıştır. *Öz Erzincan*'ın yayın hayatına girdiği 2 Nisan 1953'ten, 27 Mayıs 1960'a kadar olan süre içerisinde gazetede sürekli görev değişimleri yaşanmış, bu değişimler ülkedeki ekonomik ve politik gelişmelere koşut gerçekleşmiştir (Işık, 2019: 429). Gazetenin sahiplik yapısı ve yönetiminde yukarıda adı geçen kişiler farklı dönemlerde DP Erzincan Teşkilatının çeşitli kademelerinde görev yapmışlardır. Gazetenin sahiplik ve ekonomi politik yapısının DP ile yöneticilik bağlamında bağlantılı oluşu, DP yanlısı yayın politikası izleyen bir gazete olmasını da beraberinde getirmiştir. Gazete DP'ye yakın olmakla birlikte zaman zaman partinin il yöneticileri ve valiye karşı eleştirel bir tutum sergilemiştir. Parti içindeki hizipleşme ve siyasi hesaplaşmalar belirli aralıklarla hem *Öz Erzincan*'ın sayfalarına (Yavuz, 2020a: 196-197) hem de belirtilen konularda polemik yaşadığı DP yanlısı diğer bir yerel gazete olan *Demokrat Erzincan*'ın sayfalarına da yansımıştır.

Dönemin iktidar partisine yakın bir yayın politikası izlemelerine karşın, iki gazetenin gerek manşet haberlerinde *gerekse başyazılarında (y.n)* karşılıklı ithamlar ve bu ithamlara yönelik yanıtlara yer verildiği görülmektedir. Bu durum parti içinde iki farklı grubun varlığını gözler önüne sererken, (Yavuz, 2012: 84) basın ve siyasetin karşılıklı birbirini etkilediği anlaşılmaktadır. DP'nin il yönetiminde aynı zamanda o ilde yayınlanan yerel gazete yöneticilerinin de yer alması, o gazete sütunlarının aynı zamanda bir siyasi propaganda aracı olarak kullanılması yanında, ekonomi politik mücadelelerinin yansıdığı platformlara dönüşmesine yol açmıştır.

1950'de iktidara gelen DP, Erzincan'da il yönetimi bağlamında istediği istikrarı bir türlü yakalayamamış, 1950-1960 arasında yönetim fesihleri, görevden el çektirmeler ve çeşitli istifalar nedeniyle sık sık kongrelere sahne olmuştur. Her kongre sonucu oluşturulan yönetim kurulu üyeliklerine seçilenler arasında da aynı zamanda ildeki yerel gazetelerden yöneticilerin de genellikle yer aldıkları görülmektedir (Yavuz, 2012). Bu durum ise parti yönetimindeki gazeteci, gazete sahibi veya yöneticisinin, gazetesinin sunduğu haberlerinde kendi partisi lehine, muhalefet partisi aleyhine bir yayın yaklaşımını da beraberinde getirmiştir. Söz konusu dönemde kentte çıkarılan gazeteler ağırlıklı olarak DP'yi destekleyici içerikleriyle öne çıksalar da özellikle bazılarının sayfalarında yerel

devam ettiği ve 27 Ekim 1957'de yapılan seçimler öncesinde DP Erzincan milletvekilliği için adaylık başvurusunda bulunduğu ancak yapılan yoklama sonucunda aday gösterilmediği anlaşılmaktadır (Işık, 2019: 428; Yavuz, 2012: 217).

ölçekte parti içi hizipçilik ve siyasi çekişmeler nedeniyle birbirlerine karşı oldukça sert eleştirel haber ve yazılara yer verdikleri görülmektedir.

Öz *Erzincan* gazetesinin kurucusu ve ilk sahibi Suphi Özdemir, gazetenin yayına başladığı ilk dönemlerden itibaren bu tarz eleştirel yazılarının dozunu iyice artırmıştır. Gerek dönemin valisi gerekse *Demokrat Erzincan*'ın sahiplik yapısı ve yöneticilerini sert bir dille eleştirdiği, farklı tarihlerde yazdığı köşe yazılarında, dönemin valisinin parti hizipçiliğinin önünü açtığını, partinin il ve ilçe idare kurullarına müdahale ettiğini, böylece partinin *Erzincan*'da çöküşüne yol açtığını öne sürmüştür. Partiye yaranmak için valinin sık sık Ankara'ya gittiğini savunan Özdemir, bir başka yazısında da iki yıl önce bir makam aracı alınmasına rağmen, 1953'te valiliğe ikinci bir makam aracı alınmasını sert biçimde eleştirmiştir (Özdemir, 1953b: sy 8, Öz *Erzincan*, 1953c: sy 21, Öz *Erzincan*; Yavuz, 2012: 84). Gazete, DP yanlısı olduğunu "İbret levhası" başlıklı; DP'ye muhalefetteyken katıldığını ise "El cevap" başlıklı başyazılarında belirtmekte, parti içi hizipçilikten yakılarak bunda dönem valisinin etkisi olduğunu iddia etmektedir. Bu ve benzeri konularla aynı içerikte yazılarla kendilerine *Demokrat Erzincan*'dan yöneltilen eleştirel içerikli yazılara da yanıt vermektedir ("İbret levhası", 1953: sy 34, Öz *Erzincan*; Özdemir, 1953d: sy 40, Öz *Erzincan*).

Görünen o ki geçmişten günümüze her dönemde olduğu gibi, DP döneminde de *Erzincan*'da *siyasi yapılanma* dönemin popüler kitle iletişim aracı gazeteyi, gerek yayınlarını çeşitli biçimlerde destekleyerek veya teşvik ederek, gerekse gazete sahibi, ortağı ya da yöneticisinin parti yönetiminde siyaset yapmasını sağlamak suretiyle bir propaganda aracı olarak kullanmıştır. Hepsisi olmasa da genellikle bazı gazeteler de ait oldukları sahiplik yapısı ya da yöneticilerinin çeşitli ekonomi politik bağlantıları ve siyasi görüşleri nedeniyle, zaman zaman farklı sesler çıksa da *siyasi yapılanmanın* yukarıda sözü edilen propaganda aracı olarak kullanılmak durumunda kalmıştır. Aynı dönemlerde gazetelerin sahiplik ve ekonomik politik yapısı ve siyasi tarafı nedeniyle resmî ilanların dağıtımında adil olunmadığına ilişkin sorunlar yaşandığı *Öz Erzincan*'da, kurucusu *Suphi Özdemir*¹³(1953b: sy 8, Öz *Erzincan*, 1953d: sy 40, Öz *Erzincan*, 1953e: sy 49, Öz *Erzincan*) tarafından muhtelif tarihlerde kaleme alınan köşe yazılarında öne sürülmektedir.

Öz *Erzincan* gazetesinin, 24 Ağustos 1953'teki sahiplik yapısı değişiminin ardından da [Hüseyin Tiryaki (gazetenin sahibi, aynı zamanda DP il ikinci başkanı, çiftçi), Refik Kurdoğlu (Belediye Reisi, aynı zamanda gazetenin yazı işleri müdürü) yönetiminde] haber ve yayınlarında DP'yi destekleyici yayın politikasını sürdürdüğü anlaşılmaktadır. Bu durumun, benzerini daha önce örneklendirdiğimiz, Herman ve Chomsky'nin propaganda modelinde (Şeker, 2017) sıraladığı haber süzgeçlerinden "*medya sahiplik ve mülkiyet yapısı, kar amaçlı oluşu*" ile "*haber kaynakları*" süzgeçleriyle örtüştüğü söylenebilir. Zira gazete sahiplik yapısının DP ile bağlantılarının, haberlerinin verilmiş biçiminde önemli bir etken olduğu görülmektedir. Haber kaynakları yönünden de benzer durumun varlığı, DP ile ilgili haberlerin olumlanıcı, yüceltici, övücü ve destekleyici bir dil kullanılması, muhalefet partisi haberlerinde ise tersi bir yaklaşım sergilenmesinden anlaşılmaktadır. DP ile ilgili haberinin aktarımında daha olumlayıcı, yapıcı ve övücü bir yaklaşım benimsenirken ("DP iktidarın 1953 Yılında Vilayetimizde Başardığı İşler", 1954: sy 197, Öz *Erzincan*; Tiryaki, 1953: sy 92, Öz *Erzincan*), CHP ile ilgili haberlerde ise daha çok eleştirel, hesap sorucu tarzda, istifalar çözülme ve çöküntü başlıklarıyla verilmektedir ("CHP'de çöküntüler artıyor", 1953: sy 134, Öz *Erzincan*).

DP döneminde yayına başlayan ve yukarıda değinilen diğer gazeteler gibi *Öz Erzincan*'ın da ilk sayısından itibaren izlediği DP'ye yakın yayın politikası, 27 Mayıs 1960 darbesi ardından tersine dönmüş, DP iktidarı ve aleyhine esmeye başlamıştır. 27 Mayıs'tan sonra oluşan yeni konjonktürde yayın politikasında değişim gözlenen gazetelerden biri de *Öz Erzincan*'dır (Âşık, 2019: 1900; "Dün Gece Yarısından Sonra Yurtta Türk Silahlı Kuvvetleri İdareyi Eline Aldı", 1960: sy 2418, Öz *Erzincan*; Yavuz, 2016: 118, 2020a: 204). Siyasî konjonktür gereği mevcut idare lehinde yayınlara başlanıp yeni yönetimi övücü sözler kullanılması dikkat çekicidir. Süleyman Âşık'ın (2019) aktardığına göre, örneğin şu ifadeler *Öz Erzincan*'a aittir: "*Kahraman Türk ordusunun başardığı hürriyet hareketi münasebetiyle gençlik teşekkülleri Türk Silahlı Kuvvetleri Kumandanlığına telgraflar çekerek, bağlılıklarını, güvenlerini bildirmişlerdir.*" Ayrıca yeni yönetimin özgürlükleri tamamen kısıtlamadığını ima eden ifadeler yer verilmiştir: "*Dün sinemalar 21.30'a kadar normal matinerini yaptı. Kulüpler ve kahvehaneler 19.30'a kadar açık bırakıldı.*" ("Yurtta Olduğu Gibi Şehrimiz de Tam Bir Huzur ve Sükûn İçinde", Öz *Erzincan*, 31 Mayıs 1960, s.1'den aktaran: Âşık, 2019: 1900).

¹³*Suphi Özdemir*, örneğin *Öz Erzincan*'ın 10 Haziran 1953 tarihli dönemin valisine yakın yayınları sayesinde *Demokrat Erzincan*'ın yüksek ilanlar alırken, kendi gazetesinin aynı yayın anlayışından uzak durduğu için ilan alamadığını ileri sürmektedir (1953e: sy 49, Öz *Erzincan*).

Öz Erzincan 1960'lı yıllara Hüseyin Tiryaki sahipliğinde girmiştir. Yazı İşleri Müdürlüğü görevini Mecit Arslan'ın üstlendiği gazete, Öz Erzincan matbaasında basılmıştır. Pazar hariç günlük (dört sayfa) yayınlanan gazete 10 kuruştan satışa sunulmuştur. Nitekim Beyazıt Devlet Kütüphanesi kayıtlarında da sahibi Hüseyin Tiryaki olarak kaydedilen gazetenin, aynı kütüphanedeki mevcut sayılarının 1966 Ocak ayından, 1979 Aralık ayına kadar listelenebildiği görülmektedir ("Künye-Sahibi Hüseyin Tiryaki", 1960: sy 2293, Öz Erzincan; *Öz Erzincan, (YordamBT s.18.6)*, t.y., aDemirbas=1803-G). Gazete 1960'lardan itibaren zaman zaman diğer gazetelerle birleşik, zaman zaman ortaklı bir sahiplik yapısında, ağırlıklı olarak Şefik Aras sahipliğinde uzun yıllar yayınlarını sürdürmüştür.

3.2.5. Halkın Sesi Gazetesi

Halkın Sesi yayın hayatına aslen Erzincanlı olan ve İstanbul'dan memleketi Erzincan'a gelen Cahit Şenol'un girişimleriyle çıkarılmıştır (Aras, 1980: 7). 11 Eylül 1953 tarihinden itibaren yayın hayatına başlayan gazete, günlük çıkartılan siyasî bir gazete hüviyetindedir. "Her şeyden önce VATAN" sloganı ile yayınlanan gazetenin ilk sahibi Emrullah Şara, Yazı İşleri Müdürü Avukat Mustafa Yıldırım'dır. Halkın Sesi Matbaasında *standart boy*¹⁴ dört sayfa olarak basılan gazetenin günlük nüshası 10 kuruştan satışa sunulurken; abonelik fiyatları senelik 30 lira, altı aylık 15 lira, üç aylık ise 8 lira olarak belirlenmiştir. ("Künye-Sahibi Emrullah Şara, Yazı İşlerini Fiilen İdare eden Mustafa Yıldırım", 1953: sy 1, Halkın Sesi).

Gazetenin yayın çizgisi CHP'ye yakın bir politika izlerken, DP iktidarına muhalif bir gazete olmuştur (Yavuz, 2020a: 197). Bu yönüyle *Halkın Sesi* yayın hayatına girdiği günden itibaren, kapanan *Yeni Erzincan* adlı vilayet gazetesinden sonra, muhalif bir yayın olarak o dönemde kentte önemli bir boşluğu doldurmuştur. Çünkü daha önce de ifade edildiği üzere, (Yavuz, 2012: 77-78) DP iktidarı döneminde Erzincan'da yayınlanan yerel gazetelerden sadece *Halkın Sesi* CHP yanlısı bir gazete olmuş ve DP iktidarına muhalefet etmiştir. Diğer gazeteler ise yukarıda belirtildiği üzere, bazıları DP'nin yayın organı olmakla birlikte, zaman zaman parti içi hizipleşmeler sırasında Vali, Belediye Başkanı ve DP il yönetimini eleştiren, şahsi hırs ve hesaplaşmaların sayfalarına yansıtıldığı bir yayın yaklaşımı ortaya koymuşlardır.

*Gazetenin çıkarılış gayesi*¹⁵ ilk nüshasında "Halkın Sesi Hizmet Yolunda" başlıklı yazıda ifade edilmekte, "Mahalli bir muhalefet gazetesi" olarak hizmetlerini sürdüreceğine dikkat çekilmektedir. İlk sayfasında yer verilen yazıda, yayın politikası ve temel amacıyla ilgili olarak, demokratik rejimden uzaklaşan siyasi iradeyle mücadele etmek ve demokrasiyi yerleştirmek vurgusunun öne çıkarıldığı görülmektedir ("Halkın Sesi Hizmet Yolunda", 1953: sy 1, Halkın Sesi; Yavuz, 2016: 114). Nitekim aynı nüshadaki "Basın Hürriyeti" başlıklı yazıda da demokrasinin temel şartlarından biri olarak basın hürriyeti gösterilmekte, demokrasiyi geliştirmenin önemi şöyle ifade edilmektedir: "Dünyada gerçek demokrasiyi kavramış hiçbir memleket, basını soysuzlaştırmak suretiyle onu mevcut iktidarın dalkavuğu yapmamıştır. Biz yeni rejimin temellerini kurmak devri içindeyiz. Yarın aksayacak taraflarımızdan bugün ona bir veçhe verenler mesul olacaklardır (1953: sy 1, Halkın Sesi). *Halkın Sesi* gazetesi Erzincan'da basın hayatına, diğerlerinin aksine muhalif bir ses olarak iddialı bir giriş yapsa da yaklaşık bir ay sonra sahiplik yapısında el değişikliğine gidildiği görülmektedir. İmtiyaz sahibi Emrullah Şara yayına başladıktan yaklaşık bir ay sonra gazeteyi, CHP saflarından Erzincan'da milletvekilliği, belediye reisliği ve parti il başkanlığı gibi çeşitli görevlerde de bulunmuş olan Rauf Bayındır'a¹⁶ devretmiştir ("Künye-Sahibi Rauf Bayındır", 1953: sy 26, Halkın Sesi, "Rauf BAYINDIR - Görev Yılları", t.y., erzincan.bel.tr). Yerel haberlerin yanı sıra ulusal ve uluslararası haberlere de yer verilen *Halkın Sesi* gazetesinin, iç sayfalarında "Kızılay'a yardımlarını esirgeme",

¹⁴Standart boy gazete ebat ölçüleri için genellikle (52,5x35,4) değerleri kullanılmaktadır (MEGEP, 2013: 19; Şeker, 2004: 101).

¹⁵Gazetenin çıkarılış gayesi şöyle belirtilmektedir: "Halkın Sesi hizmete başlarken, bütün hemşerilerini ve okuyucularını hürmetle selamlar. Hissedilen mühim bir ihtiyacı karşılamak üzere çıkan bu gazete gaye ve yolunu çizirken (Her şeyden önce bu vatan!) düsturunu esas bilecektir. Mahalli bir muhalefet gazetesi olarak devam edecek olan hizmetinde: Yalandan, iftiradan daima sakınacaktır. Bütün neşriyatını hakikatler üzerine bina edecek, kati mecburiyet olmadıkça asla şahsiyet yapmayacaktır. Mahalli dert ve davaların yılmaz müdafii olacak, şikâyet ve ızdıraplar bu sütunlarda makesini bulacaktır. (...) Türlü badireler geçirmiş olan bu güzel ülkemizde Demokratik rejimin tam olarak yerleşip devam etmesi, bu günkü dünya nizamı muvacehesinde hayat ve memet davamızdır. Bu rejimi soysuzlaştırmak isteyenlerle mücadele etmek, bir memleket evladı olarak boynumuzun borcudur. Biz bu borcu bütün enerjimizle, maddi ve manevi imkânlarımızı kullanarak ödemeye azmetmiş bulunuyoruz." ("Halkın Sesi Hizmet Yolunda", 1953: sy 1, Halkın Sesi).

¹⁶ Rauf Bayındır 1318 yılında Erzincan'da doğmuştur. İkinci Cumhuriyetin Temel Kurucu Meclisine büyük bir çoğunlukla Erzincan temsilcisi seçilen Bayındır, 1923'te Halkalı Ziraat Okulunu bitirmiş, sonra bütün mesai hayatında Milli Eğitim Bakanlığı emrinde çalışmış, muhtelif liselerde, son olarak da Gazi Lisesi Müdürlüğü görevinde bulunmuştur. Erzincan'da Belediye Reisliği yapmış, 1948'te Erzincan'dan CHP milletvekili seçilmiştir. 1950-1957 yılları arasında CHP İl Başkanlığı yapmış ve 1957'de CHP milletvekili olarak TBMM'de vazife görmüştür (1960: sy 2915, Hür Erzincan).

“Kızılay kara gün dostu” gibi kamu spotları ile özel ilan ve reklamlara; son sayfasında ise basıldığı matbaanın reklamı ile yine özel ilan ve reklamlara yer verildiği görülmektedir.

Yazı İşleri Müdür Avukat Mustafa Yıldırım¹⁷ ile sahibi Rauf Bayındır'ın yanı sıra Adil Sağıroğlu ve Ragıp Şefik Çalkavur gazetesinin öne çıkan yazarları arasındadır. Yazarlarının ortak özelliği Cumhuriyet'i tahkim etmek amacıyla kurulmuş çeşitli sivil toplum örgütlerinde aktif olmalarıdır. Diğer bir ifadeyle bu kişiler il bazında CHP ve partinin yan kuruluşları olan halkevi ve diğer derneklerde görev yapan kişilerdir (Işık, 2019: 429; Yavuz, 2016: 113-114, 2020b: 259, 2020c: 488). Dolayısıyla *Halkın Sesi* gazetesi ile yazarlarının, CHP'nin rakibi olan DP ve iktidarının Türkiye ve Erzincan'daki icraatlarını eleştirme ve CHP lehine yazılar yayınlama olanağı buldukları söylenebilir (Yavuz, 2016: 114).

Çıkarılış gayesinde de belirtildiği gibi, gazetesinin içeriğinde CHP'ye yakın ve onu destekleyici bir yayın politikası yaklaşımı öne çıkmakta, bu bağlamda kendilerine yönelik çeşitli eleştirel yazı ve haberlere yer veren diğer iktidara yakın gazetelere yanıtlar verildiği görülmektedir. DP'ye muhalif başyazılarıyla öne çıkan gazetede bu minvalde çeşitli eleştirel yazılar yer almaktadır. Örneğin 20 Eylül 1953 tarihli “İşin Çıkar Tarafı” başlıklı yazıda DP rozetiyle resmi dairelerde iş yapıldığı iddia edilmekte ve iddia konusu eleştirilmektedir (Rumuz: E.O, 1953: sy 10, Halkın Sesi.). DP'de yaşanan istifalara da yer veren *Halkın Sesi*, CHP'den istifa haberlerini yazan diğer gazeteleri bu haberleri veriş tarzları nedeniyle eleştirmekten de geri durmamaktadır. Nitekim 2 Ekim 1953 tarihli nüshada, *Öz Erzincan*'ın Çağlayan'da CHP'den istifa eden bir kişinin haberini “Halk Partisinde Çöküntü” başlığıyla vermesine; “O Çöküntü Olursa” başlığıyla, “Kiştim'te 125 kişi DP'den İstifa etmişti” vurgusuyla yanıt vermektedir (1953: sy 21, Halkın Sesi).

Yayın hayatı boyunca CHP yanlısı bir söylem geliştiren, DP iktidara gelinceye kadar, hatta geldikten sonra da bir süre DP haberlerine yer vermemeyi tercih eden *Yeni Erzincan* adlı vilayet gazetesi kapandıktan sonra, Erzincan'da DP muhalifi gazete kalmamıştır. Dolayısıyla yayımlandığı dönemde Erzincan yerel basımındaki diğer gazetelerin iktidar ve DP yanlısı oldukları göz önüne alındığında, *Halkın Sesi*'nin izlediği muhalif tutum, *Yeni Erzincan*'dan sonra bu alanda oluşan boşluğu doldurmada önemli bir işlev üstlenmiştir. Yazarlarından kitapçı ve Kızılay Derneği Erzincan Şube Başkanı Ragıp Şefik Çalkavur (1953: sy 1, Halkın Sesi), yazılarında gazetelerin önemi ve tarihi gelişimine ilişkin konulara da değinmiş, Erzincan'ın son 50 yıldır maddi ve manevi zararlarının telafi edilemediğini, felakete sahne olan şehirde *Halkın Sesi* gibi bir gazeteye ihtiyaç duyulduğunu dile getirmiştir. Bu yönüyle (Yavuz, 2020a: 197-198) *Halkın Sesi* sütunlarında siyasiler ve yerel olaylar üzerinden muhalif makale, haber vb. içeriklere ağırlık vererek farklı bir bakış açısıyla şehirde baskı ve kontrol mekanizması geliştirmiş ve bunu kendine vazife addetmiştir. Gazetede ayrıca yukarıda da değinildiği ve bir nüshasından da örnekendirildiği üzere basın özgürlüğüne (“Basın Hürriyeti”, 1953: sy 1, Halkın Sesi) yönelik birçok yazıya da yer verilmiştir.

Basın tarihinde birçok örneğine rastlandığı üzere muhalif bir yayın olmak birtakım (yeterince ilan ve reklam alamamak, teşviklerden tam yararlanamamak gibi) zorlukları da beraberinde getirmektedir. *Halkın Sesi* bulunduğu kentte yayımlanan diğer gazetelerin iktidara ve DP'ye yakın durdukları bir ortamda, muhalif çizgide bir gazete olmanın zorluklarını önemli oranda hissetmiştir. Günlük olarak yayına başlayan gazetesinin daha ilk yılını doldurmadan, 1953 yılı Ekim ayı sonlarına doğru bir süre (iki hafta) çıkmadığı ve ancak 9 Kasım 1953'te yayınlanabildiği görülmektedir. Gazetesinin 9 Kasım 1953 tarihli nüshasında yer verilen “*Kıymetli Okuyucularımıza*”¹⁸ başlıklı yazıda, bir süre çıkartılmama sebebi olarak “Bazı imkânsızlıklar” gösterilirken, muhalefeti susturmak için onun bazı kaynak ve imkânlardan mahrum bırakılıp şartlarının ağırlaştırıldığı iddia edilmekte, bütün nimetlerin iktidar yanlılarına verildiği ileri sürülmektedir. Fakat şartlar ne olursa olsun gazetesinin yayınlarını sürdüreceği, ancak haftada iki kez çıkacağı aktarılmaktadır (“*Kıymetli Okuyucularımıza*”, 1953: sy 43, Halkın Sesi). Bu tarihten sonraki nüshaları incelendiğinde klişe ve klişe (logo) grubunda yer alan

¹⁷Mustafa Yıldırım (Gazetenin Yazı İşleri Müdürü) ile Rauf Bayındır (Gazetenin Sahibi) 2 Mayıs 1954 seçimlerinde CHP'den milletvekilliğine aday olmuşlar ancak seçilememişlerdir (Yavuz, 2020b: 259).

¹⁸Aynı yazıda gazetesinin bazı imkânsızlıklar nedeniyle yayınlarına ara vermek zorunda kaldığı belirtilmekte ve şu görüşlere yer verilmektedir: “Maalesef bir hürriyet rejiminin memleketinde hükümferma* olduğu iddia edilen bir devirde muhalefeti susturmak için her türlü tertiplere tevessül etmekten çekinilmemektedir. Bu günün ‘sultanları’ muhalefeti öldürmek için evvela onu bütün kaynak ve imkânlardan mahrum bırakmak ve bundan sonra her kayıttan vareste** saltanatlarını kurmak sevdasındadırlar. Bu sebeple muhalefeti için bütün şartlar ağırlaştırılmaktadır. Bütün nimetler, bütün imkânlar iktidara dalkavukluk edenlere verilmektedir. Fakat şartlar ne olursa olsun sesimizi duyurmakta, onların kusurlarını ve maksatlarını milletin gözü önüne sermekte devam edeceğiz...” (“*Kıymetli Okuyucularımıza*”, 1953: sy 43, Halkın Sesi). *Hükümferma: Hüküm süren. **Vareste: Kurtulmuş, uzak (“*hükümferma*” TDK Sözlük Anlamı”, t.y., sozluk.gov.tr; “*vareste*” TDK Sözlük Anlamı”, t.y., sozluk.gov.tr).

bilgilerin önceki sayılarında olduğu gibi bütünsel bir tasarımla basılmadığı, bazı sayfalarında yazıların silik çıktığı görülen gazetenin, yukarıda da belirtildiği üzere çeşitli nedenlerle maddi imkansızlıklar yaşadığı ve bu yüzden yüzünden fiyatında da indirime gidildiği ve 5 kuruştan satışı sunulduğu görülmektedir (“Halkın Sesi”, 1953: sy 45).

1958-1959 yılları arasında Türkiye’de yayınlanan gazeteler listesinde Erzincan’da yayınlanan gazeteler (Parmaksızoğlu, 1959: 41)¹⁹ arasında *Halkın Sesi* gazetesinin olmaması, 1958’den önce kapandığının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Ancak denilebilir ki, CHP’yi destekleyici bir yayın politikasıyla *Halkın Sesi* gazetesi (Işık, 2019: 429) kapanan *Yeni Erzincan*’dan sonra, 1950’li yıllarda DP iktidarında, iktidara muhalif Erzincan yerelinde ilk ve tek muhalif gazete olmuştur.

Halkın Sesi, Erzincan yerel basın tarihinde, 1950’de yurt genelinde ezici bir çoğunlukla seçimi kazanan DP iktidarında, tüm gazetelerin iktidar yanlısı ve hatta aynı partiden olmalarına karşın birbirleriyle mücadele ettikleri bir dönemde, alternatif bir ses olarak, muhalefet yönünden eksikliği hissedilen önemli bir boşluğu doldurmuş ve Erzincan basın tarihindeki yerini almıştır.

Aynı dönemde (hatta tek parti döneminden itibaren gerek CHP, gerekse DP iktidarı döneminde) Erzincan’ın iktidar ve muhalefet partilerinin kısır çekişmeler arasında sıkışıp kaldığı da bir gerçektir. Yavuz’un (2012: 122) belirttiğine göre iki partinin yöneticileri, mensubu oldukları partileri adeta kendi tekelleri altına alarak kendi akraba, dost ve tanıdıklarını partinin kollarına yerleştirmişlerdir. Bu kısır döngü içerisinde her iki partide de yeni bir “*elit*” zümre ortaya çıkmıştır. Bu zümre, şehrin siyasi, sosyal ve ekonomik yapısına *sahip olduğu ya da yönetiminde yer aldığı yerel gazeteleri de propaganda aracı olarak kullanmak suretiyle (y.n)* yön vererek, değişen güç dengeleri içerisinde her dönem kendine yer bulmuştur

Seçim dönemleri başta olmak üzere gerek parti içi ve gerekse partiler arası güç dengelerinin mücadelelerinde, yerel basının zaman zaman (birkaç istisna dışında) asıl işlevlerinden uzaklaşarak yerel siyaset kurumu ve aktörlerinin güdümünde bir propaganda aracı durumuna geldiği ve kitleleri bu niteliğiyle etkilemeye çalıştığı görülmektedir. Gerek tek partili, gerekse çok partili dönemde, *yukarıda incelenen gazetelerin sahiplik yapıları, yayın çizgileri ve içeriklerinde de görüldüğü üzere (y.n)*, Erzincan’da siyasi yapılanma miting yoluyla etkilediğini düşündüğü halkı daha fazla tarafına çekebilmek için yerel basından yararlanmıştı (Yavuz, 2016: 118-119). Yavuz’un bahsettiği *elit* zümre kavramını yerel basının ekonomi-politiği açısından daha anlamlı kılan, bu zümredeki siyasi aktörlerden bazılarının aynı zamanda yerel bir gazetenin sahibi, ortağı veya yöneticisi sıfatıyla basından yararlanması ve bu sayede yerelde kitleyi yönlendirebilme ya da Chomsky’nin yaklaşımıyla yerel halkta rıza üretebilme olanağına az/çok sahip olmasıdır. Basından etkin yararlanabilmek için ise genellikle ya mevcut bir gazete satın alınması, ortak olunması veya yönetiminde yer alınması ya da yeni bir gazete çıkartılması şeklinde bir yol izlendiği görülmektedir. Dolayısıyla burada altı çizilmesi gereken önemli ayrıntılardan biri de yerelde bazı gazete sahipleri veya yazı işleri müdürü gibi yöneticilerinin aynı zamanda bir siyasi partinin il veya ilçe yönetiminin çeşitli kademelerinde hatta bazılarının bir kamu (belediye başkanlığı, il genel veya belediye meclis üyeliği vb.) kurumunun yönetiminde yer almasıdır. Siyaset ve basın ortamında böylesi bir yapılanma ise benimsedikleri yayın politikasına göre gazetelerin içeriğini de etkilemektedir. Dolayısıyla bir gazetenin sahiplik yapısı ve ekonomi politik bağlantıları, benimsediği yayın politikasına göre haber seçimi, çerçevelemesi ve yayınlanış biçimini belirleyen önemli etkenlerin başında gelmektedir. Herhangi bir gazete sahip ya da yöneticilerinin aynı zamanda bir siyasi parti idare kurulunda yer almalarının içeriğe olası etkileri; toplumsal sistemin belli güçlerce nasıl yönetildiğini ileri süren Mills’in “*iktidar seçkinleri*” kavramı ile Mosco ve Herman’ın “*medya seçkinleri*”²⁰ -ve Yavuz’un altını çizdiği “*elit zümre*” kavramları-birlikte düşünüldüğünde daha net anlaşılabilir. Mosco ve Herman’a (1983) göre *seçkinlerin* basını ya da genel bir ifadeyle medyayı kullanma biçimleri ise şöyle açıklanabilir:

“*Medya kurumlarının sahipliğini yapan ya da günümüzün holding tarzı medya işletmelerinde en üst düzey yöneticilik görevlerinde bulunan bu seçkin medya profesyonelleri, medyadaki yöneticilik görevlerini, içerisinde yer aldıkları iktidar ilişkilerini dikkate alarak sürdürürler.*” (Aktaran: Güngör, 2013: 126).

¹⁹Parmaksızoğlu’nun (1959: 41) verdiği listeye göre 1958-1959 yılları arasında Erzincan’da yayınlanan gazeteler ve sahipleri: *Demokrat Erzincan* (Eyüp Bezirci), *Kazankaya* (M. Necdet Güven), *Öz Demokrat* (Nahide Erim), *Öz Erzincan* (Hüseyin Tiryaki).

²⁰*Medya seçkinleri*: Medya seçkinleri iyi eğitim almış, toplumun üst sosyoekonomik kesiminden gelen, dolayısıyla devlet bürokrasi ve siyasetin üst düzeyinde bulunanlarla yakın ilişkiler içerisinde yer alan kişilerdir (Güngör, 2013: 126).

Althusser'in devletin ideolojik aygıtları arasında yer verdiği medyanın siyasal iktidarlarla bütünleşik olması, bu anlamda şaşırtıcı değildir. İktidarlara yakın olmak, hem iktidarların hem de medyanın çıkarları yönünden önemli bir durumdur. Medyanın haber kaynakları arasında devlet bürokrasisi ya da siyasal iktidar çevreleri önemli yer tutmaktadır (2013: 126).

3.2.6. Demokrat Ilıç Gazetesi

Gazetenin Milli Kütüphane kayıtlarında ilk sayı belirteci, "1. yıl, 41. sayı (8 Mart 1955)" olarak kayıtlıdır (*Demokrat Ilıç*, 1955, kasif.mkutup.gov.tr). Bu ilk sayı belirteci yapılan zamansal hesaplama göre gazetenin yayına başlama tarihi olarak Haziran 1954'ü işaret etmektedir. Nitekim yapılan araştırmalara (Işık, 2019: 431; Yavuz, 2016: 114) ve nüsha incelemelerine (y.n) göre ilk sayısı 1 Haziran 1954 Salı günü basılan *Demokrat Ilıç* haftalık olarak yayına başlayan siyasî bir gazetedir.

Okurlarına haftada bir Salı günleri ulaşan gazete, Ilıç ilçesinin yanı sıra çevre ilçe ve köylere ait haber ve sorunlara da sütunlarında yer vermiştir. Kemaliye'deki Yeşil Eğin Matbaasında basılan ve nüshası 10 kuruştan satışa sunulan gazetenin "yıllık aboneliği 5 lira, 6 aylığı 3 lira, 3 aylığı ise 2 lira" olarak belirlenmiştir. Yönetim yeri Ilıç'ta bulunan gazetenin sahibi M. Necdet Güven, Yazı İşleri Müdürü Sabri Odabaşı'dır ("Künye-Demokrat Ilıç", 1955: sy 41, Demokrat Ilıç). Yayınlarını 1956 yılına kadar bu şekilde sürdüren gazetenin, yakından incelenen nüsha serilerinden 1956'dan itibaren yayınlarının yaklaşık iki yıl, maddi yetersizlikler nedeniyle kesintiye uğradığı anlaşılmaktadır (Işık, 2019: 431; Yavuz, 2016: 114, 2020a: 198). 1958'e kadar ekonomik nedenler başta olmak üzere bazı sebepler yüzünden yayınlanamayan (Yavuz, 2020a: 198) *Demokrat Ilıç*, 10 Mart 1958 Pazartesi günü tekrar yayınlanmaya başlamıştır. Gazetenin yönetim yeri Ilıç ilçesi, İstasyon Caddesi No 12'dedir. Ancak verilen ara ardından bu kez Öz Erzincan matbaasında basılan ve bu burada çıkarılan ilk nüshasında sayı belirteci tekrar 1'den başlatılan gazetenin, bu kez imtiyaz sahibi Sabri Odabaşı, Yazı İşleri Müdürü Avukat Ahmet Cemal Aksu'dur (1958: sy 1, Demokrat Ilıç). Gazetenin zamanla, daha sonraki sayılarının, Erzincan'daki Yeşil Eğin Matbaasında basıldığı görülmektedir (1960: sy 86, Demokrat Ilıç). Yine haftalık ancak Pazartesi günleri çıkartılan *Demokrat Ilıç*'in okuyucusuyla ikinci kez bulunduğu ilk sayısında yer alan "ÇIKARKEN"²¹ başlıklı yazıda, gazetenin yaklaşık iki yıldır çeşitli nedenlerle yayınlanamadığı, ancak okuyuculardan gördükleri teşvik ve alâkanın verdiği cesaretle bütün külfetlere katlanarak yeniden intişarına karar verildiği aktarılmaktadır. Yine aynı yazıda gazetenin tekrar yayın hayatına başlamakla, Ilıç'ın öz duygularını ifade ederek ilçe ve memleket haberlerinin yanı sıra DP iktidarının hizmetlerini okuyucuya duyurmayı amaçladığı ifade edilmektedir (1958: sy 1, Demokrat Ilıç).

Demokrat Ilıç'in ilk sahibi Necdet Güven, *Yeşil Eğin*'in çıkarılmasında görev alması yanında, *Kazankaya* gazetesinin de sahipliğini yapmıştır (Işık, 2019: 431). Necdet Güven, ayrıca yine bu iki gazetenin yönetiminde (sahiplik, ortaklık ve yazı işleri müdürlüğü vb.) yer alan Mustafa Güven'in kardeşidir (Özsoy, 2011: 265). Mustafa Güven DP ilçe yönetiminin çeşitli kademelerinde görev alırken, aynı partiden Kemaliye ilçe belediye başkanlığı görevinde de bulunmuştur.

Demokrat Ilıç'in ilk yayın aralığında (1954-1956) Yazı İşleri Müdürü, aradan sonra ikinci kez yayına başladığında (1958) ise sahibi olan Sabri Odabaşı'nın, gazetenin bazı nüshalarının sütunlarından yansıyan haberlerde, aynı zamanda DP Ilıç İlçe Başkanı olarak görev yaptığı görülmektedir²² ("Demokrat Parti İlçe Başkanımız Sabri Odabaşı yakında ocak, bucak teşkilatlarıyla görüşmek üzere Ilıç'ın bütün köylerine gidecek", 1958: sy 5, Demokrat Ilıç). Gerek gazetenin, gerekse basıldığı matbaanın sahip ve yöneticilerinin aynı zamanda DP'nin Ilıç ve Kemaliye ilçe yönetimlerinin çeşitli kademelerinde siyasetin içinde olmaları, ayrıca basıldığı matbaada basılan diğer (*Yeşil Eğin*, *Kazankaya* gibi) gazetelerin de DP'yi destekleyici bir yayın politikası izlemeleri, *Demokrat Ilıç*'ta da benzer bir yayın politikası izlenmesinde etkili olduğu söylenebilir. Gazete adından ve de ikinci kez okuyucusuyla bulunduğu ilk nüshasında yer alan "ÇIKARKEN" başlıklı yazıda ifade edilen çıkış amacından da anlaşılacağı üzere DP iktidarını destekleyici, icraatlarını halka duyurmayı amaçlayan bir yayın politikası izlemiştir. Söz konusu yazıda geçen "...ayrıca da çalışkan iktidarımızın hizmetlerini

²¹ÇIKARKEN: "Demokrat Ilıç Gazetesi, bazı sebeplerle, iki seneye yakın bir müddetten beri intişar etmemekte idi. Aziz hemşehrilerimizden gördüğümüz teşvik ve alakanın bize verdiği cesaretle, bütün külfetlere katlanarak haftada bir gün intişarına karar verdik. Anadolu'muzun mütevazı ve şirin kazası Ilıç'ın öz duygularını ifade ederek muhitimizin ve memleketimizin havadislerini şumali ile hemşehrilerimize ulaştırmayı şiar edinen gazetemizin beka ve başarısının, hemşehrilerimizin yakın ve sıcak alakaları ile mümkün olacağı tabiidir. ...Ayrıca da çalışkan iktidarımızın hizmetlerini bu sütunlarında sayın okuyucularına duyurmayı bir vazife bilir." ("Demokrat Ilıç, ÇIKARKEN", 1958: sy 1, Demokrat Ilıç).

²²Dönemin DP Ilıç İlçe Başkanı Sabri Odabaşı'nın hatta o dönemde ilçede CHP'li bir esnafa "(CHP'yi kastederek) o iktidar paraları heykellere sarf etti bak bu hükümet bir heykel yapıyor mu?" dediği ve CHP'ye hakaret ettiği iddiasıyla mahkemeye verildiği görülmektedir ("Öz Erzincan Gazetesi Yazı İşleri Md.lüğüne", 1953: sy 22, Öz Erzincan).

bu sütunlarında okuyucularına duyurmayı bir vazife bilir” ifadesi gazetenin yayın politikasını ortaya koymaktadır (“Demokrat İlç, Çıkarken”, 1958: 1, Demokrat İlç). Farklı tarihlere ait çeşitli nüshalarının sütunlarında yer verdiği haberleri yakından incelendiğinde *Demokrat İlç*’ın DP’yi destekleyici, haberlerini olumlayıcı, sahiplenici (-miz iyelik ekli) ve öven bir söylem dikkat çekerken, muhalefet partisiyle ilgili haberlerde ise tersi bir tutum öne çıkmaktadır (“Marif Vekilimiz Erzincan’a Geldi’, ‘Kazamızda CHP Çöküyor’”, 1958: sy 30, Demokrat İlç). Gazetede DP’den kongre, ziyaret, yönetim değişikliği vb. haberler öne çıkarken, CHP’nin ise daha çok istifâ haberleriyle öne çıktığı, bunların da “CHP çöküyor”, CHP çöküntü içinde” vb. gibi başlıklarla yansıtıldığı görülmektedir (“DP ocak kongreleri’, ‘CHP çöküyor’, ‘Yakuplu köyünde CHP’den istifalar’”, 1955: sy 45, Demokrat İlç).

Hem İlç ilçesi ve köyleri, hem de civar ilçe ve köylerinden haberlerin yanı sıra Erzincan ve yurt genelinden haberlere de yer veren gazetenin arka sayfası genellikle kendi tanıtımı ile reklam ve ilanlara ayrılmıştır. Ara vermeden önceki yayın döneminde (1954-1956) gazetenin “İlan Müdürlüğünden” gelenler dışında pek fazla özel ilan ve reklam alamadığı, son sayfasında ise daha çok “okunması ve okutulması, yazılarla desteklenmesi” yönündeki çağrılara (kendi reklamı) yer verdiği görülmektedir. Ancak iki yıllık aradan sonra (1958’den itibaren) az ve küçük boyutlu da olsa özel ilan ve reklamlar aldığı anlaşılan gazetede, düzenli bir şekilde “Ormanları yangından koruyalım”, “Türk Hava Kurumuna Yardım Ediniz”, vb. kamu spotlarına yer verildiği, ayrıca yine arka sayfasının daha çok kendi reklam ve tanıtımına ayrıldığı görülmektedir.

Demokrat İlç’ın dikkat çekici bir diğer özelliği de Erzincan’ın çeşitli nedenlerle göç vermesi, nüfusun büyük çoğunluğunun il dışında yaşamasıyla oluşan *toplumsal yerellik*²³ karakteristiği dolayısıyla, ilçe dışından okuyucuların gazeteye erişebilmeleri için Türkiye’nin büyük şehirlerinden abonelik adresleri göstermesidir (“Gazetemize Abone Olacaklara Adres”, 1958: sy 9, Demokrat İlç). Erzincanlı nüfusun Türkiye’de büyük iller başta olmak üzere diğer illere, hatta yurt dışına dağılımı, bu tür yayınlar, yayınlandığı dönemlerde, adeta *“sıladan gurbete bir mektup”* niteliği katmaktadır. Dolayısıyla toplumsal yerellik yönünden şehrin geniş diasporal karakteristiğinin, yerel gazetelerin (dar bölgeden çok uzak yerlere) yayını, memleketinden uzakta yaşayan Erzincanlılar için değerli kıldığı söylenebilir²⁴.

Çıkarılış gayesinde belirtildiği üzere DP iktidarına yakın bir yayın politikası izleyen *Demokrat İlç* gazetesi, 1962 yılına kadar yayın hayatını sürdürmüştür (Erzincan İl Yıllığı, 1967: 182’den aktaran: Yavuz, 2016: 114). Ancak gazete 27 Mayıs darbesi sonrasında *Demokrat İlç* adıyla iki sayı daha çıktıktan sonra, isim değişikliğine gitmiş ve 27 Haziran 1960 tarihinde (109. Sayısı) “*İlçin Sesi*” adıyla yayınlanmış ve bu isimle yayınlarını sürdürmüştür. Gazetenin isim değişikliği, *İlçin Sesi* olarak çıktığı sayısının ilk sayfasında, “Muhterem hemşehri ve okuyucularımızın teklifi” başlığıyla yayınlanan yazı ile okuyucuya duyurulmuştur. Söz konusu yazıda, isim değişikliği talebine ilişkin okuyucularından birçok mektup almalarına üzerine, isim değişikliği kararı alındığı belirtilmektedir (1960: sy 109, İlçin Sesi). İsim değişikliğinden sonra da gazetenin sahibi yine Sabri Odabaşı, Yazı İşleri Müdürü Av. Ahmet Cemal Aksu’dur. Yeşil Eğin Matbaasında haftada bir yayınlanmaktadır. Adı *Demokrat İlç* iken logosunun hemen altındaki “*Haftalık Siyasi Gazete*” ibaresine, isim değişikliği sonrasında “*Müstakil*” sözcüğü eklenerek “*Haftalık Müstakil ve Siyasi Gazete*” yazılması, gazetenin isim değişikliği ardından yayın politikasında da değişim vaadi vurgusunun bir göstergesi olarak öne çıkmaktadır (“Künye-İlçin Sesi”, 1960: sy 109).

3.2.7. Öz Demokrat Gazetesi

Erzincan yerel basın açısından 1950’li yıllardan itibaren oldukça zengin bir tarihe sahiptir. *DP’nin 1950’de iktidara gelmesinin yankıları yurt genelinde olduğu gibi Erzincan ve yerel basınında da görülmeye başlanmış ve şehirde 1952 yılından itibaren (y.n) haftalık ya da günlük olarak peş peşe*

²³ *Toplumsal yerellik* kavramı: Paylaşılan tarih, kültürel zevkler, değerler ve çıkarlar açısından ortaklık gösteren toplu ya da dağılmış gruplara yönelen yayımları tanımlamak üzere kullanılmaktadır. Toplumsal yerellikte coğrafi sınırlardan ziyade paylaşılan ortak değerleri yayın politikasının merkezine oturtmakta, yayının yöneldiği hedef izleyici/dinleyici kitlesinin ortak özelliklerini ön plana alınmaktadır (Timisi, 1998: S.y).

²⁴ Dönemin yerel gazetelerinin toplumsal yerellik yönünden gördüğü işlevi ve önemi, o zamanlar Yeşil Eğin Matbaasında çalışan Kazım Erdem Özsoy şu ifadelerle aktarmaktadır: “...Televizyonu kimse bilmezdi. Hele hele herkeste de radyo yoktu! İnsanlar Halkevlerinin önünde kuyruk olur, radyodan ajansı dinler, haber alırlardı. Fakat gurbetteki hemşehrilerimizin memleketten haberdar olmaları çok zordu. (...) Havadis almak çok zordu. Bu gazeteler tıpkı bir mektup gibi, memleket havadislerini, haberlerini alıp okuyucularına götürüyordu. Memleketlerinden, köylerinden haber alabilecekleri bir ses olmuştu bu gazeteler. (...) Hani insan evinden, sevdiklerinden nasıl bir mektup beklerdi ya gurbetteki Eğinli, Arapgirli de öyle... Memleketten bir mektup gelecekmış gibi bu gazeteler beklenirdi.” (Özsoy, 2011: 265-266; Sarıççek, 2011: sy 2931, Arapgir Postası).

yayın gazeteler hayatına girmiştir. Bunların birçoğu da mevcut iktidara destek vermiştir (Işık, 2019: 429).

Erzincan'da 1950 yılından sonra yayına hayatına giren ve DP iktidarına destek veren yayınlarıyla öne çıkan gazetelerden biri de 11 Mart 1955 Cuma günü yayın hayatına başlayan *Öz Demokrat* gazetesidir. Gazetenin sahibi ve mesul müdürü, daha önce *Demokrat Erzincan* gazetesinin muhtelif dönemlerde sahibi, yazı işleri müdürü, basıldığı matbaanın sahibi, başyazarı, vb. olarak bilinen Manisalı Sadullah Erim'dir. İsimlendirme tercihinin bakıldığında, muhtemelen kendisinden önceki gazetelerin DP'ye yeterince destek veremediği, sahibinin belki de *Demokrat Erzincan*'da gerçekleştirmek istediklerini tam gerçekleştiremediği için veya görünüşte "demokrat" olduğunu ima etmek amacıyla *Öz Demokrat* adını aldığı da söylenebilir. Gazetenin bazı sayıları Beyazıt Devlet Kütüphanesi kayıtlarında 1955 yılı Mart'ından, 1956 yılı Aralık'ına kadar listelenebilmektedir ("Künye-Öz Demokrat", 1955: sy 1, *Öz Demokrat*; *Öz Demokrat*, (YordamBT s.18.6), t.y., aDemirbas=1015-G; Yavuz, 2016: 114, 2020a: 198). *Demokrat Erzincan* gazetesinin basıldığı *Demokrat Erzincan* Matbaasında basıllar okura ulaşan *Öz Demokrat* gazetesi, 5 kuruştan satışa sunulmuştur. Yıllık aboneliği 36 lira, 6 aylığı 18 lira, 3 aylığı ise 9 lira olarak belirlenen gazetede, resmi ilanların santimi 150 kuruştur. ("Künye (iç sayfa)-Öz Demokrat", 1955: sy 2; "Künye-Öz Demokrat", 1955: sy 1).

Tıpkı *Demokrat Erzincan* gazetesi gibi, *Öz Demokrat* gazetesi de (Yavuz, 2016: 114) yayın hayatına günlük olarak başlayan, DP taraftarı siyasî bir gazetedir. Gazetenin yayınlanma gerekçesi, ilk sayısındaki başyazıda şöyle ifade edilmektedir:

"Bugünden itibaren basınımızın mukaddes mesaisine iştirakimizden dolayı bahtiyarlığımızın nevine tariften aciz bulunuyoruz. Her bakımdan Demokrasi davasına bağlı bulunan gazetemiz, kastı mahsusa ile Demokrasi düşmanlığı güden şaşkınlarla mücadeleyi şiar edinenlerin gazetesidir. Gayemiz alkış toplamak veya meşhur olmak değil, bir amme müessesesi olarak her zaman ve mekânda daima hürmetkâr olduğumuz halk efkârını aydınlatmak ve onun hizmetine onun istediği şekilde hizmet etmektir. (...) Amme vicdanında işgal edeceğimiz yeri şimdiden tayin edememekle beraber, hamlemiz şuurlu ve basiretli olacaktır. (...) Allah'ın izniyle yolumuz aydın alımız açık olarak mücadele edeceğiz. Tevfik Allah'ın takdir şerefli milletimizindir." ("Başyazı -Öz Demokrat, 'Çıkarılış gayesi'", 1955: sy 1, *Öz Demokrat*).

Gazetenin yine ilk nüshasında yer alan "Yolumuz" başlıklı yazı da ise tahsilli tahsilsiz mesleği ne olursa olsun önüne gelenin gazete çıkarmaya başladığı ileri sürülmekte ve böylesi bir ortamda gazetecilere düşen asıl görevin gerçek gazeteciliği yöreye alıştırmaktan başka bir şey olmadığı savunulmaktadır. Erzincanlıların hizmetine yeni gazete (*Öz Demokrat*) ile devam edileceğine dikkat çekilen aynı yazıda, "Gazetemizin yolu, doğruya doğru, eğriye eğri diyecek Demokrasinin inkişafında kendine düşen her vazifeyi yapacaktır" denilmektedir (1955: sy 1, *Öz Demokrat*).

Öz Demokrat'ın sahibi ve mesul müdürü Sadullah Erim'in, daha önce zaman zaman DP il idare kurulunda görünmesi, yine daha önce yönetiminde yer aldığı *Demokrat Erzincan*'ın DP'yi desteklemesi, ayrıca *Öz Demokrat*'ın da *Demokrat Erzincan* ile aynı matbaada basılması, bu gazetenin yayın politikasına ilişkin az/çok fikir verebilmektedir. Sütunlarında yer verdiği haberleri ve yansıtma tarzı incelendiğinde gazetenin, Yavuz (2020a: 198) ve Işık'ın (2019: 429) da vurguladığı gibi DP taraftarı ve iktidarı destekleyici bir söylem yaklaşımıyla yayınlarını sürdürdüğü görülmektedir. Gazetenin yapılan nüsha incelemelerine göre DP haberlerinin yazım tarzında "Parti müfettişimiz", "Muhterem mebuslarımız", "Muhterem Delege ve Partili Arkadaşlarımıza", "Merkez İlçe Kongremiz", vb. gibi yayın politikasını ima eden sahiplenici iyelik eklerinin tercih edildiği görülmektedir (1955: sy 41, *Öz Demokrat*; 1955: sy 40, *Öz Demokrat*; 1955: sy 1, *Öz Demokrat*). Ayrıca gazetenin 25 Ocak 1955 tarihli nüshasında DP Erzincan milletvekillerinin gazeteye yazı yazmak vaadinde bulduklarına ilişkin haber "Muhterem Mebuslarımızın Gazetemize lütufları" başlığıyla duyurulmaktadır²⁵ (1955: sy 46, *Öz Demokrat*). Yine gazetenin 28 Mayıs 1955 tarihli nüshasında yer alan DP il kongresi haberinde aktarılan "Büyük Kongre Delegeleri" listesinde²⁶, aynı zamanda bir veya birkaç yerel gazete ortağı, sahibi veya mesul müdürü vb. isimler dikkat çekicidir ki, bu durum dönemin basın-siyaset senkronizasyonu ve etkileşimini gözler önüne sermektedir ("DP İl kongresi-Büyük kongre Delegeleri", 1955: sy 76, *Öz Demokrat*). Politik içerikli haberlerde daha çok

²⁵Gazeteye yazı yazma vaadinde bulunduğu belirtilen (1955: sy 46, *Öz Demokrat*) DP Erzincan Milletvekilleri: Tevfik Şenocak, Rahmi Sanalan ve Sadık Perinçek (Yavuz, 2012: 85).

²⁶"Büyük Kongre Delegeleri" listesinde adı geçen isimler: Necati Öztan (Yeşil Eğin), Mustafa Güven (Yeşil Eğin, Kazankaya), Sabri Odabaşı (Demokrat İlçe, Ilıcın Sesi), Suphi Özdemir (Öz Erzincan, Demokrat Erzincan), Sadullah Erim (Demokrat Erzincan, *Öz Demokrat*) ("DP İl kongresi-Büyük kongre Delegeleri", 1955: sy 76, *Öz Demokrat*).

DP'li vekiller, iktidar icraatları, parti il/ilçe kongre vb. faaliyetlerine ilişkin haber ve yazıların biraz daha öne çıktığı görülen gazetede, (Yavuz, 2016: 114) yerel haberler yanında Türkiye ve dünya gündeminden (bazıları fotoğraflı) haberler de yayınlanmıştır. Başlıca yazarları Sadullah Erim ve Rifat Çakar (Yavuz, 2020a: 199) olan gazetenin, arka sayfasında genellikle *kamu spotları*²⁷ ile basıldığı matbaanın reklamı, duyuru ve ilanları; iç sayfalarında ise Erzincan'ın yanı sıra diğer illerden (Erzurum ve İstanbul) çeşitli ilan ve reklamlar yayınlanmıştır.

Gazetenin yazı İşleri Müdürlüğünü 1955 yılının Ağustos-Ekim ayları arasında yaklaşık üç ay Arslan Güven yapmış, ancak daha sonra bu görevi yeniden Sadullah Erim üstlenmiştir (Yavuz, 2016: 115). 1957'den itibaren formalite olsa da el değiştirdiği görülen *Öz Demokrat*'ın yeni sahibi Nahide Erim olmuş, Yazı İşleri Müdürlüğünü ise Sıtkı Ertaş üstlenmiştir (Işık, 2019: 429; "Künye-Mesul Müdür Sıtkı Ertaş", 1957: sy 748, *Öz Demokrat*; Yavuz, 2016: 115). Aynı dönemde nüsha fiyatının 10 kuruşa yükseldiği görülen gazete, yukarıda belirtilen (Işık, 2019: 429; Yavuz, 2020a: 199) sahiplik ve yönetim yapısı şekliyle yayınlarını sürdürmüş, 27 Mayıs 1960 ihtilalından sonra bir süre daha çıkarılmış ve ardından yayınlarına son vermiştir.

3.2.8. Kazankaya Gazetesi

Günlük ve siyasi bir gazete olarak 9 Kasım 1955 Çarşamba günü yayın hayatına başlayan *Kazankaya* gazetesi, Kemaliye'den Erzincan'a taşınarak Yenişehir Trabzon Caddesi üzerinde basım faaliyetlerini sürdüren Yeşil Eğin Matbaasında basılıp nüshası 10 kuruştan satışa sunulmuştur ("Künye-Kazankaya", 1955: sy 1, *Kazankaya*). Yıllık aboneliği 30 lira, 6 aylık aboneliği 16 lira olarak belirlenen gazetede, hususi ilanlar pazarlığa tabi iken, resmi ilanların santimi tek sütunda 150 kuruş'tur. Tabloid ebatta dört sayfa basılan *Kazankaya*'nın sahibi Necdet Güven, Mesul Müdürü Mustafa Kemal Güven'dir. Gazetenin Beyazıt Devlet Kütüphanesi kayıtlarında 1964 yılına kadar listelenebildiği görülmektedir (*Kazankaya*, (YordamBT s.18.6),t.y., aDemirbas=1446-G; "Künye-Kazankaya", 1955: sy 1, *Kazankaya*).

Yayınlarında DP'yi destekleyici bir yayın politikası benimseyen *Kazankaya*'nın (Işık, 2019: 432; Yavuz, 2016: 115), sahiplik yapısına bakıldığında Mesul Müdürü Mustafa Güven'in, DP Kemaliye İlçe yönetiminin -başkanlık dahil- çeşitli kademelerinde görev yaptığı, aynı zamanda DP'den İlçe Belediye Başkanlığı görevinde bulunduğu görülmektedir. *Kazankaya*'nın künyesinde adı geçen Necdet Güven (Sahibi) ve Mustafa Güven (Mesul Müdür) kardeşler, aynı zamanda Kemaliye *Yeşil Eğin* gazetesini de yayınlamışlardır. İki gazetenin basıldığı matbaada o zamanlar matbaa ustası olarak çalışan Kazım Özsoy'un söz konusu matbaanın Erzincan'a taşınması ve burada *Kazankaya* gazetesinin çıkarılmaya başlanması sürecine ilişkin aktardığı kesitler, dönemin matbaa-yerel basın-siyaset üçlüsü ve ekonomi politik bağlantıları ile gazetenin yayın politikasına ilişkin önemli ipuçları vermektedir. Erzincan'da halen yayınlanmakta olan *Özsöz* gazetesinin de kurucusu olan Kazım Özsoy, söz konusu döneme ilişkin hatıralarında şu betimlemeleri yapmaktadır:

"1952'de Kemaliye'ye döndüğümde Necdet Güven ve Mustafa Güven Beyler de Yeşil Eğin'i çıkarıyorlarmış. Benim matbaa ustası olduğumu öğrenince (...) burada çalışmam için babamdan rica ettiler ve ben bu matbaada çalışmaya başladım. (...) Yeşil Eğin, Demokrat İlçe, Arapgir Postası ve Divriği'nin Sesi gazetelerini basıyorduk. (...) DP iktidardaydı, ama partinin zayıf düştüğü yıllardı. (...) 1955'e kadar devam ettik (...) Patronlarımız matbaayı Erzincan'a taşıyınca (...) biz de Erzincan'da Kazankaya gazetesini çıkarmaya başladık." (Özsoy, 2011: 265-266; Sarıççek, 2011: sy 2931, Arapgir Postası).

"Şimdi biz bu gazeteyi (Yeşil Eğin) ayda bir çıkartıyorduk. (...) Sadık Perinçek o ara DP Erzincan milletvekili adayı oluyor. Bizim patronlarla görüşüyor ve onlara 'Gelin Erzincan'a diyor.' Onlar da diyorlar ki 'bizim imkânlarımız Erzincan'a müsait değil', 'ben size destek olacağım.' Geldiler buraya. Gittik İstanbul'dan Burla Biraderlerden bir basım makinesi aldık. Ama nasıl ödediklerini ben bilmiyorum. Ben onların yanında işçi olarak çalışıyorum. Makineyi getirdik, burada "Kazankaya" diye bir gazete çıkardık. Yeşil Eğin Matbaası Erzincan'da..." (Kazım Özsoy'dan aktaran: Kaya, 2012b: 582).

Görüldüğü üzere gerek gazetenin basıldığı matbaa ve gazete sahiplik yapısında adı geçenlerin aynı zamanda parti ilçe yönetiminde (hatta aynı partiden belediye başkanı olarak) görev almaları, gerekse Kazım Özsoy'un yukarıda aktardığı kesitler, gazetenin çıkarılış amacı ve yayın politikasına ilişkin önemli ipuçları vermektedir. *Yeşil Eğin* gazetesi incelenirken de vurgulandığı üzere, *Kazankaya*'nın

²⁷*Kamu spotları*: Kızılay, orman, ağaçlandırma, trafik, yardımlaşma, sağlık, aşı vb.

Mesul Müdürü Mustafa Güven, aynı zamanda DP ilçe başkanlığının yanı sıra aynı partiden belediye başkanı olarak da görev yapmıştır (“Kemaliye Belediye Reisliğine gazetemiz Mes’ul Md seçildi”, 1956: sy 301, Kazankaya). Nitekim gazetenin ilk sayısında yer verilen “Kazankaya Huzurunuzda” başlıklı yazıda, gazetenin yayına giriş amacı açıklanırken, kalemlerinin DP icraatının emrinde olmasını görev addettikleri, DP iktidarına muhalifliğin ebeveyne asi olmakla aynı olduğu belirtilmekte ve şu ifadelerle yer verilmektedir:

“...Gayemiz, gücümüz nispetinde Erzincan'a faydalı olmaktadır. (...) Bu tarihi belde tarih boyunca sonsuz acılara, büyük badirelere maruz kalmış talihsiz bir şehirdir. Yılların ihmaline uğramıştır. (...) Bir taraftan yılların acı ihmali, bir taraftan beş yılın vaatkar faaliyetinin muhasebesini yaparak, neşriyatımızı ve kalemimizi DP icraatının feyizli hamlelerinin emrinde bulundurmaya hem vicdani ve hem de Erzincan için lüzumlu addetmekteyiz. Babaya asi, anaya muhalif işsiz alil ve fakir bir evladın sonu ne olursa, DP İktidarına muhalif bulunmakta aynıdır kanaatindeyiz. (...) Erzincan'ın kara kaderi değişmek yolundadır. (...) İşte sayın okuyucular Kazankaya bu hakikatleri asil nazarlarınıza arz etmekle ve günlük aktüalite mevzulara azami yer vermekle hizmete devam edecektir.” (1955: sy 1, Kazankaya).

Yazıda da belirttiği üzere gazetede; babaya asi, anaya muhalif evladın sonu ile DP'ye muhalif olmak bir tutulmakta, yılların ihmaline uğradığını belirtilen Erzincan'a, vaat edilen hizmetlerin DP iktidarıyla gelmeye başladığı öne sürülmektedir. Böylelikle gazetenin “DP icraatının feyizli hamlelerinin emrinde bulunması” ve bu icraatların okuyucuya duyurması görev kabul edilmektedir.

Yayın hayatını bu düşünce ekseninde sürdüren *Kazankaya* gazetesinin 1960 darbesinden sonra da yayınlarını sürdürdüğü, ancak geline süreçte yayın politikasında değişikliğe gittiği anlaşılmaktadır (Işık, 2019: 432; Yavuz, 2016: 115). DP'yi desteklemek için yayın hayatına başlayan *Kazankaya*'nın sahibi Necdet Güven ile Yazı İşleri Müdürü Mustafa Kemal Güven, TBMM tutanaklarına göre yayınladıkları bir içerik nedeniyle tutuksuz olarak yargılanmışlar ve beraat etmişlerdir (Işık, 2019: 432; “Tutanaklar”, 1956).

Diğer gazetelerle kıyaslandığında daha az dış haberlerin yer aldığı gazetede, yerel haberlerin yanı sıra yurttan haberlere de yer verildiği, son sayfasının ise basıldığı matbaanın reklamı, İstanbul'dan bir firma reklamı ile sinema ve ilan duyurularına ayrıldığı görülmektedir. Gazete ikinci yılına girdiğinde, “İkinci yıla girerken” (1956: sy 319, Kazankaya) başlıklı yazıda, sütunlarında çeşitli nedenlerle yerel haberlere ağırlık veremedikleri için *yeterince mahallileşemediği* özeleştirisi yapılmakta ve bundan sonraki sütunlarında daha çok yerel haberlere yer verileceği ifade edilmekte ve okuyucudan gazeteyle haber desteği vermeleri istenmektedir²⁸. Erzincan İl Yıllığında (1973) da 1959-1962 yılları arasında *Kazankaya* gazetesinin yine Yeşil Eğin Matbaasında basıldığı belirtilmektedir. Gazeteci-yazar Şefik Aras da *Yeşil Eğin* ve *Kazankaya* gazetelerinin Kemaliyeli Necdet Güven ve Mustafa Güven tarafından çıkarıldığını aktarmaktadır. Gazete yayınına Ağustos 1966'daki gazetelerin birleştirilmesi hadisesine kadar devam etmiştir (Aras, 1980: 7; *Erzincan 1973 İl Yıllığı*, 1973: 99; Şengül, 2020: 46).

3.2.9. Fırat Gazetesi

Türkiye, tarihe ilk erken seçim olarak geçen, DP'nin oy kaybına uğrasa da yeniden iktidara geldiği, ancak Erzincan'da seçimi kaybettiği 27 Ekim 1957 seçiminden henüz çıkmışken (Işık, 2019: 430) seçimlerden yaklaşık 6 ay sonra Erzincan “Fırat” adlı yeni bir yerel gazete ile tanışmıştır.

Erzincan'da 19 Mayıs 1958 Pazartesi günü yayın hayatına başlayan *Fırat* gazetesini kendisinden öncekilerden net bir biçimde ayıran temel özelliği ise, bağımsızlık vurgusunu açık bir biçimde belirtmiş olmasıdır. Gazetenin ilk sayfasında logosunun hemen altında “Günlük, Siyasi Müstakil Gazete” ifadesinin yer alması da bunun bir göstergesidir. Gazetenin logosundaki söz konusu “Bağımsız” ibaresiyle, hiçbir siyasi iradeye bağlı olmadığını belirtmeyi amaçladığı açıktır (Işık, 2019: 430; Yavuz, 2016: 115). Erzincan yerel basın hayatında, yayınlarına günlük siyasi bir gazete olarak başlanan *Fırat* gazetesi, 10 kuruştan satılmıştır. Gazetenin senelik abone ücreti ise 30 olarak belirlenmiştir. Trabzon Caddesinde, sahiplik yapısı ortak statülü Fırat Matbaasında basılan gazetenin

²⁸Yeterince mahallileşememe konusunda gazetede çeşitli nedenler sıralanırken, yapılan tespitler dönemin yerel gazetelerinin çektiği sıkıntıları da gözler önüne sermektedir: “... Teknik yoksulluklar bir yana bırakılacak olursa, en büyük zahmeti mahalli olabilmek için çalıştığımız anlarda çektik. Mahalli bir gazete olabilmek için gayretle çalışmamıza rağmen maalesef bundan çok uzak kaldık. Öteden beri süre gelen adetleri biz de benimseyerek okuyucularımıza mahalli havadisler verebilmek, Erzincan'ın hakiki karakterini tebarüz ettirebilmek yolunda sayısız müşkullarla karşılaştık. Buna rağmen mümkün olduğunca yerel olmaya gayret ettik. (...) Mahalli olabilmemizin tek şartı, kaza ve köylerde, şehirlerde müzaheretlerini esirgemeyen hemşerilerimizin verecekleri haber ve havadislerle yerine getirebileceğimize inanıyoruz.” (“İkinci yıla girerken”, 1956: sy 319, Kazankaya).

imtiyaz sahibi “Hüseyin Ercan-Ali Tanrıverdi Fırat Matbaası Ortaklığı” adına Hüseyin Ercan, Yazı İşleri Müdürü ise Mustafa Aksoy’dur (Yavuz, 2020a: 200). *Fırat* gazetesi yöneticileri gazetenin ilk sayısında çıkış gerekçesini şöyle ifade etmişlerdir:

“Bütün memleket menfaatlerini düşünmek ve bu meyanda Erzincan matbuatına yardım etmek, memleket evladının sesini Fırat’ın sesine katmak için çıkıyoruz. Gazetenin memleket üzerinde ne şekilde bir rol oynadığını anlayarak bir haber esnaflığı değil, bir istiyağ gazetesi olarak çıkaracağız. (...) Asrımız medeniyet asrıdır. Memleket gençleri yazın, çizin. Hepiniz Fırat’a teklifsizce girin, çıkın. Fırat sizin, Fırat bizim. Çıkarken Fırat hepinizindir. Sizlere müşfik ellerini uzatmış, yardımlarınızı bekliyor. (...) Fırat senin, Fırat benim, Fırat bütün Türklerindir. Onu oku ve okut!” (Fırat, 19 Mayıs 1958’den aktaran: Yavuz, 2016, s. 115, 2020a, s. 200).

Gazetenin çalışanları, her ne kadar gazetenin bağımsız olduğunu ve çıkış gerekçesinde de belirtildiği üzere herkese açık olduğunu ifade etmiş olsalar da Yavuz’un (2016: 115, 2020a: 200) belirttiğine göre, yayınlarında DP’yi destekleyici bir yayın politikası izlemiştir. Çok partili hayata geçiş sürecinde dönemin şartları gereği olarak tezahür eden bu durum, çok partili ortama geçişle birlikte sayıları artan yerel gazetelerin nitelik sorunu yaşandığının da bir göstergesidir. Yukarıda da vurgulandığı gibi dönemin gazete çalışanları, siyasi iktidar karşısında çeşitli sebeplerden dolayı iddia edildiği gibi bağımsız bir yaklaşım sergileyememişlerdir.

Döneminin şartları gereği DP yanlısı bir politikası izleyen *Fırat*’ın Mart 1959’da Yazı İşleri Müdürlüğünü Avukat Ahmet Cemal Aksu üstlenmiştir. Bu yapıyla yayınlarını sürdüren gazete 8 Ağustos 1961’de kapanmıştır (Şengül, 2020: 47; Yavuz, 2020a: 200). Gazeteci-yazar Şefik Aras’ın aktardığına göre gazetenin basıldığı Fırat Matbaası ortaklarından Hüseyin Ercan, bu gazeteden ayrılıp 1960 yılı başlarında ortak olduğu *Demokrat Erzincan*’ı, 1960 ihtilalından sonra bir süre *Hür Erzincan* olarak basın hayatında tutmuştur. Aras ayrıca *Fırat* gazetesinin 1962’de el değiştirdiğini ve *Fehmi Bilyay*²⁹, Ali Tanrıverdi ve Özdemir Bitlis tarafından yayımlandığını, daha sonra bu gazeteye Öztürk Tokyürek’in de ortak olduğunu belirtmektedir (1980: 7).

Bu arada *Öz Erzincan* gazetesinin 14 Haziran 1961 tarihli nüshasında Erzincan’da *BİRLİK* gazetesinin yayına başlayacağı bildirilmiştir (“Birlik Gazetesi İntişar Ediyor”, 1961: 2739, *Öz Erzincan*) ki, bu durumun devamı *Fırat* gazetesinin Milli Kütüphane kayıtlarıyla da örtüşmektedir. Söz konusu kayıtlara göre *Fırat* gazetesi 1961 yılından itibaren *Birlik* adıyla çıkmıştır (*Fırat*, 1958, kasif.mkutup.gov.tr; Şengül, 2020: 47).

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Yerel gazeteler yayın hayatları boyunca, yayımlandıkları şehir ve yörelerinin sosyal ve kültürel tarihi açısından önemli bilgiler içermektedir. Bu durum Erzincan basını için de geçerlidir. DP döneminde bu ilde yayınlanan yerel gazeteler de, şehrin siyasi, sosyal ve ekonomik hayatına ilişkin yansıttığı önemli bilgilerle, şehrin toplumsal belleğinde önemli bir yere sahiptir. Türkiye’de çok partili siyasi hayata geçişle (1946) birlikte yurt genelinde, siyasi ortamda görülen hareketlenme ulusal ve yerel basına da yansımıştır. 1946-1950 yılları arasında ülkedeki genel siyasi hareketlilik, çeşitli seçimler dolayısıyla Erzincan’da da siyasi mücadelelere sahne olmuş, siyasi parti ve adaylarının bu çabalarında basın önemli bir propaganda mecrası olarak işlev görmüştür.

1950 seçimleri ise Türkiye için, 27 yıllık tek parti iktidarının yerini DP iktidarına bırakması bakımından önemli bir dönüm noktasıdır. DP yurt genelinde seçimleri kazanmasına karşın, Erzincan’da ise mevcut beş milletvekilliğini de CHP’nin adayları kazanmıştır. Yine yurt genelinde DP’ye anlamlı oy desteğine rağmen, Erzincan’da DP çizgisinde bir gazetenin yayına girmesi seçimlerden ancak iki yıl sonra olmuştur. Çok partili siyasi ortama geçişin yurt genelinde yarattığı canlanma, Erzincan’da ancak 1950’de DP’nin iktidara gelişiyle birlikte, özellikle de 1952’den itibaren görülmeye başlamış ve arka arkaya yerel gazeteler yayınlanmaya başlamıştır. Bu gazetelerden bazılarının isim seçiminde adlarının önüne veya arkasına “demokrat” kavramını eklemesi dikkat çekicidir. DP dönemi (1950-1960) Erzincan yerel basınına yakından bakıldığında, “*Demokrat Erzincan* (1951), *Yeşil Eğin* (1952), *Öz Erzincan* (1953), *Halkın Sesi* (1953), *Demokrat Ilıç* (1954), *Öz*

²⁹*Fırat* gazetesi sahiplerinden *Fehmi Bilyay*’ın (Emekli Albay, CGP Erzincan İl İdare Kurulu Üyesi) 1977 Seçimlerinde Cumhuriyetçi Güven Partisinden (CGP) Erzincan’dan milletvekilliğine aday gösterilenler arasında yer aldığı görülmektedir (Şengül, 2020: 17; *Yüksek Seçim Kurulu Kararı* 1977: sy 15936, resmigazete.gov.tr). Bilyay, 1973 seçimlerinde ise aynı Partiden Cumhuriyet Senatosu Üyeliğine aday gösterilmiştir (*Yüksek Seçim Kurulu Kararı*, 1973: 14, resmigazete.gov.tr). Her ki durum, Bilyay’ın aynı zamanda politika sahnesinde yer aldığını göstermektedir.

Demokrat (1955), *Kazankaya* (1955) ve *Fırat* (1958)" adlı gazetelerin yayın hayatına başladığı görülmektedir.

DP'nin 1950 seçimlerinde estirdiği tek başına iktidar rüzgârı, tesirini Erzincan yerel basınında göstermiştir, ancak oluşan bu yeni siyasi güç karşısında daha fazla tutunamayan şehrin tek gazetesi *Yeni Erzincan* ise -her ne kadar daha fazla yerel haberlere ağırlık vererek halk gazetesi olacağını duyursa da- kapanmaktan kurtulamamıştır. *Yeni Erzincan* kapandıktan sonra (1952), Vilayet matbaası kiraya verilmiştir. Burayı kiraladığı belirtilen Manisalı girişimci, matbaacı, gazeteci Sadullah Erim ile dönemin DP Erzincan il başkanı, aynı zamanda girişimci, sinema sahibi, çiftçi Eyüp Bezirci ortaklığında, 1951 sonlarında (Aralık 1951) *Demokrat Erzincan* adlı ilk günlük

Çalışma kapsamında yapılan gazete nüsha tarama verilerine göre 1942-1952 yılları arasında Erzincan'da yayın yapan tek gazete *Yeni Erzincan* vilayet gazetesidir ve yayınlarında devletçi yaklaşımla, mevcut siyasi iktidarın politikalarını yerelde yansıtıcı bir yayın politikasıyla öne çıkmaktadır. DP döneminde yayın hayatına başlayan gazetelere bakıldığında ise *Demokrat Erzincan*'ın yanı sıra, *Yeşil Eğin*, *Öz Erzincan*, *Demokrat Ilıç*, *Öz Demokrat*, *Kazankaya* ve *Fırat* gazeteleri DP'ye yakın bir yayın politikası izlerken; sadece *Halkın Sesi* gazetesi benimsediği CHP'ye yakın, iktidar partisi DP'ye muhalif bir yayın politikasıyla diğerlerinden ayrılmaktadır. Dolayısıyla, DP iktidarı döneminde Erzincan'da yerel gazetelerin çoğu, iktidar ve DP'ye yakın bir yayın politikası izlerken, *Halkın Sesi*'nin iktidar ve DP'ye muhalif bir ses olarak yayına başlaması, bu alandaki alternatif bir ses boşluğunu doldurması bakımından dikkat çekici bir adımdır. Bu durum, aynı zamanda medya-iktidar ilişkilerinin seyrinde, her dönemin kendi konjonktür gerçeğiyle birlikte, yerel basınının da dönemin mevcut dinamiklerine göre kendi içerisinde izlediği yayın politikalarına göre komplaktığını göstermesi bakımından önemlidir.

Gazetelerin yayın politikaları şüphesiz sütunlarında yer verdikleri çeşitli haber, mesaj, başyazı, köşe yazısı vb. içeriklerine yansımakta ve haberlerindeki söylem, ifade tarzı vb. yönleriyle kendini belli etmektedir. Yayın politikasının belirlenmesi ve seyrinde kuşkusuz gazete sahiplik yapıları ve ekonomik politik bağlantıları ile dönemin siyasi iktidarının yanı sıra, ülkedeki ekonomik ve politik ortamın mevcut durumu da önemli rol oynamaktadır. Ayrıca gazetenin sahiplik yapısı ve ekonomi politik bağlantılarıyla birlikte varsa yanında durduğu veya ait olduğu siyasi yelpaze, haber vb. tüm içeriklerinin üretimi ve aktarma biçimlerinde önemli belirleyici etkenlerden biridir. Nitekim DP döneminde, Erzincan'da DP'ye yakın gazetelerin sahiplik yapısına bakıldığında, bu yapıda yer alanlarının çoğunun parti il ve ilçe yönetimlerinde, il idare kurullarında ve belediye vb. yerel yönetimlerde görev yaptıkları, aynı zamanda yörenin sosyal ve ekonomik bakımdan şehrin önde gelenlerinden oluştuğu, gazete nüsha, künye ve içerik taramalarından anlaşılmaktadır. Benzer durum CHP'ye yakın duran *Halkın Sesi* için de söz konusudur.

DP iktidara gelmeden önce ve geldikten sonra yaşadığı geçiş süreci nedeniyle vilayet gazetesi olarak *Yeni Erzincan* ile DP iktidarı döneminde çoğu gazetenin DP'ye yakın durduğu bir yerel basın düzleminde, doğrudan CHP'ye yakın ses olarak yayına başlayan *Halkın Sesi* gazeteleri, bu yönleriyle diğerlerinden farklılaşmaktadır. Gazete nüsha tarama bulguları göstermektedir ki, *Yeni Erzincan* bir vilayet gazetesi olması dolayısıyla kuruluş misyonu ve yayın politikası gereği, tek parti iktidarında, devletçi bir yayın geleneğiyle, iktidarın icraatlarının yereldekilerle bütünleştirerek halka benimsetmeye, daha çok merkezden yerele haber aktaran, tek parti iktidarının önemli yayın mecrası olarak öne çıkmıştır. Dolayısıyla gazetenin sütunlarında daha çok iktidar icraatları ve CHP haberlerine yer verilirken, çok partili döneme geçildikten sonra, hatta 1950 seçimlerine kadar, DP ile ilgili haberler gazete de pek fazla, hatta hiç yer bulmamıştır. 1950'deki seçimlerin ardından yaşanan iktidar değişiminin, hemen olmasa da bir süre sonra gazetede etkileri görülmeye başlamış ve gazete, bu yönde yayın anlayışı bağlamında, her ne kadar değişime gideceğini duyurup, bunun işaretlerini sayfalarında vermeye başlamışsa da, oluşan bu yeni siyasi güç karşısında daha tutunamamış ve kapanmıştır. *Halkın Sesi* ise, diğer gazetelerin tamamının iktidar ve DP'ye yakın durduğu bir ortamda, muhalif bir ses olarak yayın hayatına girmiş ve yayınlarında CHP yanlısı bir yayın politikası izlerken, DP iktidarına da muhalif bir gazete olmuştur. Bu yönüyle, *Halkın sesi* yayın hayatına başlığı günden itibaren, -kapanan *Yeni Erzincan*'dan sonra- muhalif bir yayın ve alternatif bir ses olarak şehirde, önemli bir boşluğu doldurmuştur. Ancak, basın tarihinde birçok örneğine de rastlandığı üzere muhalif bir yayın olmak birtakım (yeterince ilan ve reklam alamamak, teşviklerden tam yararlanamamak gibi) çeşitli zorlukları da beraberinde getirmektedir. *Halkın Sesi* gazetesi de bulunduğu şehirde yayınlanan diğer gazetelerin DP'ye yakın durdukları bir ortamda, muhalif çizgide bir gazete olmanın zorluklarını önemli oranda hissetmiştir. Zaman zaman zamanında çıkartılamamış, okuyucusuyla geç buluştuğu

sayıları olmuş ve nihayetinde gazetenin maddi imkânsızlıklar ve gelir yetersizliği vb. nedenlerle kapandığı tahmin edilmektedir. 9 Kasım 1953 tarihli nüshasında yer verilen “*Kıymetli Okuyucularımıza*” başlıklı yazıda, bir süre çıkartılmama sebebi olarak “Bazı imkânsızlıklar” gösterilirken, muhalefeti susturmak için onun bazı kaynak ve imkânlardan mahrum bırakılıp şartlarının ağırlaştırıldığı iddia edilmekte, bütün nimetlerin iktidar yanlılarına verildiği ileri sürülmüştür.

Çok partili sürecin başlamasıyla birlikte basın ortamının hareketlenmesi, DP iktidarının ilk dönemlerinde canlılığın daha da artması, önemli bir kitle iletişim aracı olarak gazetenin siyasi propaganda amaçlı kullanım işlevleri yüklenebilmesi; gerek mülkiyet, sahiplik ve ekonomi-politik bağlamda gerekse okuyucu ilgisi bağlamında yerel gazetelere ilgiyi Erzincan’da da artmıştır. Bu durumun göstergelerinden biri gazete sayılarında yaşanan artıştır. Öyle ki, aynı yıl (1953, 1955) içerisinde birden fazla gazetelerin yayına girdiği görülmektedir.

1950-1960 yılları arasında yapılan seçimlerde (1950, 1954, 1957), Erzincan’da yerel siyaset aktörlerinin kitleleri etkilemede kullandığı önemli kitle iletişim araçları arasında, yerel gazeteler gittikçe artan bir eğilimle önemli yer tutmuştur. Şehirde 1950’de sadece bir gazete varken, özellikle 1952’ten sonra sayıları artmıştır. DP döneminde Erzincan’da yeni yayına başlayan gazete sayısı 8’dir ve 7’si DP’ye yakın bir yayın politikası benimsemiştir. Bu dönemde yerel gazeteler özellikle seçim zamanlarında iktidar ve muhalefet partilerinin durumlarını, adaylarını, üye kaydı, istifa vb. haberleri ve farklı konulardaki görüşlerini sütunlarından yansıtarak yerelde kamuoyunun oluşumuna katkı sağlamışlardır. İktidar ve muhalefet partileri arasındaki siyasi mücadeleler, özellikle istifa haberleri, kendi tarafındaki gazetelerden yayınlanması suretiyle, partiler arasında karşılıklı bir psikolojik üstünlük kurma gösterisi olarak gazetelerde önemli yer tutmuştur. DP iktidarına yakın gazetelerle ilgili dikkat çekici bir durum da, bazılarının *-Demokrat Erzincan, Öz Erzincan gibi-* DP’nin yayın organı olmalarına karşın, zaman zaman da parti içi hizipleşmeler nedeniyle şahsi hırs ve hesaplaşmaların sayfalarına yansıtıldığı bir yayın yaklaşımı ortaya koymuşlardır. Bu durum aynı zamanda, parti içinde iki farklı grubun varlığını gözler önüne sererken, (Yavuz, 2012: 84) basın ve siyasetin karşılıklı birbirini etkilediğini ortaya koymaktadır.

DP döneminin önemli bir kırılma, hatta sona erme noktası, 27 Mayıs 1960 darbe sürecidir. Bu dönemde yayınlanan gazetelerin izledikleri DP’ye yakın yayın politikaları, darbe süreci sonrasında, tersine dönmüş ve DP aleyhinde bir pozisyona kaymıştır. Bu değişikliği bazılarının gerek isim değiştirmelerinden (isimlerinden *demokrat* sözcüğünü çıkarmak gibi) gerekse sayfalarından yansıyan haberlerinden anlamak mümkündür. Örneğin gazetelerden bazılarının artık eski iktidarla ilgili bazı haberleri verirken *“sabık”* sözcüğünü kullanmaları, yayın politikası bağlamında yaşanan değişimi gözler önüne sermektedir.

Geçmişten günümüze her dönemde olduğu gibi o dönemin Erzincan’ında da *siyasi yapılanmanın*, dönemin popüler kitle iletişim aracı olan gazeteyi, gerek yayımlarını çeşitli biçimlerde destekleyerek veya teşvik ederek, gerekse gazete sahibi, ortağı ya da yöneticisinin parti yönetiminde siyaset yapmasını sağlamak suretiyle bir propaganda aracı olarak kullandığı söylenebilir. Hepsisi olmasa da bazı gazeteler de genellikle ait oldukları sahiplik yapısı ya da yöneticilerinin çeşitli ekonomi politik bağlantıları ve siyasi görüşleri nedeniyle, zaman zaman farklı sesler çıksa da *siyasi yapılanmanın* propaganda aracı olarak kullanılmak durumunda kalmıştır. Dolayısıyla, seçim dönemleri başta olmak üzere gerek parti içi, gerekse partiler arası olası güç dengelerinin siyasi mücadelelerinde, yerel basının *-birkaç istisna dışında-* zaman zaman asıl işlevinden uzaklaşıp, yerel siyaset kurumu ve aktörlerinin güdümünde bir propaganda aracına dönüştüğü ve bu niteliğiyle kitleleri etkilemeye çalıştığı görülmektedir. Çalışma kapsamında incelenen gazetelerin sahiplik yapıları, yayın politikaları ve içerik taramalarında da görüldüğü üzere, hem tek partili, hem de çok partili dönemde, Erzincan ilinde de siyasi yapılanma ve aktörleri miting aracılığıyla etkilemeye çalıştığı kitlelerin daha fazlasını yanına çekebilmek amacıyla, dönemin popüler kitle iletişim aracı olarak yerel gazetelerden de yararlanmışlardır. Ayrıca, yine aynı dönemde bazı gazetelerin sahiplik ve ekonomik politik yapıları ve siyasi duruşları nedeniyle resmî ilanların dağıtımında adil olunmadığına ilişkin sorunlar yaşadıklarına dair iddiaların, Erzincan’da DP döneminde yayınlanan bazı (*Öz Erzincan gibi*) gazetelerce de dile getirilmesi, sorunun kronikliğine ilişkin önemli bir ayrıntıdır.

DP döneminde (hatta tek parti döneminden itibaren gerek CHP, gerekse DP iktidarı döneminde) Erzincan’ın iktidar ve muhalefet partilerinin kısır çekişmeleri arasında sıkışıp kaldığı da bir gerçektir. Yavuz’un (2012: 122) da belirttiği gibi, iki partinin yöneticileri, mensubu oldukları partileri adeta

kendi tekelleri altına alarak kendi akraba, dost ve tanıdıklarını partinin kollarına yerleştirmişlerdir. Bu kısır döngü içerisinde her iki partide de yeni bir “elit” zümre ortaya çıkmıştır. Bu zümre, şehrin siyasi, sosyal ve ekonomik yapısına sahip olduğu ya da yönetiminde yer aldığı yerel gazeteleri de propaganda aracı olarak kullanmak suretiyle yön vererek, değişen güç dengeleri içerisinde her dönem kendine yer bulmuştur. *Elit* zümre kavramını yerel basının ekonomi politiği açısından pekiştiren ise bu zümrede sözü edilen siyasilerden bazılarının aynı zamanda yerel bir gazetenin sahibi, ortağı veya yöneticisi sıfatıyla, basından yararlanması ve bu sayede yerelde kitleyi yönlendirebilme, Chomsky’nin yaklaşımıyla yerel halkta rıza üretebilme olanağına az ya da çok sahip olmasıdır. Basından yararlanabilmek için ise daha çok mevcut bir gazete satın alınması, ortak olunması ya da yönetiminde yer alınması veya yeni bir gazete çıkarılması şeklinde bir yol izlendiği görülmektedir. Dolayısıyla DP dönemi Erzincan basını için değerlendirildiğinde, bazı yerel gazete sahibi veya yöneticilerinin (bazı istisnalar hariç) aynı zamanda bir siyasi partinin il veya ilçe yönetiminin çeşitli kademelerinde, hatta bazılarının bir kamu (belediye başkanlığı, il genel veya belediye meclis üyeliği vb.) kurumu yönetiminde yer aldığı, gazete nüsha tarama verilerinden anlaşılmaktadır. Sonuç olarak DP dönemi Erzincan yerel basınında, gazete sahiplik yapıları ile ekonomi politik bağlantılarının, gazetenin yayın politikası, haber seçimi ve çerçevesi ile yayınlanış biçimini belirleyen önemli faktörlerden biri olduğu söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Adaklı, G. (2014). Neoliberalizm ve Medya: Dünya’da ve Türkiye’de Medya Endüstrisinin Dönüşümü. *Mülkiye Dergisi*, 34(269), 67-84.
- “Adana’da CHP teşkilatı tamamen çöktü”. (1953, 17 Ocak). *Demokrat Erzincan*, Sayı: 349. Erzincan.
- “Amerika Sefareti basın ateşesi şehrimizde”. (1951, 4 Ekim). *Yeni Erzincan*, Sayı: 469.
- Arabacı, C. (t.y.). “Basın Kanunu ve İnönü Dönemi Türk Basını”. <https://www.erbakan.edu.tr/storage/images/departman/sosyalvebeseribilimler/%C4%B0N%C3%96N%C3%9C%20D%C3%96NEM%C4%B0%20BASINI.pdf>, (Erişim Tarihi: 06.06.2019).
- Aran, E. (2013). *Yerel Medyanın Sorunları ve Çalışanlarının Yaklaşımı: Denizli Alan Araştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aras, Ş. (1980). Erzincan’da Basının Kısa Tarihçesi. *Mengüceli Kültür Araştırma ve İnceleme Dergisi*, (7), 7-9.
- Arıkan, Z. (2001). Eğin Kasabası’nın Tarihsel Gelişimi. *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi (OTAM) Dergisi*, (12), 1-64.
- Âşık, S. (2019). “27 Mayıs 1960 Askerî Darbesi’nin Erzincan Basınına Yansımaları”. K. Taşçı, K. Altın ve S. Kaymakçı (Ed.), *Uluslararası Erzincan Tarihi Sempozyumu 26-28 Eylül Erzincan Bildiriler Kitabı* içinde (C. 1-3, C. 3, ss. 1898-1907). Erzincan: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi.
- Atılğan, G., AYTEKİN, E. A., OZAN, E. D., SARAÇOĞLU, C., ŞENER, M., USLU, A. ve YEŞİLBAĞ, M. (2015). *Osmanlı’dan Günümüze Türkiye’de Siyasal Hayat*. Yordam kitap (1. Basım.). İstanbul: Yordam.
- Aziz, A. (2017). *Siyasal İletişim* (7. Baskı.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Barkley, H. C. (1980, Eylül). Seyahatnamelerde Erzincan. (M. Selçuk, Çev.) *Mengüceli Kültür Araştırma ve İnceleme Dergisi*, (13), 43-43.
- “Basın Hürriyeti”. (1953, 11 Eylül). *Halkın Sesi*, Sayı: 1. Erzincan.
- “Başyazı -Öz Demokrat, ‘Çıkarılış gayesi’”. (1955, 11 Mart). *Öz Demokrat*, Sayı: 1. Erzincan.
- Bilgi, N. (2001). Yeni Doğu: Manisa Halkevi Dergisi. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, XVII(49), 131-157.
- “Bir AP’linin Yönettiği CHP İl Kongresi Yapıldı”. (1974, Aralık Pazartesi). *Erzincan’ın Sesi* Sayı: 238. Erzincan.
- “Birlik Gazetesi İntişar Ediyor”. (1961, 14 Haziran). *Öz Erzincan*, Sayı: 2739. Erzincan.

- “Bulgaristan’dan gelen Türkler için 30 Milyon Türk lirası”. (1951, 1 Kasım). *Yeni Erzincan, Sayı: 473*.
- Büyükbaykal Ilgaz, C. (t.y.). “Gazetecilik Türleri”. İstanbul Ün. Açık ve Uzaktan Eğt. Fak. (Ders Notları). http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/gazetecilik_ue/gazetecilikturleri.pdf, (Erişim Tarihi: 10.08.2020).
- Cakır, H. ve Yavalar, D. E. (2017). Demokrat Parti İktidarı ve Basın. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(3), 1-14.
- “C.H. Partisinde Çöküntü Başladı”. (1953, 14 Ocak). *Demokrat Erzincan, Sayı: 346*. Erzincan.
- “CHP Yönetim Kurulu görev taksimi yaptı”. (1968, 21 Mart). *Öz Erzincan, Sayı: 4754*. Erzincan.
- “CHP’de Çöküntüler Artıyor”. (1953, 20 Ekim). *Öz Erzincan, Sayı: 134*. Erzincan.
- Çalkavur, R. Ş. (1953, 11 Eylül). “Halkın Sesi İntişar Ederken”. *Halkın Sesi, Sayı: 1*. Erzincan.
- Çığ, Ü. (2007). “19. Yüzyılda Osmanlı’da Gazetecilik Hareketleri: Takvim-i Vekayi’den Vilayet ve Özel Girişim Gazetelerine”. S. Gezgin (Ed.), *Türkiye’de Yerel Basın içinde* (ss. 29-75). İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi.
- Demokrat Erzincan*. (1951). Erzincan. <https://kasif.mkutup.gov.tr/SonucDetay.aspx?MakId=1844404>, (Erişim Tarihi: 19.02.2021).
- “Demokrat Erzincan”. (1960, 25 Haziran). *Sayı: 2743*. Erzincan.
- Demokrat Erzincan*. (t.y.). Beyazıt Devlet Kütüphanesi (YordamBT s.18.6). Erzincan: Eyüp Bezirci-Sadullah Erim., aDemirbas=373-G, (Erişim Tarihi: 13.04.2021).
- Demokrat Ilıç*,. (1955). Ilıç, Erzincan. <https://kasif.mkutup.gov.tr/SonucDetay.aspx?MakId=1840850>, (Erişim Tarihi: 09.02.2021).
- “Demokrat Ilıç, ÇIKARKEN”. (1958, 10 Mart). *Demokrat Ilıç, Sayı: 1*. Ilıç-Erzincan.
- “Demokrat Parti Çoğunluğunun Teşkil Ettiği 9. B.M.M. 22 Mayıs 950 Pazartesi Toplandı”. (1950, 25 Mayıs). *Yeni Erzincan, Sayı: 400*.
- “Demokrat Parti İlçe Başkanımız Sabri Odabaşı yakında ocak, bucak teşkilatlarıyla görüşmek üzere Ilıç’ın bütün köylerine gidecek”. (1958, 7 Nisan). *Demokrat Ilıç, Sayı: 5*. Ilıç-Erzincan.
- Dinçer, O. (2017). “Yerel Basın’da Kent Yaşam Gazetesi ve Ataköy Gazetelerinin İncelenmesi”. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 1(3), 255-264.
- “D.P. Genel Kurulu, Şehrimiz İl İdare Kurulunun vazife taksimini tasvip etti”. (1953, 2 Temmuz). *Demokrat Erzincan, Sayı: 495*. Erzincan.
- “DP iktidarın 1953 Yılında Vilayetimizde Başardığı İşler”. (1954, 1 Ocak). *Öz Erzincan, Sayı: 197*. Erzincan.
- “D.P. İl İdare Kurulu Vazife Taksimi Yaptı”. (1953, 23 Haziran). *Demokrat Erzincan, Sayı: 486*. Erzincan.
- “DP İl kongresi-Büyük kongre Delegeleri”. (1955, 25 Mayıs). *Öz Demokrat, Sayı: 76*. Erzincan.
- “D.P. İl merkezinde önemli toplantı”. (1950, 21 Eylül). *Yeni Erzincan, Sayı: 417*. Erzincan.
- “‘DP ocak kongreleri’, ‘CHP çöküyor’, ‘Yakuplu köyünde CHP’den istifalar’”. (1955, 5 Nisan). *Demokrat Ilıç, Sayı: 45*. Erzincan.
- Duman, H. H. ve Pekman, C. (2014). *Türk Basın Tarihi*. (H. H. Duman ve S. Banar, Ed.) Açık Öğretim Fakültesi Yay. (1. Baskı.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yay.
- “Dün Gece Yarısından Sonra Yurtta Türk Silahlı Kuvvetleri İdareyi Eline Aldı”. (1960, 28 Mayıs). *Öz Erzincan, Sayı: 2418*. Erzincan.
- Erdoğan, İ. (2007). *Türkiye’de Gazetecilik ve Bilim İletişimi*. Kırkinci yıl kitaplığı. Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi.
- Erdoğan, İ. ve Alemdar, K. (2005). *Öteki Kuram: Kitle İletişimine Yaklaşımların Tarihsel ve Eleştirel Bir Değerlendirmesi*. Ankara: Erk.

- Erim, S. (1953, 14 Nisan). “Hakkı Tanımayanlar, Hakikatten Bahsedemez!” *Demokrat Erzincan, Sayı: 421*. Erzincan.
- Erzincan Belediyesi (t.y.). “Rauf Bayındır-Görev Yılları: 1945-1948”. <http://www.erzincan.bel.tr/eskibaskanlar/6/Rauf++BAYINDIR>, (Erişim Tarihi: 04.03.2021).
- Erzincan Belediyesi (t.y.). “Refik Kurdoğlu-Görev Yılları: 1953-54/1957-60”. <http://www.erzincan.bel.tr/eskibaskanlar/9/Refik++KURDO%C4%9ELU>, (Erişim Tarihi: 19.02.2021).
- “Erzincan Noterliğinden İbraname”. (1953, 26 Aralık). *Demokrat Erzincan, Sayı: 662*. Erzincan.
- Erzincan Valiliği (1973). *Erzincan 1973 İl Yıllığı*. Ankara.
- Erzincan Valiliği (1990). *Her Yönüyle Erzincan 1990 İl Yıllığı, Erzincan '90*. Ankara: Aydoğdu Ofset.
- “Erzincan Valiliğinden”. (1950, 14 Eylül). *Yeni Erzincan, Sayı: 416*. Erzincan.
- “Erzincan’da kurulacak olan şeker fabrikası dolayısıyla Sayın büyüklerimize yazılan minnet ve tazim telgrafları”. (1953, 15 Eylül). *Öz Erzincan, Sayı: 89*. Erzincan.
- “Erzincan’ın ilk matbaası açıldı”. (1937, 23 Ağustos). *Cumhuriyet, Sayı:30, 3*. <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1937-08-23/3>, (Erişim Tarihi: 27.01.2021).
- “Erzurum İnkılâp, Sadullah Erim (Gazete İlk Sayfa İmajı)”. (1956, 27 Kasım). *GittiGidiyor*. https://www.gittigidiyor.com/koleksiyon/erzurum-inkilap-sadullah-erim-27-kasim-1956_pdp_99130685, (Erişim Tarihi: 03.02.2021).
- Fırat*. (1958). Erzincan: Fırat Matbaası Ortaklığı. <https://kasif.mkutup.gov.tr/SonucDetay.aspx?MakId=391731>, (Erişim Tarihi: 09.03.2021).
- Fırat, O. (1995). “Türkiye’de Yerel Basının Gelişmesi Üzerine Notlar”. *KEBİKEÇ İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi*, (2), 160-164.
- “Gazetemiz”. (1946, 28 Mart). *Yeni Erzincan, Sayı: 198*.
- “Gazetemiz altı yaşında”. (1947, 20 Mart). *Yeni Erzincan, Sayı: 245*.
- “Gazetemize Abone Olacaklara Adres”. (1958, 5 Mayıs). *Demokrat Ilıç, Sayı: 9*. Ilıç-Erzincan.
- “Gazetemizin Yeni Hamlesi”. (1953, 24 Aralık). *Demokrat Erzincan, Sayı: 661*. Erzincan.
- Girgin, A. (2009). *Türkiye’de Yerel Basın*. İstanbul: Der.
- http://atillagirgin.net/s/2170/i/Yerel_Bas%C4%B1n_2009.pdf, (Erişim Tarihi: 11.02.2019).
- Görgülü, Y. (2020). “Yerel Gazetelerin Haber İçeriklerine Yönelik Bir Analiz Khabar E- Jonoob Morning (şiraz) Bir İçerik Analizi”. *Asya Studies*, 4(11), 79-90.
- Güngör, N. (2013). *İletişim: Kuramlar Ve Yaklaşımlar* (2. Baskı.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- “Halkın Sesi”. (1953, 16 Kasım). *Halkın Sesi, Sayı: 45*. Erzincan.
- “Halkın Sesi Hizmet Yolunda”. (1953, 11 Eylül). *Halkın Sesi, Sayı: 1*. Erzincan.
- Hür Erzincan. (1960, 27 Haziran). *Sayı: 2747*. Erzincan.
- Işık, M. ve Eşitti, Ş. (2014). Ocak 2012 Gazete Birleşmelerinin Erzurum Basınının Gelişim Süreci İçerisindeki Yeri ve Önemi. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (47), 51-74.
- Işık, Y. (2019). “Dünden Bugüne Erzincan Basını”. H. Akın (Ed.), *ERZİNCAN 2019* içinde (Uyum Ajans/Ankara., ss. 425-434). Erzincan: Erzincan Valiliği.
- “İbret levhası”. (1953, 20 Mayıs). *Öz Erzincan, Sayı: 34*. Erzincan.
- “İdare Amirleri”. (1942, 15 Ekim). *Yeni Erzincan, Sayı: 30*.
- “İkinci yıla girerken”. (1956, 9 Ekim). *Kazankaya, Sayı: 319*. Erzincan.
- “İl Kongremiz Bugün Yapılıyor”. (1953, 21 Haziran). *Demokrat Erzincan, Sayı: 484*. Erzincan.
- “İl Kongremiz Çok Heyecanlı Geçti”. (1953, 22 Haziran). *Demokrat Erzincan, Sayı: 485*. Erzincan.
- “İlk sayfa fotoğrafı”. (1951, 11 Ekim). *Yeni Erzincan, Sayı: 470, 1*.

- “İller ve Belediyeler Dergisi”. (1947). *Türkiye Belediyeler Birliği (TBB), Mayıs-Haziran 1947(20-21)*, 858. https://baskanlar.tbb.gov.tr/online/dergiler//1947/1947_mayis_haziran/index.html#p=40, (Erişim Tarihi: 19.02.2021).
- İnuğur, M. N. (2005). *Basın ve yayın tarihi* (5. Basım.). İstanbul: Der Yayınları.
- Karakaş, E. (2004). Kemaliye'nin Kuruluşu, Gelişmesi Ve Fonksiyonel Özellikleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 19-48.
- Karsu, N. (2012, 11 Mayıs). “Özgeçmişimden Parçalar”. *Nurettin Karsu (15-16. Dönem CHP Erzincan Milletvekili)*. http://www.nurettinkarsu.com/?page_id=18, (Erişim Tarihi: 25.02.2021).
- Kaya, E. (2012a). *Şehre Tanıklık Edenler Erzincan: Sözlü Tarih Çalışması* (C. II.). İstanbul: Erzincan Üniversitesi.
- Kaya, E. (2012b). *Şehre Tanıklık Edenler Erzincan: Sözlü Tarih Çalışması* (C. I.). İstanbul: Erzincan Üniversitesi.
- “Kaza Kongremiz Bugün Yapılıyor”. (1953, 18 Mayıs). *Demokrat Erzincan*, Sayı: 454. Erzincan.
- Kazankaya*. (t.y.). Beyazıt Devlet Kütüphanesi (YordamBT s.18.6). Erzincan: M. Necdet Güven. aDemirbas=1446-G, (Erişim Tarihi: 13.04.2021).
- “Kazankaya Huzurunuzda”. (1955, 9 Kasım). *Kazankaya*, Sayı: 1. Erzincan.
- “Kemaliye Belediye Reisliğine gazetemiz Mes’ul Md. seçildi”. (1956, 18 Eylül). *Kazankaya*, Sayı: 301. Erzincan.
- Keskin, Y. Z. ve Şengül, M. Y. (2020). “12 Eylül 1980 Darbesi Sürecinde Erzincan İlindeki Sosyo Ekonomik Gelişmelerin Yerel Basındaki Yansımaları”. E. Yavuz ve Y. Z. Keskin (Ed.), *Erzincan Tarihi “Son Dönem Erzincan”* içinde (C. V, ss. 308-324). Erzincan.
- “Kıymetli Okuyucularımıza”. (1953, 9 Kasım). *Halkın Sesi*, Sayı: 43. Erzincan.
- Koloğlu, O. (2015). *Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*. Sosyal tarih dizisi. İstanbul: Pozitif Yayınları.
- Kurşuncuoğlu, N. (1942, 2 Nisan). “Yeni Erzincan”. *Yeni Erzincan*, Sayı: 2.
- Küçük, E. ve Kazan, B. (2016). “Erzincan Depremi'nde Sağlık Hizmetleri ve Dr. Abdullah Ahi Tuncer”. H. Akın (Ed.), *Uluslararası Erzincan Sempozyumu (28 Eylül-1 Ekim 2016, Erzincan), Bildiriler* içinde (C. 1-3, C. 1, ss. 333-344). Erzincan: Erzincan Üniversitesi.
- “Künye (iç sayfa)-Öz Demokrat”. (1955, 12 Mart). *Öz Demokrat*, Sayı: 2. Erzincan.
- “Künye-Basıldığı Yer: Yeşil Eğin Matbaası”. (1960, 4 Ocak). *Demokrat Iliç*, Sayı: 86. Iliç-Erzincan.
- “Künye-Demokrat Erzincan”. (1953a, 1 Ocak). *Demokrat Erzincan*, Sayı: 334. Erzincan.
- “Künye-Demokrat Erzincan”. (1953b, 1 Nisan). *Demokrat Erzincan*, Sayı: 410. Erzincan.
- “Künye-Demokrat Erzurum: Mesul Müdürü Sadullah Erim”. (1955, 21 Ocak). *Demokrat Erzurum*, Sayı: 594. Erzurum.
- “Künye-Demokrat Iliç”. (1955, 8 Mart). *Demokrat Iliç*, Sayı: 41. Iliç-Erzincan.
- “Künye-Demokrat Iliç, Sahibi: Sabri Odabaşı”. (1958, 10 Mart). *Demokrat Iliç*, Sayı: 1. Iliç-Erzincan.
- “Künye-İlcin Sesi”. (1960, 27 Haziran). *Sayı: 109*. Iliç-Erzincan.
- “Künye-Kazankaya”. (1955, 9 Kasım). *Kazankaya*, Sayı: 1. Erzincan.
- “Künye-Mesul Müdür Sıtkı Ertaş”. (1957, 8 Haziran). *Öz Demokrat*, Sayı: 748. Erzincan.
- “Künye-Neşriyat Müdürü Eyüp Bezirci”. (1953, 22 Ekim). *Demokrat Erzincan*, Sayı: 599. Erzincan.
- “Künye-Neşriyat Müdürü Suphi Özdemir”. (1953, 4 Ekim). *Demokrat Erzincan*, Sayı: 582. Erzincan.
- “Künye-Öz Demokrat”. (1955, 11 Mart). *Öz Demokrat*, Sayı: 1. Erzincan.
- “Künye-Öz Erzincan”. (1953, 24 Ağustos). *Öz Erzincan*, Sayı: 67. Erzincan.

- “Künye-Sadullah Erim-Hüseyin Ercan Ortaklığı”. (1960, 6 Ocak). *Demokrat Erzincan*, Sayı: 2601. Erzincan.
- “Künye-Sahibi Emrullah Şara, Yazı İşlerini Fiilen İdare eden Mustafa Yıldırım”. (1953, 11 Eylül). *Halkın Sesi*, Sayı: 1. Erzincan.
- “Künye-Sahibi Hüseyin Ercan”. (1960, 9 Ekim). *Demokrat Erzincan*, Sayı: 2680. Erzincan.
- “Künye-"Sahibi Hüseyin Tiryaki"”. (1960, 1 Ocak). *Öz Erzincan*, Sayı: 2293. Erzincan.
- “Künye-Sahibi Rauf Bayındır”. (1953, 8 Ekim). *Halkın Sesi*, Sayı: 26. Erzincan.
- “Künye-Yazı İşleri Müdürü Recai Eraslan”. (1960, 1 Ocak). *Demokrat Erzincan*, Sayı: 2597. Erzincan.
- “Makineli ziraat ve Türk köylüsü”. (1951, 4 Ekim). *Yeni Erzincan*, Sayı: 469.
- “‘Marif Vekilimiz Erzincan’a Geldi’, ‘Kazamızda C.H.P. Çöküyor’”. (1958, 29 Eylül). *Demokrat İlç*, Sayı: 30. Erzincan.
- “Matbaamız Yeni Binasına Taşındı”. (1951, 28 Eylül). *Yeni Erzincan*, Sayı: 468.
- Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi [MEGEP] (2013). “Gazete Sayfası Hazırlama-1 (Megep Eğitim Modülü)”. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı. http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Gazete%20Sayfas%C4%B1%20Haz%C4%B1rlama%20-1.pdf, (Erişim Tarihi: 04.03.2021).
- “‘Merkez İlçe Kongremiz...’” (1955, 20 Nisan). *Öz Demokrat*, Sayı: 41. Erzincan.
- “Merkez ve itibari Kaza kongrelerimiz”. (1953, 20 Mayıs). *Demokrat Erzincan*, Sayı: 456. Erzincan.
- “‘Muhterem Delege ve Partili Arkadaşlarımıza’”. (1955, 19 Nisan). *Öz Demokrat*, Sayı: 40. Erzincan.
- “‘Muhterem hemşehri ve okuyucularımızın teklifi’”. (1960, 27 Haziran). *İlçin Sesi*, Sayı: 109. İlç- Erzincan.
- “‘Muhterem Mebuslarımızın Gazetemize lütufları’”. (1955, 25 Nisan). *Öz Demokrat*, Sayı: 46. Erzincan.
- “Niçin Çıkıyoruz?” (1942, 26 Mart). *Yeni Erzincan*, Sayı: 1.
- “O Çöküntü Olursa”. (1953, 2 Ekim). *Halkın Sesi*, Sayı: 21. Erzincan.
- “Öz Demokrat”. (1955, 11 Mart). *Öz Demokrat*, Sayı: 1. Erzincan.
- Öz Demokrat*. (t.y.). Beyazıt Devlet Kütüphanesi (YordamBT s.18.6). Erzincan: Saddullah Erim. aDemirbas=1015-G, (Erişim Tarihi: 13.04.2021).
- Öz Erzincan*. (t.y.).Beyazıt Devlet Kütüphanesi (YordamBT s.18.6). Erzincan: Hüseyin Tiryaki. aDemirbas=1803-G, (Erişim Tarihi: 13.04.2021).
- “Öz Erzincan Gazetesi Yazı İşleri Md.lüğüne”. (1953, 30 Nisan). *Öz Erzincan*, Sayı: 22. Erzincan.
- Özdemir, S. (1953a, 2 Nisan). “Çıkarken”. *Öz Erzincan*, Sayı: 1. Erzincan.
- Özdemir, S. (1953b, 13 Nisan). “Hakikatı itiraf Meziyettir”. *Öz Erzincan*, Sayı: 8. Erzincan.
- Özdemir, S. (1953c, 29 Nisan). “953 yılı Lüks taksi rekorunu Vilayet kırdı”. *Öz Erzincan*, Sayı: 21. Erzincan.
- Özdemir, S. (1953d, 28 Mayıs). “El Cevap”. *Öz Erzincan*, Sayı: 40. Erzincan.
- Özdemir, S. (1953e, 10 Haziran). “Olaylar”. *Öz Erzincan*, Sayı: 49. Erzincan.
- Özkaya Duman, O. (2013). “Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Ulusal’dan Yerel’e Basın Ve Yayıncılık Faaliyetlerinin Gelişimi Üzerine Bir”. *Journal of Turkish Studies*, 8(12), 1031-1041.
- Özsoy, K. E. (2011). *Sözün Özü*. Erzincan: Özsoy Matbaası.
- Öztürk, Y. (1992). *Yerel Anadolu Basını*. Yerel Basın Kurultayı Dizisi: 1. Adana: Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Yayınları.

- Parmaksızoğlu, A. (1959). *Türk Gazetecilik ve Basın Tarihi*. İstanbul: Dünya Haberler Ajansı (D.H.A.).
- “Rauf Bayındır Kimdir?” (1960, 29 Aralık). *Hür Erzincan*, Sayı: 2915. Erzincan.
- Rumuz: E.O. (1953, 20 Eylül). “İşin çıkar tarafı”. *Halkın Sesi*, Sayı: 10. Erzincan.
- “Sabık İktidarın Yarıda Kalan Tertibi”. (1960, 2 Haziran). *Demokrat Erzincan*, Sayı: 2726. Erzincan.
- Sarıçiçek, F. (2011, 25 Şubat). “57 Yıl önceden bugüne ne kaldı?” *Arapgir Postası*, Sayı: 2931 (Kazım Özsoy ile Röportaj). Arapgir.
- “Sayın Reisi Cumhurbaşamız İstanbul’a gittiler”. (1953, Ubat Pazartesi). *Demokrat Erzincan*, Sayı: 373. Erzincan.
- “Seçimler Vilayetimizde Vakar Sükûnetle Sona Erdi”. (1950, 18 Mayıs). *Yeni Erzincan*, Sayı: 399.
- “Suphi Özdemir arkadaşımız, gazetemiz yazı ailesine katıldı”. (1953, 3 Ekim). *Demokrat Erzincan*, Sayı: 581. Erzincan.
- Şahin, M. S. (2018). “Atatürk Dönemi Malatya Basını (1923-1938)”. M. Uğur (Ed.), *Türk Basın Tarihi Uluslararası Sempozyumu, Bildiriler, (Elazığ, 19-21 Ekim 2016)* içinde (C. III, ss. 1923-1942). Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- Şavklı, C. ve Akyıldız, A. (2019). Demokrat Parti Dönemi Maraş Basını. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 757-776.
- Şeker, M. (2004). *Kuramsal Temeller ve Uygulama İlkeleriyle Sayfa Düzeni* (1. Basım.). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Şeker, M. (2007). *Yerel Gazeteler* (1. Basım.). Konya: Tablet.
- Şeker, M. (2017). “Medyanın Eleştirel Ekonomi Politigi: ABD’de Eleştirel Ekonomi Politik Yaklaşım (Schiller, Smythe, Herman ve Chomsky)”. B. Kılınç (Ed.), *Medyada Eleştirel Yaklaşımlar* içinde (ss. 103-109). Eskişehir: Anadolu Ün. AOF Yay.
- Şengül, M. Y. (2020). *12 Eylül 1980 Askeri Darbe Sürecinde Erzincan Yerel Basınına Yansıyan Siyasal Gelişmeler (Öz Erzincan, Erzincan’ın Sesi ve Birlik Gazeteleri Özelinden)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- TBMM (1956, 19 Kasım). “Tutanaklar”. <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/tutanak/TBMM/d11/c005/b007/tbmm110050070543.pdf>, (Erişim Tarihi: 03.08.2021).
- Timisi, N. (1998). “Yayıncılıkta Yerelliğin Tanımlanması”. *Birikim Dergisi*, (111-112), 210-213.
- Tiryaki, H. (1953, 18 Eylül). “Hey gidi”. *Öz Erzincan*, Sayı: 92. Erzincan.
- Topuz, H. (2016). *II. Mahmut’tan Holdinglere Türk Basın Tarihi* (7. Basım.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Tükel, S. (1949). *Yeni Erzincan Nasıl Kuruldu? Ve Niçin Bitirilemedi?* Yok: Piyasa Matbaası.
- “Türk balığı yakında ihraç edilecek”. (1951, 8 Kasım). *Yeni Erzincan*, Sayı: 474.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri (t.y.). *muvaakat*, <https://sozluk.gov.tr/?kelime=muvaakat>, (Erişim Tarihi: 11.02.2021).
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri (t.y.). *vareste*, <https://sozluk.gov.tr/?kelime=vareste>, (Erişim Tarihi: 04.03.2021).
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri (t.y.). *hükümferma*, [https://sozluk.gov.tr/?kelime=hükümferma](https://sozluk.gov.tr/?kelime=hukumferma), (Erişim Tarihi: 04.03.2021).
- “Türkiye’de petrol araştırmaları için Marshall planı yardımı”. (1951, 6 Aralık). *Yeni Erzincan*, Sayı: 478.
- “Vali İsmail Hakkı Baykaldan soruyor ve bu sütunlarda Cevap Bekliyoruz”. (1953, 8 Ekim). *Demokrat Erzincan*, Sayı: 586. Erzincan.

- Varlık, M. B. (2015). “Milli Mücadele ve Cumhuriyet Dönemlerinde Vilayet Gazeteleri (1919-1970)”. *KEBİKEÇ İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi*, Uygur Kocabaşoğlu’na Armağan, (39), 443-474.
- Yavuz, E. (2012). *Erzincan’da İdâri ve Siyâsi Hayat: 1923-1960*. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Yavuz, E. (2016). Cumhuriyet Dönemi Erzincan Basını ve Basın-Siyaset İlişkisi (1960’a Kadar). *The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS)*, (44), 107-124.
- Yavuz, E. (2020a). “Cumhuriyet Dönemi Erzincan Basını ve Basın-Siyaset İlişkisi (1960’a Kadar)”. E. Yavuz ve Y. Z. Keskin (Ed.), *Erzincan Tarihi “Son Dönem Erzincan”* içinde (C. V, ss. 189-211). Erzincan.
- Yavuz, E. (2020b). “Erzincan’da Üç Seçim: 1950-1954-1957 Genel Seçimleri”. E. Yavuz ve Y. Z. Keskin (Ed.), *Erzincan Tarihi “Son Dönem Erzincan”* içinde (C. V, ss. 248-273). Erzincan.
- Yavuz, E. (2020c). “Siyasi Mücadele Ekseninde Erzincan’da Faaliyet Gösteren Dernekler (1941-1960)”. E. Yavuz ve Y. Z. Keskin (Ed.), *Erzincan Tarihi “Son Dönem Erzincan”* içinde (C. V, ss. 476-498). Erzincan.
- “Yeni Erzincan”. (1942, 26 Mart). *Sayı: 1*.
- Yeni Erzincan*. (t.y.). Beyazıt Devlet Kütüphanesi (YordamBT s.18.6). Erzincan: Vilayet gazetesi, aDemirbas=1220-G, (Erişim Tarihi: 13.04.2021).
- “Yeni Erzincan Gazetesi”. (1950, 19 Ekim). *Yeni Erzincan, Sayı: 420*.
- Yeşil Eğin*. (1952). Kemaliye, Erzincan. <https://kasif.mkutup.gov.tr/SonucDetay.aspx?MakId=1840733>, (Erişim Tarihi: 09.02.2021).
- Yeşil Eğin*. (t.y.).Beyazıt Devlet Kütüphanesi (YordamBT s.18.6). Eğin / Erzincan: Mustafa Güven. aDemirbas=1238-G, (Erişim Tarihi: 13.04.2021).
- Yıldırım, B. (2020). “Neo-liberal Dönüşüm ve Medya”. F. Değirmenci (Ed.), *İletişim Tarihi ve Sosyolojisi* içinde (ss. 240-260). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi. <https://icerik.ataaof.edu.tr/?d=iletisimtarihivesosyolojisi>, (Erişim Tarihi: 10.07.2020).
- Yıldırım, B. ve Değirmenci, F. (2019). *Envari Şarkıyye Gazetesinin İncelenmesi Ve Günümüz Türkçesine Kazandırılması* (Temel Araştırma Projesi No: SBA-2017-6229) (32). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi.
- “Yolumuz”. (1955, 11 Mart). *Öz Demokrat, Sayı: 1*. Erzincan.
- “Yüksek Seçim Kurulu Kararı” (1973). Resmi Gazete, Sayı: 14658. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/14658.pdf>, (Erişim Tarihi: 08.03.2021).
- “Yüksek Seçim Kurulu Kararı” (1977). Resmi Gazete, Sayı: 15936. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/15936.pdf> (Erişim Tarihi: 14.03.2021).
- Yüksel, E. ve Gürcan, H. İ. (2005). *Haber Toplama ve Yazma* (1. Basım.). Konya: Tablet.
- Zorlu, Y. ve Temel, F. (2016). “Tek Parti İktidarında Bir Vilayet Gazetesi: Yeni Erzincan”. H. Akın (Ed.), *Uluslararası Erzincan Sempozyumu (28 Eylül-1 Ekim 2016, Erzincan)*, *Bildiriler* içinde (C. 1-3, C. 1, ss. 453-464). Erzincan: Erzincan Üniversitesi

EK: DP DÖNEMİNDE ERZİNCAN'DA YAYINLANAN BAZI YEREL GAZETELER

DEMOKRAT
Erzincan
Günlük siyasi gazete

952 Yıl
blancosu

Gazete ve Matbaamız Sayın okuyucu ve müşterilerimize yeni yollar, yeni hesaplar göstermektedir.

Eisenhower - Corçii buluşması

Yeni yıl hediyeyiz

Corçii hareketi

Dikkat: Maskeler aşağı 4. sayfede

DEMOKRAT
İLİÇ
Gazete

10
Kuruş

Haftalık Siyasal Gözetki

YIL 1 11. MART 1953 SAYI 1

Kazamız intiyaçları

Yeni Kaymakamımız Sayın Ramiz Sarac oğlu geldi

Şişoorda bir yıl yekidi

İtizar

Belediye rei si istifa etti

Halkın Sesi
ERZİNCAN

Memleketimizin Kıymetli Avladı

Sayın Millet Vehtimiz, Günaltın geçen gün avşadığı Belediye Parkında kalabalık bir topluluk huzurunda mühim bir kanunama yaptığı malumdur.

Basın Hürriyeti

KAZANKAYA
Günlük siyasi gazete

Sayın mebuslarımız Erzincan'a şeref verdiler

Bellediye seçmelerine Girerken

Kazankaya Huzurunuzda

D.P. Belediye adayları nın seçim şa'isları

ÖZ Demokrat
Günlük siyasi gazete

Gazetemiz çıkararak Demokratların eşiz krahmanlarını saygıyla anmakla şeref duyuz

Sayın valimizin gazetemize beyanattı

952 yınına Vileyetimizi habilitde imar işleri

Demokrasiyi en iyi bilenlerimizin Sayın Bekir Çarabanoğlu Çelbi Serer

Mahkemem Mebuslarımızdan Sadık Pelecek, İbrahim Saralan Serer verdiler

Öz Erzincan
Günlük siyasi gazete

Şeker Fabrikamızın Temel atması müthiş gınlı bir maddi-fikiyatı gınlıdır.

Reisi Cumhuriurumuzun huzuru ile açıldı

Seker Fabrikamızın

Seker Fabrikamızın

YENİ ERZİNCAN

Büyüklerimize şükranlarımızı ve arkadaşlarımızı saygılarımızı sunarız.

Sayın Millî Seçimimiz Uşual direktifleri

Ajans Haberleri

Sovyet İteliği

Alman İteliği

Boşöğütümüzün Vileyetimize İhtiaşı